

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

Diplomová práce

**Oběť trestného činu z pohledu viktimologického
a trestněprávního**

Bc. Lucie Krobotová

Plzeň, 2015

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ
KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

Diplomová práce

**Oběť trestného činu z pohledu viktimologického
a trestněprávního**

Bc. Lucie Krobotová

Zpracovala: Bc. Lucie Krobotová

Studijní program: Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Kybic, Ph. D.

Plzeň, 2015

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Bc. Lucie KROBOTOVÁ
Osobní číslo: R10M0095P
Studijní program: M6805 Právo a právní věda
Studijní obor: Právo
Název tématu: Oběť trestného činu z pohledu viktimologického
a trestněprávního
Zadávající katedra: Katedra trestního práva

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Úvod
2. Oběť trestného činu z pohledu viktimologického
3. Oběť trestného činu z pohledu trestněprávního
4. Ochrana oběti trestného činu
5. Srovnání s cizí právní úpravou
6. Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese. Praha: Grada, 2007.

ČÍRTKOVÁ, L. Viktimologie pro forenzní praxi. Praha: Portál, 2014.

ČÍRTKOVÁ, L. Kriminální psychologie. Praha: Eurounion, 1998.

JELÍNEK, J., GŘIVNA, T. a kol. Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu. Praha: Leges, 2012.

JELÍNEK, J. a kol. Zákon o obětech trestných činů. komentář s judikaturou. Praha: Leges, 2013.

KUCHTA J., VÁLKOVÁ, H. a kol. Základy kriminologie a trestní politiky. Praha: C. H. Beck, 2005.

NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. Kriminologie. Praha: Aspi, 2004.

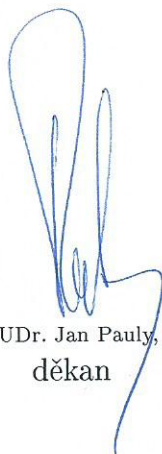
Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Petr Kybic, Ph.D.

Katedra trestního práva

Datum zadání diplomové práce: **22. dubna 2014**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2015**

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
děkan

JUDr. Petr Kybic, Ph.D.
vedoucí katedry

V Plzni dne 16. září 2014

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma *Oběť trestného činu z pohledu viktimologického a trestněprávního* zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svoji práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Plzeň, 31. březen 2015

.....
Bc. Lucie Krobotová

Poděkování:

Děkuji vedoucímu mé diplomové práce, JUDr. Petru Kybicovi, Ph.D., za vstřícný přístup během vedení mé práce, dále též Mgr. et Mgr. Pavlu Študentovi a svému otci, Ing. Bc. Jiřímu Krobotovi, za cenné informace poskytnuté během rozhovorů na téma obětí trestných činů v souvislosti s činností Policie České republiky. Poděkování patří zároveň celé mé rodině za podporu během studia.

Obsah

Úvod	9
1 Oběť trestného činu	11
1.1 pojem oběť trestného činu z viktimologického hlediska.....	13
1.2 Pojem oběť trestného činu v mezinárodním právu a právu EU.....	14
1.3 Pojem oběť trestného činu v české právní úpravě	16
1.3.1 Současná právní úprava.....	17
1.3.2 Srovnání pojmů oběť a poškozený.....	22
1.3.3 Srovnání se slovenskou právní úpravou.....	25
2 Viktimologie	27
2.1 Typologie Oběti	29
2.2 Viktimnost	32
2.3 Viktimizace.....	38
2.4 Reakce oběti na trestný čin.....	42
3 Ochrana obětí trestných činů z trestněprávního hlediska.....	45
3.1 Ochrana obětí trestných činů v mezinárodním právu	45
3.2 Ochrana obětí trestných činů v právu EU.....	47
3.3 Ochrana obětí trestných činů v České republice.....	50
3.3.1 Zákon o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti.....	51
3.4 Zákon o obětech trestných činů	52
3.4.1 Vymezení pojmů a základní zásady.....	55
3.4.2 Právo na poskytnutí odborné pomoci.....	56
3.4.3 Právo na informace	58
3.4.4 Právo na ochranu před hrozícím nebezpečím.....	60
3.4.5 Právo na ochranu soukromí	61
3.4.6 Právo na ochranu před druhotnou újmou	61
3.4.7 Právo na peněžitou pomoc.....	63
3.5 Srovnání se slovenskou právní úpravou.....	64

4	Subjekty poskytující pomoc obětem trestných činů	66
	Závěr.....	68
	Použité prameny.....	70
	Resumé	77
	Resume	78
	Přílohy	79

Úvod

Oběť trestného činu. Pro mnoho lidí pouze pojem, který nemají spojený s osobním zážitkem. Obvykle spoléhají na to, že „*jim se nic podobného stát nemůže*“, a je pro ně těžké pochopit, v jak složité a psychicky náročné situaci se lidé, kteří se obětmi trestných činů stali, mnohdy nacházejí. Přesto se s kriminalitou společnost setkává stále častěji a musí se umět vyrovnat s jejími dopady. Ve vztahu k osobě pachatele se jí to již velmi dlouhou dobu daří a práva obviněných (resp. též podezřelých, obžalovaných a odsouzených) osob jsou vcelku uspokojivě upravena právními předpisy. Oběť však stála poměrně dlouho mimo zájem kriminologie i trestního práva. Možná tomu bylo proto, že nepředstavuje pro společnost riziko, a tak není nezbytné sledovat její další osud. Na základě tohoto tvrzení však vyvstává otázka, zda nestojí na samém počátku chyba státu, který není schopen poskytnout svým občanům takovou ochranu, jež by viktimizaci zabránila. V reálném světě to samozřejmě není možné. Je třeba si uvědomit, že každý z nás má možnost se alespoň v části případů ochránit sám, a to tím, že bude dodržovat obecná pravidla předcházení vzniku rizikových situací. Stát však může vyvinout úsilí ke zmírnění dopadu trestného činu na oběť, a v poslední době lze v této oblasti vysledovat značně pozitivní posun. Od poloviny dvacátého století vznikla již řada dokumentů věnujících se této oblasti, a co se týká České republiky, od roku 2013 jsou s účinností zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů, práva obětí trestných činů výrazně posílena.

Přijetí nového zákona o obětech trestných činů bylo hlavním podnětem k mému rozhodnutí zpracovat zmíněnou problematiku formou této práce. Cílem první kapitoly bude pojem oběti trestného činu definovat jak z pohledu trestního práva, tak i z pohledu viktimologie - nauky, která je trestněprávními normám mnohdy předlohou k vytvoření optimální právní úpravy odpovídající potřebám společnosti. Pochopení samotného pojmu oběť a jeho odlišení od pojmu poškozený je nezbytným předpokladem ke správné aplikaci práva, zohledňující individuální potřeby dotčených adresátů právních norem. V návaznosti na nutnost vytvoření teoretického základu se chci ve druhé kapitole věnovat viktimologii a objasnit některé její nejdůležitější pojmy a poznatky, které během své poměrně krátké existence jako samostatné nauky získala.

Stěžejní část této diplomové práce se bude týkat ochrany obětí trestného činu z trestněprávního hlediska. Vzhledem k množství mezinárodních dokumentů zakotvujících práva obětí a také právních předpisů Evropské unie věnujících se této problematice považuji za vhodné se nejprve stručně zmínit o jejich obsahu. Důraz však bude kladen zejména na novou českou právní úpravu obsaženou v zákoně o obětech trestných činů, přičemž mým záměrem je poskytnout přehledné informace ohledně jednotlivých práv obětí a poukázat na četné změny a nové instituty, které tato právní úprava přináší. Odbornou veřejností je například kladně hodnoceno nové procesní právo na doprovod důvěrníkem nebo možnost oběti učinit prohlášení o dopadu trestného činu na její život, kritice naopak čelí způsob podávání základních informací a poučování obětí trestných činů Policií České republiky.

V poslední kapitole se krátce zmíním o subjektech poskytujících pomoc obětem trestných činů. Zákon o obětech trestných činů v návaznosti na mezinárodní dokumenty zakotvuje podporu těchto subjektů realizovanou prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti a stanoví pravidla, při jejichž splnění je možné tuto pomoc poskytovat. Ačkoli by se mohlo zdát, že jde o vstřícný krok směrem k nevládním organizacím, některá ustanovení byla ze strany těchto organizací podrobena poměrně ostré kritice.

Zákon o obětech trestných činů, ač zaznamenává mnohé negativní ohlasy, je zcela jistě významným dokumentem posilujícím postavení obětí trestných činů v českém právním řádu. Cílem této práce je tedy nastínit vývoj přístupu k problematice obětí trestných činů a jejich práv od druhé poloviny dvacátého století, včetně uvedení nutných teoretických základů, a následně se soustředit na současnou českou právní úpravu, přičemž pozornost bude věnována také srovnání s právní úpravou slovenskou.

1 Oběť trestného činu

Do poloviny dvacátého století se trestní politika zabývala zejména pachatelem a trestným činem samotným, o obětech trestných činů se nezmiňovala vůbec, nebo jen velmi okrajově. Kriminologie počátku dvacátého století nezahrnovala téměř žádné výzkumy, studie ani teoretické úvahy ohlížející se na oběť trestného činu a trestněprávní normy se ve většině států touto problematikou též nezabývaly. V 1. díle učebnice Kriminologie uvádí J. Kuchta¹, že: „*Oběť a její chování jsou kriminologicky významné ve vztahu k trestnému činu, jako pachatelé i trestní politice vůbec. Přitom právě nauka o oběti trestného činu patřila i v celosvětovém rámci k nejzanedbávanější oblasti trestní politiky, ani v trestním řízení nebyla oběti jakožto poškozenému věnována velká pozornost. Společnost neměla zájem o oběti trestného činu, protože oběť většinou vystupuje pasívně a pro společnost neznamená větší nebezpečí.*“ Situace se změnila v průběhu druhé poloviny dvacátého století a lze to přičítat zejména pohoršení společnosti nad hrůzami holocaustu, poválečné situaci spojené s rozvojem zájmu o lidská práva a častým reformám trestního práva většiny rozvinutých zemí. Faktory, které přispěly ke zvýšení zájmu o problematiku obětí trestných činů v minulém století, se zabýval James Dignan ve svém díle *Understanding Victims and Restorative Justice* a vyjmenoval jich zde hned několik²:

- Zájem o oběti trestných činů prosadili poprvé **trestní reformátoři** známí svými kampaněmi prosazujícími práva pachatelů. Na úrovni politické začalo docházet k reformám justičních systémů, část zájmu se odehrávala na ideologické úrovni a obětem bylo přiznáno právo na odškodnění nejen od pachatele, ale též od státu. Tento přístup pomohl připravit cestu pro pozdější generaci advokátů prosazujících restorativní justici. Na trestný čin by mělo být nahlíženo ne jako na porušení právního řádu, ale jako na porušení práva jednotlivce.
- Druhý důležitý a mnohem více zřejmý faktor v procesu zviditelnění obětí trestných činů představovala **média** a jejich zveřejňování nechvalně

¹ KUČHTA, J. a kol. Kriminologie. I. část. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1993. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně; č. 51. s. 107

² DIGNAN, J. *Understanding Victims and Restorative Justice*. UK: Open University Worldwide, 2004. ISBN 0335209793. [online]. s. 14 - 16. [cit. 5. 12. 2014]. Dostupné z http://www.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=t9OpffV0Hb8C&oi=fnd&pg=PP1&dq=J.+Dignan+Understanding++victims+and+restorative+justice&ots=cwKeizk0o7&sig=Fak4ueKR0Mj_GFAhORpaHuHl6Jg&redir_esc=y#v=onepage&q=J.%20Dignan%20Understanding%20victims%20and%20restorative%20justice&f=false

známých případů vražd a jiných trestných činů. To přineslo za následek intenzivní medializaci nejen pachatelů, ale i rodin obětí.

- Třetím faktorem, který přispěl k vyššímu veřejnému zájmu o tuto problematiku, byl v šedesátých a sedmdesátých letech zvýšený zájem o **potřeby jednotlivých skupin zranitelných obětí** - šlo zejména o ženy, které zažily domácí násilí, ženy, které byly sexuálně napadeny nebo znásilněny, či děti. Velkou roli v tomto procesu sehrála různá politická a dámská hnutí inspirovaná feministickými ideály, která rozdmýchala debatu o řešení problémů obětí obecně.
- Čtvrtý faktor souvisel s vlnou závažných **politicky motivovaných násilných trestných činů**, mezi něž se řadily i teroristické útoky proti civilistům, politické vraždy či trestné činy vyplývající z interkulturního napětí či páchané státními orgány. Společnost si začala být vědoma bezprostředního dopadu těchto trestných činů na jednotlivce, což bylo posíleno i dramatickým rozvojem kriminality v druhé polovině dvacátého století ve většině moderních průmyslových zemí.
- Pátý faktor se týkal rozšiřování **statistických zjišťování** obětí ze strany vlády. První takový průzkum byl v Americe proveden roku 1967 v důsledku vážných nepokojů v mnoha amerických městech.
- Posledním faktorem, který mohl přispět k zájmu o problematiku obětí trestných činů, byla **činnost ze strany akademických kriminologů**. Například první průzkum kriminality v Británii přinesl zprávu, že nejhorší dopady má zločin na nejchudší a nejméně privilegované městské části. Tento rostoucí zájem pomohl vytvořit nový obor kriminologie - viktimologii.

S rozvojem viktimologie a s reformami trestního práva vyvstala potřeba pojem oběť definovat. Terminologie patří do základu každé vědy, a jak uvádí Válková³: „*Abychom správně pochopili viktimologicky zaměřený výzkum a jeho výsledky, je pochopitelně třeba znát terminologii, která se v jeho rámci užívá*“. Postupem času tak byly vytvořeny definice nejen kriminologické, resp. viktimologické, ale též definice pro potřeby kriminalistiky, forenzní psychologie či trestního práva, přičemž jednotlivé definice se od sebe mnohdy odlišují. Následující podkapitoly se budou pojmu oběť věnovat podrobněji, a to jak

---

³ KUČHTA, J. a kol. Základy kriminologie a trestní politiky. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. Beckovy mezioborové učebnice s. 158.

z pohledu viktimologického, tak trestněprávního. V rámci trestního práva je také důležité zmínit odlišnost hmotněprávního pojmu oběť a procesněprávního pojmu poškozený, které bývají laickou veřejností mnohdy zaměňovány, přestože se od sebe v mnoha aspektech liší.

1.1 pojem oběť trestného činu z viktimologického hlediska

První definice pojmu oběť se objevují v rámci viktimologie jako vědy, která vzbudila zájem o problematiku obětí trestných činů. Těchto definic existuje mnoho a mnohdy se od sebe odlišují. Zakladatelé viktimologie B. Mendelsohn a Hans von Hentig definovali oběť jako osobu, organizaci, morální nebo právní řád, které jsou ohroženy, poškozeny nebo zničeny trestným činem.⁴

V současné viktimologické literatuře se lze setkat s různě širokým vymezením tohoto pojmu a existují minimálně tři různá pojetí. V nejširším pojetí se v obecné viktimologii za oběť považuje člověk či skupina lidí, kteří utrpěli újmu způsobenou jak trestným činem, tak i jinými okolnostmi, mezi něž se řadí například války, přírodní katastrofy či diskriminace. V širokém pojetí se oběti může stát osoba, organizace, morální nebo právní řád, a to pouze v případě ohrožení, poškození nebo zničení v důsledku spáchaného trestného činu. Úzké pojetí definice obětí, z něhož vychází i *Deklarace základních principů spravedlnosti pro oběti trestných činů a zneužití moci* přijatá roku 1985, pokládá za oběť pouze fyzickou osobu, která utrpěla trestným činem újmu na životě, zdraví, majetku, cti či jiných právech.⁵ Stoupencem nejširšího pojetí viktimologie byl například jeden z jejích zakladatelů, B. Mendelsohn, jehož přístup byl ovlivněn zejména hrůzami holocaustu během druhé světové války.

V zahraniční literatuře bývá často uváděno členění na primární, sekundární a terciální oběti trestných činů dle míry působení trestného činu. Primární oběti je osoba, vůči níž byl trestný čin namířen. Sekundárními oběťmi jsou osoby blízké oběti, tedy ty, které by její újmu pocítovaly jako újmu vlastní, například sourozenci, rodiče či potomci. Oběti terciální jsou představovány blízkým okolím oběti, sousedy, známými či jinými skupinami obyvatelstva, které mají s obětí

---

⁴ GÖPPINGER, H. Kriminologie. In KUCHTA, J. a kol. Kriminologie. I. část. 1. Vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1993. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně; č. 51. s. 108

⁵ HOLCR, K. a kol. Kriminologie. 1. vyd. Praha: Leges, 2009. Student. s. 90 - 91

určité společné znaky.⁶ Dle mého názoru jakýkoli trestný čin spáchaný ve společnosti může mít negativní dopad i na nezúčastněné osoby a ztotožňují se s názorem Musila⁷, který říká, že „obětí“ trestné činnosti je veškeré obyvatelstvo, které například musí prostřednictvím vyšších daní vydržovat represivní státní aparát představovaný policií či justicií. Společnost je však zatěžována též odvodem financí na realizaci trestů odsouzených, postpenitenciární péče, preventivních programů či bezpečnostních opatření. Zároveň platí, že čím je na určitém území vyšší kriminalita, tím více musí být do těchto oblastí investováno.

Současná viktimologie zastává úzké pojetí pojmu oběť. Z tohoto pohledu považuje za oběť pouze fyzickou osobu, nikoli pak z důvodu absence vnímání a citů osobu právnickou či jiné kolektivní subjekty. *„Je sporné, zda se viktimologie má zabývat toliko osobou bezprostředně dotčenou trestným činem (např. zraněnou, okradenou, znásilněnou) nebo též jí blízkými osobami (rodinnými příslušníky), jichž se následek činu dotýká zprostředkovaně (např. ztrátou živitele se sníží jejich životní úroveň, utrpí psychické trauma). Je jisté, že tyto vzdálenější oběti mají s bezprostřední obětí některé rysy společné (utrpí újmu), ale na druhé straně se liší v tom, že se zpravidla nepodílely na genezi a průběhu trestného činu. Čím širší okruh osob bychom zařadili do rozsahu pojmu oběť, tím méně bychom našli společných specifických rysů, kterými by se odlišovaly od celkové populace. V zájmu homogenity zkoumaného objektu je tedy metodologicky výhodnější, abychom za oběť pokládali pouze osobu bezprostředně dotčenou trestným činem. To však nevylučuje vztáhnout některé viktimologické poznatky i na širší okruh osob, např. v problematice odškodňování a sociální pomoci.“⁸*

1.2 Pojem oběť trestného činu v mezinárodním právu a právu EU

Poté, co se ve druhé polovině dvacátého století stala oběť předmětem zájmu kriminologie a v rámci viktimologie začaly vznikat první definice tohoto pojmu, reflektovaly tento vývoj i právní řády jednotlivých zemí a mezinárodní instituce. Zatímco práva pachatele byla v této době již ve značné míře zakotvena, obětem trestných činů se pozornosti dostávalo postupně, a to také v souvislosti s trendem rozvoje tzv. restorativní spravedlnosti, jež chápe kriminalitu jako

⁶ GILLERNOVÁ, I. a kol. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. s. 136

⁷ ZAPLETAL J. a kol. Kriminologie. Díl I.: Obecná část. 3. upr. vyd.-dotisk. Praha: Policejní akademie ČR, 2000. s. 72

⁸ NOVOTNÝ, O. a kol. Kriminologie. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008, s. 150.

sociální konflikt mezi jednotlivými subjekty a vedle prosazení aktivní odpovědnosti pachatele má za cíl posílit postavení oběti v trestním řízení.⁹ V následujícím textu budou představeny definice pojmu oběť trestného činu tak, jak jej obsahují nejvýznamější mezinárodní dokumenty i česká právní úprava. Za zmínku stojí, že v průběhu času získávají oběti trestných činů prostřednictvím právních norem stále více práv, a to i formou obecných právních předpisů (v České republice například prostřednictvím trestního řádu).

Klíčový mezinárodní dokument definující pojem oběť trestného činu představuje *Deklarace základních principů spravedlnosti pro oběti trestných činů a zneužití moci*¹⁰ přijatá roku 1985 Valným shromážděním OSN. Oběťmi jsou dle tohoto dokumentu osoby, které individuálně nebo společně utrpěly újmu, fyzické či psychické poškození, včetně citové újmy, ekonomické ztráty nebo podstatné zhoršení jejich základních práv, a to prostřednictvím aktů nebo opomenutí, která jsou v rozporu s trestními zákony platnými v členských státech, včetně zákonů upravujících trestné zneužití moci. Osoba musí být považována za oběť bez ohledu na to, zda je pachatel identifikován, stíhán, nebo odsouzen, bez ohledu na rodinný a jiný vztah mezi pachatelem a obětí. Tam, kde je to vhodné, zahrnuje pojem oběť i rodinné příslušníky a osoby přímo závislé na oběti, popřípadě i osoby, které utrpěly škodu během poskytování pomoci oběti. Deklarace výslovně uvádí, že tato ustanovení musí být použitelná pro všechny, bez ohledu na rasu, barvu pleti, pohlaví, věk, jazyk, náboženství, národnost, politické nebo jiné smýšlení, kulturní přesvědčení, majetek, rod nebo rodinný stav, etnický nebo sociální původ a postižení.

Ochraně obětí trestných činů věnuje velkou pozornost též Evropská unie. Definici pojmu oběť obsahuje *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV*.¹¹ Pro účely směrnice se obětí rozumí fyzická osoba, která utrpěla újmu včetně fyzické, duševní či citové újmy či hmotnou

---

⁹ ZOUBKOVÁ, I. a kol. Kriminologický slovník. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, s. 157

¹⁰ Deklarace OSN ze dne 29. listopadu 1985, o základních principech spravedlnosti pro oběti trestných činů a zneužití moci, Valného shromáždění OSN [online]. [cit. 26. 2. 2015]. Dostupné z <http://www.un.org/documents/ga/res/40/a40r034.htm>

¹¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV. Dostupné z: advokátní systém Codexis® Academia

ztrátu, které byly přímo způsobeny trestným činem; dále též rodinný příslušník osoby, jejíž smrt byla přímo způsobena trestným činem, a který v důsledku smrti této osoby utrpěl újmu. Podobně jako výše zmíněná deklarace OSN, i tato směrnice říká, že osoba by měla být považována za oběť bez ohledu na to, zda je pachatel identifikován, zajištěn, stíhán nebo odsouzen, a bez ohledu na rodinný vztah mezi nimi. Původní Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 15. března 2001 o postavení oběti v trestním řízení (2001/220/SVV) považovalo za oběť pouze fyzickou osobu, která utrpěla škodu, včetně fyzického či psychického poškození, citovou újmu či hmotnou ztrátu přímo způsobenou jednáním či opomenutím, jež porušuje trestněprávní předpisy členského státu.¹² Oproti nové úpravě tak toto rámcové rozhodnutí neobsahovalo okruh sekundárních obětí.

1.3 Pojem oběť trestného činu v české právní úpravě

V České republice byla oběť trestného činu poprvé definována zákonem č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně a doplnění některých zákonů, který nabyl účinnosti dne 1. ledna 1998 a byl přijat zejména na základě Evropské úmluvy o odškodňování obětí násilných trestných činů z roku 1983.¹³ Zatímco práva poškozeného byla již dlouhou dobu poměrně podrobně upravena trestním řádem, práva obětí jako subjektu zvláštní péče ze strany státu zůstávala stranou. Výše zmíněný zákon představoval významný krok v posílení mimoprocesních práv obětí trestných činů, ovšem omezoval se pouze na pomoc v případě škody vzniklé na zdraví a jiné újmy nereflektoval. Oběť byla tímto zákonem definována jako fyzická osoba, které v důsledku trestného činu vznikla škoda na zdraví. Původní znění zákona za oběť dále považovalo osobu pozůstalou po oběti, která v důsledku trestného činu zemřela, jestliže této osobě zemřelý výživu poskytoval nebo byl povinen poskytovat. Novelou provedenou zákonem č. 204/2006 Sb. byl okruh obětí rozšířen a obětí se nově stala i osoba pozůstalá po oběti, která v důsledku trestného činu zemřela, byla-li rodičem, manželem nebo dítětem zemřelého a současně v době jeho smrti s ním žila v domácnosti, nebo osoba, které zemřelý poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu. Nově se tak pomoc od státu nesoustředila pouze na osoby odkázané na

---

¹² Srov. Čl. 1, Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 15. března 2001, o postavení oběti v trestním řízení.(2001/220/SVV). Dostupné z: advokátní systém Codexis® Academia

¹³ SVATOŠ, R. Kriminologie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. Vysokoškolské učebnice. s. 61

vyživovací povinnost zemřelé oběti, ale i na některé osoby blízké žijící s obětí, která v důsledku trestného činu zemřela, ve společné domácnosti. Přesto však zůstal okruh pomoci zaměřen pouze na případy vzniku škody na zdraví.

Zákon o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti byl několikrát novelizován a zároveň vznikaly nové mezinárodní dokumenty, které rozšiřovaly pojem oběť o další osoby a začleňovaly nová mimoprocesní práva obětí trestných činů, včetně rozšíření případů, na něž se případná pomoc vztahovala. Postupem času se tak česká právní úprava stávala zastaralou a překonanou. To odstartovalo přípravy nového zákona upravujícího problematiku obětí trestných činů, které vyvrcholily přijetím zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů).

1.3.1 Současná právní úprava

V České republice je v současnosti pojem oběť definován zákonem č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů). Zákon o obětech trestných činů rozumí obětí fyzickou osobu, které bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil.¹⁴ *„Vymezení pojmu oběti je ve shodě s čl. 1 Rámcového rozhodnutí 2001/220/SVV, jakož i s Doporučením Rady Evropy Rec(2006)8. Omezení obětí pouze na osoby fyzické vychází z povahy věci. Pouze osoby fyzické mohou pociťovat újmu subjektivně. Pouze u fyzických osob lze zmírňovat jejich útrapy a předcházet sekundární viktimizaci. Právnícká osoba jako umělá právní konstrukce nedisponuje vlastnostmi, které jsou příznačné pro živé bytosti.“*¹⁵ Pro potřeby tohoto zákona se za trestný čin považuje také čin jinak trestný. *„Z důvodové zprávy vyplývá, že tato konstrukce byla zvolena za účelem řešení případů, kdy jednání, které jinak vykazuje znaky trestného činu, není trestným činem z důvodu nedostatku věku či nepřičetnosti jednatelky osoby. Opodstatnění takové úpravy spočívá v tom, že čin spáchaný osobou mladší 15 let nebo osobou nepřičetnou, který jinak vykazuje znaky trestného činu, působí oběti v zásadě stejnou újmu,*

¹⁴ §2 odst. 2 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů)

¹⁵ Vládní návrh na vydání zákona o obětech trestných činů a o změně některých zákonů. Důvodová zpráva. psp.cz [online]. 2012. [cit. 20. 2. 2015], s. 50. Dostupné z <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=617&CT1=0>

*jako by šlo o trestný čin.*¹⁶ Výše uvedené znění zákona též říká, že oběti je nutné rozumět nejen oběť dokonaného trestného činu, ale i jeho pokusu, či přípravy zvláště závažného zločinu.

Oproti dřívější úpravě, která přiznávala status oběti jen tomu, komu vznikla škoda na zdraví, v současnosti se obětí stává nejen ten, komu bylo nebo mělo být ublíženo na zdraví, ale i ten, komu byla způsobena majetková nebo nemajetková újma nebo na jehož úkor se pachatel trestným činem obohatil. Ublížením na zdraví se dle §24 odst. 2 zákona o obětech trestných činů rozumí takový stav záležející v poruše zdraví nebo jiném onemocnění, který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje nejméně po dobu tří týdnů obvyklý způsob života oběti a který vyžaduje lékařské ošetření. Těžkou újmu na zdraví zákon definuje, stejně jako trestní zákoník, jako vážnou poruchu zdraví nebo jiné vážné onemocnění s taxativním výčtem případů, na něž se toto ustanovení vztahuje.¹⁷ Jelínek a kolektiv v komentáři k zákonu o obětech trestných činů upozorňují na to, že: *„Ačkoli §24 odst. 2 ZOTČ uvádí, že definuje pojem „ublížení na zdraví“ pro účely celého zákona o obětech trestných činů, vztahuje se tato definice podle našeho názoru pouze na díl 6 tohoto zákona, který upravuje problematiku peněžité pomoci. Pro účely definice oběti obsažené v §2 odst. 2 ZOTČ je určující obecný význam pojmu ublížení na zdraví tak, jak jej používá trestní zákoník v ustanovení §122 odst. 1...“*¹⁸

Definici majetkové a nemajetkové újmy obsahuje zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Majetkovou újmu se rozumí újma na jmění, a to jak skutečná škoda, tak i to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk). Z §2952 občanského zákoníku, který říká, že záleží-li skutečná škoda ve vzniku dluhu, má poškozený právo, aby ho škůdce dluhu zprostil nebo mu poskytl náhradu, se dá dovodit úmysl zákonodárce přiznat náhradu škody oběti i v případě, kdy jí v důsledku spáchání trestného činu vznikl dluh. Nový občanský zákoník totiž pod pojem jmění řadí nejen aktiva, ale i pasiva. Tento přístup se v době platnosti předchozího občanského zákoníku neuplatňoval a soudy zastávaly názor, že: *„Dokud dlužník nezaplatil dlužnou částku svému věřiteli, nemůže úspěšně uplatnit nárok na její náhradu z titulu odpovědnosti třetí osoby za vznik škody, neboť mu zatím*

¹⁶ JELÍNEK, J. a kol. Zákon o obětech trestných činů: Komentář s judikaturou. 2., dopl. a rozš. vyd. Praha: Leges, 2014. s. 27

¹⁷ §24 odst. 3 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů

¹⁸ JELÍNEK, J. a kol. Zákon o obětech trestných činů: Komentář s judikaturou. 2., dopl. a rozš. vyd. Praha: Leges, 2014. s. 133

*nevznikla majetková újma (snížení jeho majetkového stavu); samotná existence pohledávky věřitele vůči dlužníku ani soudní rozhodnutí o povinnosti dlužníka zaplatit dluh není totiž skutečnou škodou ani ušlým ziskem“.*¹⁹ Nemajetkovou újmu definuje občanský zákoník jako újmu, která vznikne člověku na jeho přirozeném právu, nebo způsobené duševní útrapy.²⁰

Zákon o obětech trestných činů neobsahuje definici institutu bezdůvodného obohacení. V tomto případě se opět užije dikce občanského zákoníku upravujícího institut bezdůvodného obohacení v ustanoveních § 2991 - 3005. Odstavec první § 2991 zakotvuje zásadu, že kdo se na úkor jiného bez spravedlivého důvodu obohatí, musí ochuzenému vydat, oč se obohatil. V § 2991 odst. 2 jsou uvedeny čtyři způsoby bezdůvodného obohacení pro případ, že někdo získá majetkový prospěch: plněním bez právního důvodu, plněním z právního důvodu, který odpadl, protiprávním užitím cizí hodnoty nebo tím, že za něho bylo plněno, co měl po právu plnit sám. Institut bezdůvodného obohacení se užívá subsidiárně, tedy pouze v případě, že nelze závazek posoudit podle institutu jiného. V zákoně o obětech trestných činů *„pochybnosti vzbuzuje použitá formulace („obětí se rozumí fyzická osoba..., na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil“), u které její doslovný výklad vede k závěru, že obětí nebude osoba, na jejíž úkor se pachatel měl obohatit, přičemž ke vzniku bezdůvodného obohacení nedošlo (např. trestný čin zůstal ve stadiu přípravy či pokusu). S ohledem na předpokládaný úmysl zákonodárce a ústavní princip rovnosti, který se bezpochyby uplatní i při výkladu práv obětí trestných činů (srov. čl. 1 Listiny obsahující princip rovnosti), dovozujeme, že za oběť je nutno považovat i osobu, na jejíž úkor se měl pachatel obohatit.“*²¹

Odstavec třetí §2 zákona o obětech trestných činů rozšiřuje pojem oběť i na pozůstalé oběti, které byla trestným činem způsobena smrt. Jedná se o osoby blízké, které újmu oběti považují jako újmu vlastní a pro potřeby tohoto zákona se mezi ně řadí příbuzný v pokolení přímém, sourozenec, osvojitel, manžel nebo registrovaný partner nebo druh, je-li osobou blízkou. Je-li těchto osob více, považuje se za oběť každá z nich. Ačkoli definice pojmu druh není v českém právním řádu zakotvena, lze v tomto případě vycházet z definice obsažené ve Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012,

¹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 6. 2004, spisová značka 25 Cdo 2286/2003

²⁰ §2956 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

²¹ JELÍNEK, J. a kol. Zákon o obětech trestných činů: Komentář s judikaturou. 2., dopl. a rozš. vyd. Praha: Leges, 2014. s. 31 - 32

kteřou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a dle níž se jedná o osobu, která stabilně a trvale žije s obětí v závazném intimním partnerském svazku ve společné domácnosti.²²

Zákon o obětech trestných činů zavádí novou kategorii tzv. **zvlášt' zranitelných obětí**. Každá oběť trestného činu je zranitelná a její postavení vyžaduje citlivý přístup, respektování jejích potřeb a profesionální jednání ze strany všech subjektů, které s ní přijdou do kontaktu. Existují však určité skupiny obětí (definované buď na základě vlastních dispozic oběti, nebo na základě typu trestného činu, jehož obětí se staly), které jsou zvlášt' zranitelné a hrozí u nich vyšší míra rizika způsobení druhotné újmy nebo nebezpečí zastrašování ze strany pachatele. U těchto obětí se také projevuje vyšší náchylnost k prohloubení prožívaného stresu, citovým zraněním, a v důsledku jejich účasti v trestním řízení u nich dochází ke druhotné újmě, která má závažnější dopady, než je tomu u ostatních obětí trestných činů. Zákon proto pouze pro své vlastní potřeby vyčlenil několik skupin obětí, vůči nimž zavádí speciální opatření zamezující prohlubování stresu oběti a snižující nebezpečí druhotné viktimizace.²³ V době přípravy zákona tak bylo reagováno na návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU. Ta ve své čtvrté kapitole upravuje ochranu obětí a uznání obětí s potřebou zvláštní ochrany, u nichž je třeba dbát na zamezení sekundární či opakované viktimizace, zastrašování a odvety.²⁴

Za zvlášt' zranitelnou považuje zákon o obětech trestných činů tu oběť podle tohoto zákona, která je zároveň dítětem, osobou postiženou fyzickým, mentálním nebo psychickým hendikepem nebo smyslovým poškozením, které ve spojení s různými překážkami může bránit plnému a účelnému uplatňování této osoby ve společnosti ve srovnání s jejími ostatními členy, a dále oběť trestného činu obchodování s lidmi.²⁵ Tyto tři kategorie obětí jsou oběťmi sami o osobě bez nutnosti přistoupení ještě jiné podmiňující okolnosti. Čtvrtou kategorií zvlášt' zranitelných obětí tvoří oběti trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo trestného činu, který zahrnoval násilí či pohrůžku násilím. Důvodová

---

²² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. Října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV. Dostupné z: advokátní systém Codexis® Academia

²³ Zvlášt' zranitelné oběti. [online]. [cit. 23. 2. 2015]. Dostupné z <http://www.policie.cz/clanek/zvlast-zranitelne-obeti.aspx>

²⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. Října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV. Dostupné z: advokátní systém Codexis® Academia

²⁵ §2 odst. 4 písm. a) až c) zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů

zpráva²⁶ však zdůrazňuje, že u této kategorie mnohdy záleží na konkrétní situaci, která činí oběti zvláště zranitelnými, a proto je příslušnost k této kategorii závislá na splnění dalších podmiňujících podmínek. V tomto případě musí hrozit zvýšené nebezpečí způsobení druhotné újmy zejména s ohledem na věk oběti, její pohlaví, rasu, národnost, sexuální orientaci, náboženské vyznání, zdravotní stav, rozumovou vyspělost, schopnost vyjadřovat se, životní situaci, vztah k osobě podezřelé ze spáchání trestného činu nebo závislost na ní.²⁷

S postavením zvláště zranitelné oběti se pojí určitá práva, která jsou těmto obětem přiznána nad rámec obecné úpravy tohoto zákona. Dle zákona o obětech trestných činů se jedná o povinnost subjektů zapsaných v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů poskytnout oběti na základě žádosti odbornou pomoc bezplatně a bez zbytečného odkladu (§5 odst. 1), povinnost příslušných orgánů vyhovět žádosti o učinění potřebných opatření k zabránění kontaktu s osobou, kterou oběť označila za pachatele, která je podezřelá ze spáchání trestného činu nebo proti níž se vede trestní řízení (§17 odst. 2), povinnost v přípravném řízení vyhovět žádosti zvláště zranitelné oběti o výslech osobou stejného nebo opačného pohlaví, a případně i žádosti o přibrání tlumočnicka stejného nebo opačného pohlaví, je-li nutné její výpověď tlumočit (§19 odst. 1 a 2), právo na obzvláště citlivé vedení výslechu, pokud možno osobou vyškolenou, která však výslech provádí vždy, je-li obětí zvláště zranitelnou dítě (§20 odst. 1 a 2), právo na takový výslech, který již nebude muset být opakován, popřípadě bude opakován stejným vyslýchajícím (§20 odst. 3), právo na učinění opatření zabráňující bezprostřednímu vizuálnímu kontaktu s osobou podezřelou ze spáchání trestného činu nebo s osobou, proti níž se trestní řízení vede, jestliže si zvláště zranitelná oběť tento kontakt nepřeje (§20 odst. 4). Trestní řád v § 51a odst. 1 přiznává poškozenému, který je zvláště zranitelnou obětí dle zákona o obětech trestných činů, právo na právní pomoc poskytnutou bezplatně nebo za sníženou odměnu, pokud osvědčí, že nemá dostatek prostředků, aby si hradil náklady vzniklé přibráním zmocněnce sám.

Jedna ze základních zásad zákona o obětech trestných činů ctí pravidlo, že každou osobu, která se cítí být obětí trestného činu, je třeba považovat za oběť, nevyjde-li najevo opak nebo nejde-li zcela zjevně o zneužití postavení oběti. Toto

---

²⁶ Vládní návrh na vydání zákona o obětech trestných činů a o změně některých zákonů. Důvodová zpráva. psp.cz [online]. 2012. [cit. 20. 12. 2014], s. 50. Dostupné z <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=617&CT1=0>

²⁷ §2 odst. 4 písm. d) zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů

pravidlo se uplatní i v případě, že pachatel nebyl zjištěn nebo odsouzen.²⁸ Jak uvádí Jelínek a kolektiv, jsou v tomto ustanovení vyjádřeny zásady presumpce postavení oběti, zásada zákazu zneužití postavení oběti a zásada nezávislosti postavení (statusu) oběti na trestním řízení.²⁹ Stejně jako se uplatňuje zásada presumpce nevinu osob, proti nimž se vede trestní řízení, je třeba ctít zásadu presumpce postavení oběti. *„S poskytnutím péče a přiznáním práv oběti nelze otálet, až bude znám výsledek trestního řízení. Proto je třeba vycházet z toho, že na osobu, která se cítí být obětí spáchaného trestného činu, je třeba jako na oběť pohlížet, pokud nevyjde najevo opak. Opak může vyjít najevo např. v průběhu trestního řízení, kdy po zhodnocení důkazů je zcela zřejmé, že došlo ke křivému obvinění ze strany osoby, která se prohlašuje za oběť. Je odpovědností orgánů činných v trestním řízení a akreditovaných subjektů, aby posoudily, zdali vyšel najevo opak. Při takovém posouzení bude třeba uplatnit extenzivní přístup ve prospěch osoby, která se prohlašuje za oběť. Existuje-li pochybnost o tom, zdali je osoba skutečně obětí, je třeba se přiklonit k závěru, že jí status oběti náleží.“*³⁰ Jak již bylo výše řečeno, není pro postavení oběti trestného činu dle zákona o obětech trestných činů rozhodující, zda bylo zahájeno trestní řízení nebo zda byl pachatel trestného činu zjištěn a odsouzen. To je významnou zásadou zejména v souvislosti s uplatněním práva na poskytnutí peněžité pomoci. Samozřejmě se objevují i případy, kdy se někdo snaží neoprávněně vydávat za oběť například proto, aby tím zastřel vlastní protiprávní jednání. Takový záměr je však Policie České republiky schopna odhalit pomocí výslechových metod.³¹

1.3.2 Srovnání pojmů obětí a poškozený

Pojem oběť trestného činu, který je v současné době upraven v českém právním řádu zákonem č.45/2013 Sb., o obětech trestných činů, a je pojmem hmotněprávním, je třeba odlišovat od procesněprávního pojmu poškozený upraveného zákonem č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). *„Pojem poškozeného je užší než pojem oběti v širokém pojetí. Je užší v tom, že*

²⁸ §3 odst. 1 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů

²⁹ JELÍNEK, J. a kol. Zákon o obětech trestných činů: Komentář s judikaturou. 2., dopl. a rozš. vyd. Praha: Leges, 2014. s. 41

³⁰ Vládní návrh na vydání zákona o obětech trestných činů a o změně některých zákonů. Důvodová zpráva. psp.cz [online]. 2012. [cit. 20. 12. 2014], s. 52. Dostupné z <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=617&CT1=0>

³¹ Rozhovor s vedoucím 1. oddělení obecné kriminality, územního odboru služby kriminální policie a vyšetřování Městského ředitelství policie Plzeň, nadporučíkem Mgr. et Mgr. Pavlem Študentem, konaný dne 13. listopadu 2014

*pojmem oběti zahrnuje nejen osoby, které utrpěly újmu v přímé souvislosti s trestným činem, ale i v souvislosti nepřímé. Tak například sem nepatří oběti sekundární viktimizace (pokud tato není trestným činem). Za oběti se - na rozdíl od poškozených - považují i nejbližší členové rodiny poškozeného a též osoby, které byly na její péči odkázány; stejně tak osoby, které utrpěly újmu, když oběti přišly na pomoc, resp. které se jakkoliv snažily zabránit přímé viktimizaci.*³²

Poškozeným je dle §43 trestního řádu ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková škoda nebo nemajetková újma, nebo ten, na jehož úkor se pachatel trestným činem obohatil. Zde je nutné uvést, že na rozdíl od zákona o obětech trestných činů, který za oběť považuje pouze fyzickou osobu, trestní řád toto výslovně nestanoví a poškozeným tak může být i právnická osoba, která na rozdíl od fyzické osoby nemůže pociťovat újmu, může jí však vzniknout újma materiální. Pokud je oběť zároveň poškozeným dle trestního řádu, stává se též procesní stranou trestního řízení. Poškozený je tedy stranou trestního řízení s procesními právy a povinnostmi, zatímco oběť je subjektem zvláštní péče poskytované státem.³³ Pojem poškozeného je širší, než pojem subjektu adhezního řízení, protože i pokud byla poškozenému již škoda plně uhrazena před zahájením trestního stíhání nebo v jeho průběhu, neztrácí poškozený své postavení poškozeného v trestním řízení, i pokud již není oprávněn uplatnit v trestním řízení nárok na náhradu škody.³⁴

Trestní řád říká, že poškozeným je ten, komu **bylo** trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková škoda nebo nemajetková újma, nebo ten, na jehož úkor se pachatel trestným činem obohatil.³⁵ Naproti tomu v zákoně o obětech trestných činů je uvedeno, že obětí se rozumí fyzická osoba, které **bylo nebo mělo být** trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil.³⁶ *„Pojmosloví tohoto ustanovení odpovídá §43 odst. 1 trestního řádu s tím, rozdílem, že k tomu, aby osoba byla považována za oběť, nemusí dojít k účinku trestného činu v podobě vzniku újmy na zdraví, majetkové škody, nemajetkové újmy nebo bezdůvodného obohacení. Postačí, zůstane-li trestný čin (nebo čin*

³² HOLCR, K. a kol. Kriminologie. 1. vyd. Praha: Leges, 2009. Student. s. 92

³³ Vládní návrh na vydání zákona o obětech trestných činů a o změně některých zákonů.

Důvodová zpráva. psp.cz [online]. 2012. [cit. 22. 12. 2014], s. 39. Dostupné z

<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=617&CT1=0>

³⁴ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád: komentář. I. díl (§1 - §179f). 4., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2002. Beckova edice komentované zákony. s. 236

³⁵ §43 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

³⁶ §2 odst. 2 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů

*jinak trestný ve smyslu §2 odst. 1 ZOTČ) ve stadiu přípravy nebo pokusu, nemusí dojít k jeho dokonání. Pojem oběti je v tomto ohledu pojmem širším než pojem poškozeného podle trestního řádu.*³⁷ V případě smrti oběti způsobené trestným činem se za oběť považuje též její příbuzný v pokolení přímém, sourozenec, osvojenec, osvojitel, manžel nebo registrovaný partner nebo druh, je-li osobou blízkou.³⁸

Trestní řád za poškozeného nepovažuje toho, kdo se sice cítí být trestným činem morálně nebo jinak poškozen, avšak vzniklá újma není způsobena zaviněním pachatele nebo její vznik není v příčinné souvislosti s trestným činem. Tento odstavec ustanovení §43 byl do trestního řádu doplněn novelou provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. s cílem zpřesnění pojmu poškozeného tak, aby nezahrnoval osoby, které jsou jednáním pachatele postíženy až zprostředkovaně nebo se za poškozené jen označují.³⁹ Zákon o obětech trestných činů naopak prosazuje zásadu presumpce postavení oběti a každou osobu, která se cítí být obětí spáchaného trestného činu, považuje za oběť, nevyjde-li najevo opak.⁴⁰ Tento přístup se projevuje zejména v informační povinnosti příslušných orgánů vůči obětem trestných činů a „...*jakákoli pochybnost osob, kterým zákon o obětech trestných činů ukládá vzhledem k oběti určité povinnosti, o tom, zda se jedná o oběť trestného činu, musí být vyhodnocena ve prospěch závěru, že jde o oběť.*“⁴¹

Důvodová zpráva k zákonu o obětech trestných činů dále uvádí, že zatímco poškozenému se nahrazuje újma vzniklá v příčinné souvislosti s trestným činem a práva poškozeného mohou přejít i na právní nástupce (např. v případě postoupení pohledávky), u oběti se předchází i druhotné újmě a nelze její práva jako subjektu zvláštní péče převést právním úkonem na jinou osobu.⁴² Z výše uvedeného vyplývá podstatná rozdílnost pojmů oběť a poškozený, a zatímco tyto pojmy bývají často zaměňovány či ztotožňovány laickou veřejností, je nutné, aby se v odborných kruzích správné pojmosloví striktně dodržovalo. Odlišnost obou

³⁷ JELÍNEK, J. a kol. Zákon o obětech trestných činů: Komentář s judikaturou. 2., dopl. a rozš. vyd. Praha: Leges, 2014. s. 31

³⁸ §2 odst. 3 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů

³⁹ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád: komentář. I. díl (§1 - §179f). 4., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2002. Beckova edice komentované zákony. S. 239

⁴⁰ §3 odst. 1 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů

⁴¹ JELÍNEK, J. a kol. Zákon o obětech trestných činů: Komentář s judikaturou. 2., dopl. a rozš. vyd. Praha: Leges, 2014. 2. s. 42

⁴² Vládní návrh na vydání zákona o obětech trestných činů a o změně některých zákonů.

Důvodová zpráva. psp.cz [online]. 2012. [cit. 20. 2. 2015], s. 39. Dostupné z <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=617&CT1=0>

pojmu lze vyčíst i z formulací některých ustanovení trestního řádu, která se výslovně týkají **poškozeného, který je obětí trestného činu podle zákona o obětech trestných činů**.⁴³ Přestože v mnoha případech lze pojmy oběť a poškozený označit tutéž osobu, jež má pouze z titulu každého z nich přiznaná odlišná práva a povinnosti, ne vždy musí být oběť zároveň i poškozeným (například oběť přípravy zvláště závažného zločinu) a ne každý poškozený může být obětí (například právnická osobav postavení poškozeného).

1.3.3 Srovnání se slovenskou právní úpravou

Slovensko nemá dosud ucelenou úpravu týkající se mimoprocesních práv obětí trestných činů. Situace je zde stejná jako v České republice před přijetím zákona o obětech trestných činů, tedy úprava je roztržštěná do několika zákonů a komplexněji pojednává o právech obětí pouze zákon č. 215/2006 Z.z., o odškodňování osob poškozených násilnými trestnými činy. Tento zákon užívá namísto pojmu oběť označení poškozený, a tím je osoba, které byla v důsledku trestného činu způsobena újma na zdraví. V případě úmrtí poškozeného v důsledku trestného činu se poškozeným stává v první skupině pozůstalý manžel a pozůstalé dítě, pokud jich není, pak je poškozeným pozůstalý rodič zemřelého, popřípadě ve třetí skupině následuje osoba, vůči níž měl zemřelý vyživovací povinnost. Újmou na zdraví zákon rozumí ublížení na zdraví, těžkou újmou na zdraví nebo smrt způsobenou trestným činem spáchaným jinou osobou a morální škodu způsobenou trestným činem znásilnění, sexuálního násilí anebo sexuálního zneužívání spáchaného jinou osobou.⁴⁴

V porovnání s českou právní úpravou je okruh osob považovaných za oběť trestného činu jako subjektu zvláštní ochrany ze strany státu podstatně užší a to také z toho důvodu, že se úprava odškodnění v případě smrti poškozeného užije vždy pouze vůči části pozůstalých podle jejich příslušnosti k danému okruhu, podobně jako se uplatňuje v české právní úpravě nástupnictví dědických tříd dle občanského zákoníku. Pro potřeby odškodnění úplně chybí někteří příbuzní v pokolení přímém, sourozenci apod., pokud nejsou osobami nárokujícími vyživovací povinnost.

---

⁴³ Srovnej např. §43 odst. 4 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

⁴⁴ Srovnej § 2 zákona č. 215/2006 Z.z. o odškodňování osob poškozených násilnými trestnými činy

Uspokojivě jsou naopak upravena práva obětí v postavení poškozeného v trestním řízení. Definici poškozeného pro účely procesního práva obsahuje na Slovensku zákon č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok. Ten definuje poškozeného jako osobu, které bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobená majetková, morální nebo jiné škoda anebo byla porušena či ohrožena její jiná zákonem chráněná práva anebo svobody.⁴⁵ Poškozený je tedy na Slovensku definován podobně jako u nás a též může své nároky uplatňovat prostřednictvím adhézního řízení tak, jak jej známe z české právní úpravy.

---

⁴⁵ §46 odst. 1 zákona č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok

2 Viktimologie

Vědním oborem zabývajícím se kriminalitou, pachateli a oběťmi kriminality, je **kriminologie**. Kriminologie je samostatnou společenskou empirickou vědou využívající poznatky i z jiných vědních oborů, např. sociologie, psychologie, statistiky apod., jedná se tedy o vědu multidisciplinární. Do souvislosti je však nejčastěji dávána s kriminalistikou (s kterou bývá laickou veřejností často zaměňována) a forenzními vědami. Zatímco trestněprávní hledisko přináší pohled na to, co „má být“, kriminologie odpovídá na otázku, jak se společnost tomuto ideálu přibližuje, tedy co „je“. *„Poprvé tohoto termínu použil francouzský antropolog Topinard v roce 1879. O šest let později se tento výraz objevil i v názvu Garofalovy knihy „Criminologia“. Jako samostatný vědní obor se kriminologie konstitovala ve druhé polovině 19. století v Itálii, ovšem jejímu vzniku předcházela řada prací předních světových myslitelů, kteří se otázkou zločinu zabývali.“*⁴⁶ Za zakladatele kriminologie je obecně považován Cesare Lombroso spolu se svými žáky. Ačkoli se vznik kriminologie váže již na druhou polovinu 19. století, v popředí jejího zájmu je zpočátku zejména pachatel trestného činu a jeho typologie, obětem trestných činů není věnována pozornost a té se jim dostává až o téměř sto let později.

Během padesátých let 20. století získala svou pevnou pozici ve struktuře kriminologie také nauka zabývající se oběťmi trestných činů, jejichž problematika byla dříve spíše přehlížena. Tato nauka se nazývá **viktimologie** a lze ji chápat jak v širším slova smyslu (pak je často pojímána jako samostatná věda zabývající se oběťmi postiženými přírodními katastrofami, válkami, následky dopravních nehod apod.), tak i z pohledu užšího, který za oběti považuje osoby postižené trestnou činností.⁴⁷ Vzhledem k tématu a charakteru této diplomové práce bude nadále pohlíženo na oběť v souvislosti s užším pojetím viktimologie, tedy jako na oběť trestného činu.

Za zakladatele viktimologie jsou považováni Němec Hans von Hentig a Izrael B. Mendelsohn. Dělicí čára mezi viktimologií a klasickou kriminologií není vždy jednoznačná a tato dvě pole se překrývají. Historicky se kriminologie zabývala spíše pachateli a jejich motivy či příčinami trestné činnosti. Narušitelé

---

⁴⁶ Pojem Kriminologie [online]. [cit. 30. 1. 2015]. Dostupné z <http://www.ok.cz/iksp/kriminologie.html>

⁴⁷ SVATOŠ, R. Kriminologie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. Vysokoškolské učebnice. s. 53

zákona byly vždy pod drobnohledem, zatímco lidé, které poškodili, zůstávali tmavými postavami na okraji. Viktimologie však nově obohacuje kriminologii, která tak získává více vyvážený a komplexní přístup postihující obě strany a jejich interakce.⁴⁸ Hans von Hentig se podílel na vzniku viktimologie jako součásti kriminologie zejména svým dílem „*Zločinec a jeho oběť*“ z roku 1848, v němž autor poukazuje na nutnost uvažovat o trestném činu jako o vzájemné interakci mezi pachatelem a obětí, z nichž každý může na spáchaném činu nést svůj díl zodpovědnosti. Zatímco na základě trestněprávních norem lze posoudit, kdo trestný čin spáchal a kdo je trestným činem poškozený, kriminologie by se dle Hentigova názoru měla zabývat také tím, jak k tomuto jednání přispěla osobnost oběti a její chování, a může také na základě pozorování chování jedinců posoudit, u kterých osob je vyšší riziko, že na nich bude trestný čin spáchán.⁴⁹ B. Mendelsohn naopak zastával názor, že viktimologie je samostatnou vědou stojící na stejné úrovni jako kriminologie, avšak též souhlasil s myšlenkou, že některé oběti nesou podíl viny na spáchaném trestném činu.

K potvrzení podobných teorií přispěl i další významný představitel viktimologie a nástupce jejích zakladatelů M. Wolfgang, jehož nejvýznamnější přínos je spatřován ve studii „*Patterns in Criminal Homicide*“, „...ve které na základě policejních spisů analyzoval vzorek 588 vražd spáchaných v letech 1948-1952 ve Philadelphii, USA. Dospěl k závěru, že téměř 26% obětí si svoji smrt víceméně přivodilo svým chováním iniciující násilí. Takový závěr vzbudil veliký rozruch a podnítil i další často kontroverzní výzkumy.“⁵⁰ Mezi ty lze zařadit i výzkum (často uváděný jako učebnicový příklad kontroverzního, až absurdního výzkumu inspirovaného prací M. Wolfganga) M. Amira, který na 646 případech znásilnění ve Filadelfii z počátku sedmdesátých let shledal 19% míru spoluzavinění oběti, a to na základě velmi zarážejících kritérií, která vzbudila silný odpor zejména feministicky orientovaných hnutí.⁵¹

---

⁴⁸CARMEN, A. *Crime Victims: An Introduction to Victimology*. US: Cengage Learning, 2012. ISBN 1133049729 s. 19. [online]. [cit. 2. 2. 2015]. Dostupné z http://books.google.cz/books?id=9kAJXULxBrkC&pg=PA19&lpg=PA17&ots=_IX-ZM6TVP&focus=viewport&dq=history+victimology&hl=cs&output=html_text

⁴⁹ TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie: Jak studovat zločin*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. s. 149 - 150

⁵⁰ 8. Viktimologie [online]. [cit. 7. 2. 2015]. Dostupné z <http://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning/kriminologie/viktimologie>

⁵¹ TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie: Jak studovat zločin*. 1. vyd. Praha: Leges, 2010. s. 150 - 151

Současná viktimologie dle Čírtkové⁵² zkoumá vědeckým způsobem oběti trestných činů s důrazem na změny v jejich chování a prožívání způsobené viktimizací, přičemž zájmu neuniká ani otázka, zda existuje nějaká míra souvislosti mezi motivací pachatele a osobností oběti a jak se oběť spolupodílí na interakci během páchaní trestného činu. Na základě moderních poznatků viktimologie jsou vypracovávány preventivní programy, opatření apod., jejichž cílem je zamezit viktimizaci společnosti a snižovat rizika ohrožení. „*Viktimologie (latinsky victima - oběť) je vědní obor zabývající se obětí a jejími biosociálními a psychologickými charakteristikami, procesy viktimizace, vztahy mezi obětí a pachatelem, rolí oběti v průběhu vyšetřování a soudního projednávání trestného činu, pomoci oběti, včetně jejího odškodnění a rehabilitace a v neposlední řadě i prevencí viktimizace, tj. způsoby, jak ochránit potenciální oběti před kriminalitou.*”⁵³ Dle Schwindta má viktimologie zkoumat vlohy stát se obětí a roli oběti při vzniku trestného činu, zároveň má pomoci zohlednění chování oběti při vyměřování trestu pachateli.⁵⁴ V posledních letech se lze setkat s pojmem kriminalistická viktimologie, jejímž obsahem je zkoumání oběti trestného činu jako nositele stop a zdroj informací sloužících k odhalení a objasnění trestného činu. Využívá přitom poznatky obecné viktimologie a jejich prostřednictvím zlepšuje metody výslechu, kriminalistiky a práce vyšetřovacích orgánů.⁵⁵

2.1 Typologie Oběti

Rozvoj viktimologie nutně vedl ke snaze najít a vytvořit přehlednou klasifikaci typů obětí trestných činů na základě znaků, které jsou si pro určité typy obětí podobné. Tyto tendence jsou patné již se samotným vznikem viktimologie, avšak žádná z dosavadních typologií nezískala všeobecné uznání a snaha o jejich nalezení bývá spíše kritizována. Například G. Kaiser⁵⁶ ve své knize *Viktimologie* uvádí, že pokusy o kategorizaci sice podporují systematizaci a pořádek, nicméně nejsou dostatečně empiricky prověřené a v podstatě nepřinášejí nic nového. Výzkumy pochopitelně nemohou zprostředkovat hlubší pohledy na vztahy oběti a

---

⁵² ČÍRTKOVÁ, L. Forenzní psychologie. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 98

⁵³ KUČHTA, J. a kol. Základy kriminologie a trestní politiky. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. Beckovy mezioborové učebnice. s. 156.

⁵⁴ KUČHTA, J. a kol. Kriminologie. I. část. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1993. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně; č. 51s. 107.

⁵⁵ NOVOTNÝ, O. a kol. Kriminologie. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008, s. 153.

⁵⁶ KAISER, G. Kriminologie: úvod do základů; z něm. přel. Helena Válková. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1994. Beckovy právnické učebnice. s. 225 - 226.

pachatele a zřídka se mohou týkat zúčastněného pozorování. Za nejvíce problematické považuje analýzy moderních masových deliktů, obvykle ohrožovacích, u nichž jsou pachatelé a oběti vzájemně anonymní a cizí, a zdůrazňuje, že pokud riziko stát se obětí může potkat kohokoli, je tím zeslabován viktimologicky orientovaný zájem. Přesto však nepopírá význam typologií pro oblast tzv. terciální prevence.

V knize *Kriminologie* G. Dianišky a kolektivu autoři zastávají názor, že: „*Typologie jako vědecká metoda umožňuje roztrždit i oběti trestných činů do určitých typových skupin na základě shod a rozdílů zkoumaných jevů. V podstatě každá oběť na základě svých osobnostních vlastností, projevů a chování, jako i sociální pozice, role a statusu, sehrává při vzniku a průběhu trestného činu určitou úlohu. Míra angažovanosti oběti na trestném činu může být různá. Může představovat bohatou škálu od pasivity až po aktivitu. Příkladem může být např. chování ve škále od nechtěného povzbuzování pachatele až k přímé provokaci jeho hostilní agresivity. Kritérii typologie bývají obvykle věk, vztah k pachateli a k trestnému činu. Mnozí autoři upozorňují na to, že mezi oběťmi jsou také oběti, které si poškození přejí či ho vyhledávají, jako i oběti navádějící a provokující.*“⁵⁷

Takto uvažoval o typologii obětí například B. Mendelsohn, dle něhož jsou kritérii věk, pohlaví, vztah k pachateli a k činu a oběti lze členit na nevinné, provokující, neopatrné, nevědomé, dobrovolné, agresivní, intrikářské a simulující.⁵⁸

Zakladatel viktimologie Hans von Hentig představil typologii obětí trestných založenou na sociálních znacích. Jedná se o nejstarší typologii obětí a zahrnuje několik společenských skupin náchylnějších k viktimizaci oproti zbytku společnosti. První skupinou obětí jsou ty, u nichž došlo k viktimizaci na základě specifické časově - prostorové situace, kam lze zařadit například vyšší míru sňatkových podvodů v lázních. Druhá skupina je definována pozicí oběti v rodině, v níž došlo ke spáchání trestného činu. Typickým příkladem bývá zneužívání dětí či incest. Další skupinou jsou osoby, kterým hrozí vyšší riziko viktimizace v souvislosti s povoláním, kterým vykonávají. Často se stávají oběťmi trestných činů například poštovní doručovatelky nebo taxikáři. Čtvrtou typologickou skupinu představují jedinci s hráčskou náruživostí, snadno oklamatelní falešným příslibem zisku, nebo ti, kteří se nechají oklamat v důsledku své náruživosti

⁵⁷ DIANIŠKA, G. a kol. *Kriminologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. Právnícké učebnice. s. 94 - 95.

⁵⁸ KUČHTA, J. a kol. *Kriminologie*. I. část. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1993. Edice učebnic Právnícké fakulty Masarykovy univerzity v Brně; č. 51s. 108

životní (autor uvádí jako příklad stárnoucího muže trpícího panikou z běžících roků, který se nechá obrát mladými děvčaty). Následující dvě skupiny lze vymezit jednak na základě příslušnosti k rasové, národnostní nebo náboženské skupině, tak i podle biologické konstituce (tělesně slabí, staří nebo nemocní lidé apod.). Oběť si však dle Hentiga může viktimizaci též sama přivodit svým vlastním agresivním chováním, nebo v důsledku psychicky náročné situace, která ovlivní její soudnost.⁵⁹

Mezi nejznámější patří typologie obětí podle interakce oběti a pachatele v době kolem spáchání trestného činu. Autorem této teorie je Egyptan E. A. Fattah a rozlišuje 5 základních typů obětí. **Zúčastňující se oběť** přichází do styku s pachatelem ještě před samotným kriminálním činem, a tím ovlivňuje jeho motivaci. Tento model je potvrzen mnohými statistikami hovořícími o násilných trestných činech s tím, že velmi často k nim dochází právě mezi osobami, které se vzájemně znají (např. v případě domácího násilí, ale i vražd). Naopak **nezúčastňující se oběť** nebyla před spácháním činu vystavena interakci s pachatelem, a tak neměla možnost vnímat ohrožení dříve, než během samotného útoku. Třetím typem je tzv. **provokující oběť**, která svým jednáním významným způsobem působí na rozhodnutí pachatele spáchat trestný čin. Je pro ni typické podcenění závažnosti situace a vystavení se viktimogenní situaci. Taková oběť je charakteristická nevyrovnanou psychikou a sníženou schopností sebeovládání, avšak v určitých případech, mezi něž lze zařadit např. psychické týrání oběti, to není podmínkou, a jindy klidná osoba se může projevovat jako provokující. **Latentní oběť** se může vyznačovat jakýmkoli viktimogenním faktorem, ovšem její existence není veřejnosti známa, obvykle z důvodu charakteru deliktů, které jsou na ní spáchány. Jedná se například o oběti domácího násilí či sexuálního zneužívání, pro něž je obtížné takové jednání ohlásit. Poslední typ představuje **nepravá oběť**, jež se do této role dostala omylem a vůči níž útok primárně nesměřoval.⁶⁰

Smysluplným se zdá být též třídění podle kritéria viktimologické viny, jež navrhl Polák B. Hořst a které vychází z předpokladu, že mezi oběťmi jsou i ty, u nichž je pravděpodobnost viktimizace vyšší, než u jiných. Tato typologie odlišuje oběti, které samy zavinily svoji viktimizaci, od těch, které ji nezavinily. V prvním

---

⁵⁹ SCHWINDT, H. D. Kriminologie. In HOLCR, K. a kol. Kriminologie. 1. vyd. Praha: Leges, 2009. Student, s. 99

⁶⁰ ČÍRTKOVÁ, L. Forenzní psychologie. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 101 - 102

případě se jedná buď o oběti, které svoji viktimizaci zavinily individuálně, tedy pachatele nějakým způsobem vyprovokovaly, nebo jejichž viktimizace má souvislost s příslušností k rizikové či negativně hodnocené společenské skupině (např. prostitutky). V případě nezaviněné viktimizace lze hovořit buď o individuálně nezaviněné, tedy takové, kdy například osoba vystoupí na obranu přepadené osoby, přičemž je sama zraněna, nebo takové, jejíž příčinou je příslušnost k rizikové, ovšem pozitivně hodnocené skupině, do níž lze zařadit například policisty či zdravotníky.⁶¹

Musil⁶² pokládá za vhodné zmínit i typy obětí vyskytující se jak v jiných typologiích, tak i v praxi, a řadí mezi ně predestinovanou oběť jako osobu s vysokým stupněm viktimnosti, předstírající oběť, jež svoje postavení buď simuluje nebo sama zinscenuje, dobrovolnou oběť, na jejíž vlastní žádost a jejímž vlastním souhlasem k poškození došlo, oběť recidivistu, která se stala obětí opakovaně z důvodu způsobu jejího života, či oběť skrytou, která trestný čin nenahlásila a zůstává tak před orgány činnými v trestním řízení neznámá.

2.2 Viktimnost

Viktimologie, věda zabývající se oběťmi, se snaží najít otázku na to, zda a jak jsou některé osoby náchylnější k tomu, stát se oběťmi určitých trestných činů. Souhrn znaků, které tuto náchylnost predikují a zvyšují, se nazývá viktimnost. Viktimnost lze též označit jako **dispozici** osoby stát se obětí. Je zřejmé, že někteří jedinci jsou náchylnější k viktimizaci více než jiní s ohledem na své povahové vlastnosti. Spíše si lze představit oběť podvodu jako osobu důvěřivou, než jako osobu vše kontrolující a prověřující. Obvykle se však mezi hlavní znaky, které zvyšují míru viktimnosti, řadí věk, povolání, zdravotní stav či sociální prostředí, ve kterém se osoba jako potencionální oběť pohybuje. Důvodem je zejména snazší rozpoznatelnost a zkoumatelnost těchto jevů oproti vnitřním psychickým dispozicím. Přestože se tedy každý jedinec žijící ve společnosti může stát obětí trestného činu, existují tací, u nichž se na základě jednoho nebo více znaků braných v potaz viktimologickou vědou toto riziko pro určité trestné činy více či méně zvyšuje. Jak se lze dočíst v kriminologickém slovníku, viktimnost

---

⁶¹ HOLYST, B. Rola ofiary w genezie zabójstwa. In NOVOTNÝ, O. a kol. Kriminologie. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008. s. 160

⁶² ZAPLETAL, J. a kol. Kriminologie Díl I.: Obecná část. 3. Upr. Vyd.-dotisk. Praha: Policejní akademie ČR, 2000. s. 77

„vyjadřuje stupeň pravděpodobného rizika, že se jednotlivec nebo určitá sociální skupina stane obětí trestného činu. Pravděpodobné riziko je závislé na věku oběti, její profesi či zaměstnání, handicapu fyzickém či psychickém, sociálním zařazení až po sociální vyloučení apod.“⁶³

Skutečnost, že lze vědecky určit faktory zvyšující předpoklad stát se obětí trestného činu, má za následek politické i komerční zneužívání strachu společnosti před kriminalitou. Ve společnosti je soukromými firmami uměle vytvářen tlak v podobě vyvolávání strachu a nejistoty, jako řešení jsou jí nabízeny produkty a služby, o něž sice nestojí, ovšem bez nichž by se dle tvrzení nabízejících subjektů v dnešním světě kriminalitě nemohla bránit. Jedná se zejména o nabídky služeb bezpečnostních agentur nebo podněcování ke koupi různých druhů zabezpečovacích zařízení a systémů. Z ochrany před zločinem se tak stal jeden z nejvýznamnějších se rozvíjejících byznysů využívajících, podobně jako farmaceutické firmy, strach a obavy lidí z negativního ovlivnění jejich životů. Podobně vytvářejí dojem, že je společnost neustále vystavena velmi vysokému nebezpečí v podobě trestné činnosti, média a působení politiků. Namísto toho, aby ve společnosti našla místo účinná prevence před kriminálním jednáním, se takovým způsobem spíše vyvolávají situace, kdy osoby na podnět, byť nepatrný, reagují zcela neadekvátně situaci z důvodu strachu před viktimizací.⁶⁴

Míru rizika stát se obětí trestného činu je třeba zkoumat s ohledem na mnoho současně působících faktorů, které mohou na viktimnost osoby mít vliv. Bylo by chybou hodnotit toto riziko jen na základě znalosti jedné izolované vlastnosti. Z tohoto důvodu je na místě snaha viktimologie buď definovat sociální skupiny osob, které jsou ohroženy vyšší mírou viktimnosti, nebo naopak zkoumat vlastnosti obětí určitých trestných činů a nacházet shody, jež pomohou zkoumat viktimnost ve vztahu k určitým trestným činům.⁶⁵

V literatuře se lze setkat se dvěma přístupy vysvětlujícími zkoumání viktimnosti ve vztahu k různým faktorům, které ji ovlivňují. Prvním je **přístup statický**, předpokládající existenci určitých, v čase relativně stálých vlastností jedinců, přičemž na základě těchto vlastností lze v jejich souhrnu posoudit míru viktimnosti. Tyto vlastnosti lze označit jako demografické, biologické,

⁶³ ZOUBKOVÁ, I. a kol. Kriminologický slovník. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. s. 218

⁶⁴ MAREŠOVÁ, A., MARTINKOVÁ, M. O významu poznávání obětí trestné činnosti. [online]. s. 8. [cit. 10. 2. 2015]. Dostupné z <http://www.mvcr.cz/clanek/o-vyznamu-poznavani-obeti-trestne-cinnosti.aspx>

⁶⁵ HOLCR, K. a kol. Kriminologie. 1. vyd. Praha: Leges, 2009. Student. s. 95.

psychologické, ale i některé další, přičemž významnou sociální charakteristikou mající vliv na míru viktimnosti je příslušnost osob k menšině, ať již národnostní, náboženské nebo jiné. Vedle těchto poměrně trvalých znaků je pro objektivní zjištění důvodů ohrožení trestnou činností třeba zkoumat i jednání oběti před a během páchaní trestného činu pachatelem, vztah oběti s pachatelem, popřípadě vztah oběti k vnějšímu prostředí. Tyto faktory jsou nedílnou součástí poznání kriminogeneze a jako takovými se jimi bude zabývat zejména další podkapitola věnovaná tématu viktimizace. Popsaný přístup je běžně nazýván **dynamickým přístupem** ke studiu viktimnosti.⁶⁶ Dle mého názoru faktory, zejména ty, na jejichž zkoumání se zaměřuje dynamický přístup, mají vliv nejen na průběh trestné činnosti, ale hrají roli i během objasňování trestného činu, jelikož v této fázi orgány činné v trestním řízení komunikují s obětí, oběť na místě činu zanechala kriminalistické stopy a sama je jejich nositelem, a její spolupráce či věrohodnost tak může být ovlivněna právě tím, jaký vliv na situaci, ve které se nachází, měla ona sama.

Prvním znakem ovlivňujícím viktimnost je **věk** oběti. V mladém věku zvyšuje míru viktimnosti zejména neznalost a nezkušenost, ve stáří je to naopak horší fyzická zdatnost, velmi častá neschopnost stíhat trendy moderní doby a osamocení. Laická veřejnost je obecně přesvědčena o tom, že nejčastěji se obětmi trestných činů, zejména pak násilných, stávají staří lidé. Je proto překvapujícím zjištěním, že naopak je tomu tak u mladých lidí, a to zejména z důvodu jejich nerozvážnosti, menší opatrnosti a nebezpečnému způsobu života.⁶⁷ Svůj význam má však i **pohlaví** dané osoby. Obecně se například obětmi v oblasti sexuálně motivovaných trestných činů častěji stávají ženy.

V souvislosti s viktimností je empiricky prokázán také význam **profese oběti**. Existují zaměstnání, během jejichž výkonu je osoba vystavena většímu nebezpečí viktimizace, než je tomu u zaměstnání jiných. Nejčastěji uváděným příkladem je vyšší míra výskytu úmyslných trestných činů proti životu a zdraví namířených proti policistům během výkonu služby nebo loupeží uskutečněných vůči taxikářům či zaměstnancům čerpacích stanic, zejména stanic s nepřetržitým provozem.⁶⁸ Obecně lze říci, že vyšší riziko je u těch profesí, během jejichž

---

⁶⁶ ZAPLETAL, J. a kol. Kriminologie. Díl I.: Obecná část. 3. Upr. Vyd.-dotisk. Praha: Policejní akademie ČR, 2000. s. 73 - 74.

⁶⁷ KUČHTA, J. a kol. Základy kriminologie a trestní politiky. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. Beckovy mezioborové učebnice. s. 158.

⁶⁸ Srovnej s: HOLCR, K. a kol. Kriminologie. 1. vyd. Praha: Leges, 2009. Student. s. 94.

výkonu má zaměstnanec k dispozici větší finanční obnos, k němuž má přístup, popřípadě který spravuje, pokud se při plnění úkolů pohybuje na místech se zvýšenou kriminalitou anebo v prostředí rizikových sociálních skupin, nebo vykonává-li práci v nočních hodinách či na místech s vyšším výskytem opilých nebo jinými návykovými látkami ovlivněných osob. V některých případech je toto vyšší riziko kompenzováno zvláštními příplatky, například zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů přiznává zvláštní příplatek příslušníkovi, který vykonává službu spojenou s ochranou zájmů státu, při nichž může dojít k ohrožení jeho života nebo zdraví, popřípadě k jiným závažným rizikům, nebo službu s mimořádnou psychickou zátěží.⁶⁹

Významnou roli v posouzení otázky, zda se někdo pravděpodobněji stane obětí trestného činu oproti ostatním, hraje **sociální prostředí**, ve kterém se osoba pohybuje, a její sociální charakteristika. Výzkumy ukazují, že příslušnost k určitým sociálním skupinám, obvykle minoritním a majoritní společností vyloučeným, nutně vede také ke zvýšení míry viktimmnosti. S podobnými závěry se lze setkat i v případě sledování osobnostních predispozic stát se pachatelem trestného činu. Mezi rizikové sociální skupiny patří zejména cizinci, přistěhovalci, příslušníci minoritních náboženských nebo etnických skupin, dále se může jednat o osoby s vazbami na kriminální podsvětí, prostitutky, gamblery, dealery návykových látek, různé pouliční gangy apod.

Posledním faktorem majícím vliv na míru viktimmnosti jsou fyzické a psychické vlastnosti jedince, zejména pak hovoří-li se o nich v souvislosti se **somatickými a psychickými handicapy**. Vyšší míra viktimmnosti je zde zapříčiněna jednak odlišným zjevem či vystupováním takto postižené osoby, tak i jejími povahovými vlastnostmi. Pokud jde o psychický handicap, jedná se zejména o různé druhy mentálních retardací. *„Mentálně retardovaní jedinci nedovedou pochopit jednoduché logické úkoly, špatně anticipují možnost nebezpečí, jejich myšlení je zúžené a jednostranné, mají problémy s abstrakcí, jsou výrazně sugestibilní, nejsou sebekritičtí“*⁷⁰ Z toho plyne jejich neschopnost bránit se vůči pachateli a odhadnout cíl pachatelova jednání. Problém však představuje i jejich důvěřivost a ovlivnitelnost. To může vést až k situacím, kdy jsou takto postižení lidé sami někým využiti ke spáchání trestného činu. Často

⁶⁹ Srov. § 120 odst. 3 zákona č. 361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

⁷⁰ MIŇHOVÁ, J. *Psychopatologie pro právníky*. 3., rozš. vyd. Plzeň: vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. Právnícké učebnice. s. 39.

bývá mezi psychické handicapy řazena též zvýšená agresivita, která nejen, že přivádí agresivního jedince do situací, kdy on sám může být okolí nebezpečný, poutá však na sebe pozornost i ve smyslu vyvolání a využití konfliktu někým jiným.⁷¹ I agresivita však může být pojevem psychických poruch, typicky například schizofrenie. Dalšími psychickými vlastnostmi ovlivňujícími míru viktimmnosti jsou nadměrná důvěřivost, ovlivnitelnost, lehkomyšlnost či touha po dobrodružstvích. Mezi somatické handicap se v tomto ohledu řadí zejména snížená pohyblivost a omezení smyslových vnímání.

Jak však uvádí Čírtková v knize *Forenzní psychologie*⁷², nejsou to jen výše uvedené faktory, které by určovaly míru viktimmnosti. Literatura výrazem kriminální geografie a kriminální ekologie označuje směr viktimmologie, jehož smyslem je charakterizovat **místa a časové okamžiky**, jež mají na míře viktimmnosti svůj podíl. Takto vznikají charakteristiky tzv. specifických viktimmogenních zón ve velkých městech, v nichž více než jinde dochází k páčání určitých konkrétních trestných činů, například loupeží či znásilnění. Pro lokality ohrožené vyšší mírou kriminality existuje několik typických znaků:

- jedná se o oblast s levnou výstavbou a obecními byty nacházející se v blízkosti nebo uvnitř větších měst, riziko přináší i velká koncentrace nezaměstnaných mužů starších patnácti let,
- vynikají dobrou dopravní obslužností zajištěnou veřejnými dopravními prostředky,
- sousedské vztahy zde nejsou na vysoké úrovni a obyvatelé těchto lokalit jsou pro sebe vzájemně anonymní,
- pohybuje se zde mnoho lidí a nelze tak rozeznat, kdo tuto lokalitu obývá stále a kdo se zde pohybuje pouze náhodně nebo dočasně,
- jsou využívány jen po určitou část dne, buď jako oblast bydlení, odkud obyvatelé dojíždějí pravidelně za prací jinač, nebo naopak jako administrativní zástavba obývaná zpravidla spíše dopoledne a v brzkých odpoledních hodinách.

Specifiky kriminality páčané v oblastech výše zmíněných se zabývala také OSN na svém 12. kongresu o prevenci kriminality a trestní justici během

---

⁷¹ Srov. HOLCR, K. a kol. *Kriminologie*. 1. vyd. Praha: Leges, 2009. Student. s. 94 - 95.

⁷² ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 99.

Workshopu o praktických přístupech k prevenci městské kriminality. OSN upozorňuje na to, že ačkoli se od roku 1990 bezpečnostní stav měst zlepšil, v souvislosti s dalším rozrůstáním měst a novými generacemi se dále rozvíjí i zločin a tato situace si žádá důraz na realizaci preventivních opatření a programů. Příčin kriminality ve městech je mnoho a patří mezi ně neustálé rozrůstání měst spojené s přílivem přistěhovalců a osob z venkovských oblastí, velké ekonomické a sociální rozdíly obyvatel, fluktuace obyvatel a zaměstnanců administrativních oblastí a vzájemná anonymita. OSN dále upozorňuje na skutečnost, že kriminalita je ve městech páchána nerovnoměrně a strach z trestné činnosti vede majetnější obyvatelstvo k vytváření soukromých hlídaných čtvrtí.⁷³

Po rozboru jednotlivých rizikových faktorů stojí za zmínku mýtus tzv. **ideální oběti**, pojem, který roku 1986 zveřejnil norský sociolog a kriminolog Nils Christie. Společnost má zažitou určitou představu o tom, jak by měla ideální oběť vypadat. Tato představa je vytvářena na základě zkreslených informací získávaných prostřednictvím médií a vlastních stereotypních představ, v jejichž důsledku bývají některé oběti společností více přijímány a litovány, než jiné. Existují totiž skupiny obětí, které se svojí charakteristikou vymykají představě ideální oběti a jsou společností buď opomíjeny, popřípadě je jimi v některých případech opovrhováno, přičemž s nimi společnost spíše nesoucí a jejich situaci může zlehčovat. Ideální oběť je v očích společnosti osobou vůči pachateli ve slabším nebo podřadném postavení. Může jít o osobu mladou, nebo naopak příliš starou, nemocnou či fyzicky handicapovanou, v nejlepším případě charakterizovanou kombinací několika těchto prvků. V každém případě však žije počestným a klidným životem, na rozdíl od zlého a špatného pachatele, na jehož jednání oběť nenese žádnou vinu. Společnost také nepředpokládá, že by se oběť předem s pachatelem znala a udržovala s ním vztah.⁷⁴ Dle mého názoru obdobné představy společnosti vedou k tomu, že je naprosto neobjektivně nahlíženo například na starou osobu oloupenou během procházky v parku s mnohem větším pochopením a zájmem o poskytnutí pomoci, než na prostitutku v postavení oběti znásilnění, kterou společnost ve výsledku spíše odsoudí.

---

⁷³ 12. kongres OSN o prevenci kriminality a trestní justici: Salvador, Brazílie, 12. - 9. dubna 2010. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. Prameny. s. 59 - 78.

⁷⁴ TOMÁŠEK, J. Úvod do kriminologie: Jak studovat zločin. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. s. 154.

2.3 Viktimizace

Pojem viktimizace je označením pro **proces**, během něhož se z potencionální oběti stává oběť skutečná. S ohledem na úzké pojetí viktimologie se jedná pouze o oběť trestného činu, nikoli jiné události, zároveň jde výhradně o fyzickou osobu. Během tohoto procesu dochází k poškozování zdraví a způsobování jiné újmy oběti prostřednictvím působení pachatele. *„Tento proces začíná útokem pachatele na oběť. Viktimizace však útokem na oběť nekončí. Újma způsobená útokem představuje jen úvodní děj. Na tento úvod navazují další zraňující okolnosti či události. Přibývání či změna okolností a událostí dynamizující proces viktimizace a jeho jednotlivé fáze.“*⁷⁵ V literatuře bývají fáze viktimizace běžně rozdělovány na primární a sekundární, některé prameny uvádějí i viktimizaci terciální.

Primární viktimizace, někdy též nazývána primární rány, znamená újmu přímo způsobenou oběti v souvislosti s konkrétním trestným činem. Může se jednat o újmu na zdraví, poškození nebo odcizení věci, finanční ztráty, emocionální poškození, narušení intimity apod., obvykle se do primární viktimizace zařazují i náklady na léčení či náhrady za opravu poškozených věcí. Dle statistik Policie ČR činil v České republice pro rok 2013 minimální počet obětí kriminality 46 977 osob, což je o 746 více než pro rok předcházející. Nejčastěji se stávají lidé oběťmi krádeží v poměru 54,7% k celkovému počtu obětí.⁷⁶ Důležité je si uvědomit, že oproti materiálním škodám, které jsou většinou snadno vyčíslitelné, mnohdy způsobí větší újmu škody emocionální, narušení psychiky oběti a vliv, který toto narušení má pro oběť do budoucna. Tyto emocionální újmy mohou být různého charakteru a z důvodu individuálnosti psychiky každého jedince je téměř nemožné vyjádřit jejich míru finanční částkou. Veškeré újmy, ať již materiální nebo imateriální, jsou vzájemně provázané a obvykle mezi nimi nelze určit přesnou hranici.⁷⁷ K vyjádření míry viktimizace se užívá tzv. **index viktimizace**, jehož výsledky umožňují zjišťovat počet obětí připadajících na určitý počet obyvatel vymezeného území v určitém časovém úseku.

⁷⁵ DIANIŠKA, G. A kol. Kriminologie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. Právnícké učebnice. s. 99.

⁷⁶ MARTINKOVÁ, M. Údaje o v České republice policií evidovaných obětech kriminality v roce 2013, In MAREŠOVÁ, A. a kol. Analýza trendů kriminality v roce 2013. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. s. 58.

⁷⁷ Gillernová, I. a kol. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze s. 138

Sekundární viktimizací se rozumí újma vzniklá následně v návaznosti na spáchaný trestný čin. Je důsledkem přístupu okolí a státních orgánů, s kterými přijde oběť do styku a jejichž jednáním jsou způsobována další, zejména psychická zranění. Stává se, že poté, co se sociální okolí oběti dozví o trestném činu, nezvolí správný přístup a oběti situaci ještě více ztíží. Dochází například k nepochopení ze strany rodiny, k odsouzení chování oběti a připisování viny na spáchání trestného činu, anebo naopak k nadměrnému zájmu a nucení oběti k popisování situace a osobních pocitů. Pro většinu obětí je velmi náročné se k situaci opětovně vyjadřovat a v myslí se k ní vracet, mnohdy takto způsobená újma převyšuje újmu primární. Je proto velmi důležité, aby státní orgány, jež s obětí komunikují, jednali profesionálně, volily citlivý přístup a vhodné dotazování tak, aby již nebylo nutné se k jedné řečenému vracet, opakovat výslechy a sekundární újma byla pokud možno minimální. Mnohdy způsobí sekundární viktimizaci jednání pachatele, který oběť například kontaktuje s úmyslem ji zastrašit; negativně působí i opětovné shledání s pachatelem po spáchání trestného činu, ať již bez intervence státních orgánů, nebo v průběhu vyšetřování během jednotlivých úkonů. *„Psychologický dopad kriminálního činu na oběť je značný. Často zraňuje oběť více než materiální škody. Proces vyrovnávání se s negativní kriminální zkušeností je složitý, protiřečivý a má individuální průběh a charakter. Oběť prožívá újmu s různou intenzitou, v různých podobách a různou délkou trvání.“*⁷⁸ Pravděpodobnost sekundární viktimizace a její míra jsou zvyšovány v souvislosti s odchylkami od schématu stereotypu označovaného pojmem **lineární průběh viktimizace**. Tento stereotyp předpokládá v první řadě uvědomění si obětí, že na ní byl spáchán trestný čin. Po fázi percepce se obvykle oběť rozhodne tento trestný čin nahlásit příslušným orgánům, nepočítá se s latentní kriminalitou. Tato fáze se nazývá fáze deklarace a navazuje na ní aktivní podíl oběti na úspěšném vyšetřování až po účast na hlavním líčení.⁷⁹

Pojmem **terciální viktimizace** se označuje stav, kdy se oběť trestného činu dlouhodobě nemůže vyrovnat se svojí situací a i přes objektivně poskytnuté odškodnění a nápravu není schopna navázat na předcházející život. Mění se její psychika a prožívání, může dojít k přetrhání rodinných, sociálních i profesních

---

⁷⁸ DIANIŠKA, G. a kol. Kriminologie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. Právnícké učebnice. s. 99.

⁷⁹ ČÍRTKOVÁ, L. Viktimologické expertízy - otevřené otázky psychologického posuzování obětí. In JELÍNEK, J. a kol. Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu. Praha: Leges, 2012. Teoretik. s. 65.

vazeb, a jak uvádí Musil⁸⁰, někteří autoři se shodují na tom, že taková situace může oběť trestného činu dostat až do fáze, kdy se ona sama stane pachatelem. Empiricky je však velmi obtížné podobnou souvislost ověřit s ohledem na mnoho dalších kriminogenních faktorů. Pokud dojde k tomu, že se někdo stane obětí trestného činu opakovaně, hovoří se o tzv. **reviktimizaci**. Zůstává otázkou, zda u případné reviktimizace hrají dispoziční roli spíše viktimogenní faktory jako takové, nebo ovlivnění oběti prožitým traumatem. Pojem primární, sekundární a terciální viktimizace tak, jak jej chápeme my, není jediným možným přístupem. „...v anglosaské literatuře se lze setkat se zcela jiným významem těchto pojmů, kdy primární viktimizací se rozumí individuální proces jedince, sekundární viktimizací potom dopad trestného činu na širší sociální skupiny, instituce, církve a obchod, a terciální viktimizací je myšlen dopad zločinu na veřejný pořádek, sociální harmonii, stát a vládu.“⁸¹

Podle některých autorů se viktimologie zabývá specifickými problémy viktimizace, kterými jsou chování oběti, vztah oběti s pachatelem a míra viktimizace. Mírou viktimizace se rozumí index viktimizace, o němž je stručně pojednáno v předcházejícím textu a který vyjadřuje procentuální podíl obětí na určitý počet obyvatelstva vymezeného území. Co se týká **chování oběti**, téměř vždy nějakým způsobem zasahuje do procesu viktimizace a případy, kdy tomu tak není, jsou spíše výjimečné. Oběť může svým chováním jednání pachatele vyvolat, ovlivnit jeho intenzitu, nebo toto jednání ukončit. Často přispěje svojí neopatrností a lehkovážností. Některým trestným činům, páchaným například z důvodu vyřizování účtů, dokonce předchází trestná činnost samotné oběti. Zkoumání chování oběti může přinést cenné informace pro objasňování trestného činu, v některých případech však může z její strany docházet ke zkreslování skutečností a je na orgánech činných v trestním řízení toto rozpoznat a posoudit věrohodnost výpovědi učiněné obětí. Samozřejmě jsou brány v úvahu i situace, kdy oběť pachateli žádnou příčinu nezavdá a na činu se svým působením nijak nepodílí.⁸² Vždy je však nutné zdůraznit, že chování oběti nezbavuje pachatele trestní odpovědnosti.

---

⁸⁰ ZAPLETAL, J. a kol. Kriminologie. Díl I.: Obecná část. 3. upr. vyd.-dotisk. Praha: Policejní akademie ČR, 2000. S. 78.

⁸¹ GILLERNOVÁ, I. a kol. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze s. 137.

⁸² NOVOTNÝ, O. a kol. Kriminologie. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. s. 132 - 133.

Je zřejmé, že na chování oběti a způsob provedení trestného činu pachatelem má vliv to, zda se oběť s pachatelem před spácháním trestného činu znala, či nikoliv. Tento vztah lze definovat od úzkého osobního vztahu až po naprostou anonymitu a jeho úroveň může též zásadně ovlivnit efektivitu vyšetřování. Dle Kuchty⁸³ lze rozlišit 4 typy **vztahů mezi pachatelem a obětí**. Jedná se o, osobní angažovanost a vazbu, kontakt oběti s pachatelem před činem, kontakt při činu a anonymitu oběti.

Pokud je mezi pachatelem a obětí vztah již před spácháním trestného činu, může být znalost osobních a majetkových poměrů využita pachatelem v jeho vlastní prospěch při plánování jednání. Oběť se může pachateli svěřovat se svými zvyklostmi a životním stylem, což vede k lepšímu načasování a promyšlení způsobu provedení činu. Jsou však i případy, kdy je takový vztah pachateli na škodu a může se oběti stát osudným. Příkladem může být zavraždění oběti znásilnění ze strachu před jejím oznámením trestného činu a identifikací pachatele.⁸⁴ Delikty lze na základě stejného hlediska dělit dle Čírtkové⁸⁵ na vztahové a nevztahové. Vztahovými delikty jsou ty, u nichž jsou pachatel a oběť ve vzájemně blízkém osobním nebo profesním vztahu, před činem se znali a běžně potkávali. Může jít o rodinné příslušníky, ale i kolegy ze zaměstnání, sousedy či přátele, během jejichž interakcí docházelo ke vzájemnému sdělování informací, spolupráci a střetům. Opakem jsou delikty nevztahové, jejichž znakem je předchozí anonymita pachatele a oběti a absence interpersonálních vztahů. Pro vyšetřování nevztahových deliktů jsou zásadní informace získané z místa činu, narozdíl od vztahových deliktů, u nichž je důležitou informací sociální a psychologická charakteristika oběti. Statistiky za rok 2013 ukazují, že z celkového počtu 206 obětí vražd, bylo 112, tedy 54% těchto vražd, motivováno osobními vztahy.⁸⁶

---

⁸³ KUCHTA, J. a kol. Kriminologie. I. část. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1993. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně; č. 51. s. 109.

⁸⁴ ZAPLETAL, J. a kol. Kriminologie Díl I.: Obecná část. 3. upr. vyd.-dotisk. Praha: Policejní akademie ČR, 2000. s. 75.

⁸⁵ ČÍRTKOVÁ, L. Forenzní psychologie. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 131 - 132

⁸⁶ MARTINKOVÁ, M. Údaje o v České republice policií evidovaných obětech kriminality v roce 2013, In MAREŠOVÁ, A. a kol. Analýza trendů kriminality v roce 2013. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. s. 58.

2.4 Reakce oběti na trestný čin

Trestný čin představuje pro oběť často velké trauma, jehož prožívání a vyrovnání se s ním je velkou psychickou zátěží vedoucí často až k přehodnocení pohledu na život a na svět. *„Častou reakcí obětí na trestný čin je otázka "Proč právě já?", která vyústí v pocity lítosti, sebeobviňování a v pocit opuštěnosti. Nepřehlédnutelnou psychickou reakcí na závažné trestné činy je ztráta koncentrace, která se projevuje zhoršenou schopností vnímání a špatnou interpretací poskytovaných informací, a ztráta iluze bezpečného světa. Každý jedinec je v prožitku traumatu neopakovatelný.“*⁸⁷ Vyrovnání se s traumatem prochází několika fázemi, které mohou v životě oběti vést až k návratu k původnímu stylu života nebo smíření se s vlastním osudem, někdy je však oběť nucena dlouhodobě vyhledávat pomoc odborníků. Toto nesouvisí s tím, jak závažné je objektivním posouzením prožité trauma, nýbrž se schopností oběti vyrovnávat se s náročnými životními situacemi. Jak uvádí Miňhová⁸⁸ v učebnici *Psychopatologie pro právníky*: *„Jedna a táž situace může být pro určitého člověka prostou náročnou životní situací, s kterou se poměrně snadno vyrovná, pro jiného jedince již situací stresovou či frustrující a pro někoho dokonce situací patogenní.“* Pro oběť je důležité uvědomění si vlastní identity, což je náročné v situaci, kdy od počátku, ať jde o oběť definovanou dobrovolně či nedobrovolně, náhle nebo postupně, je konfrontována s interpretací své vlastní situace, přičemž o tuto interpretaci se pokoušejí různé subjekty (policie, svědci, státní zástupci, obhájci, soudci apod.), které nemají zájem zabývat se individualitou konkrétního případu, ale naopak chtějí prosadit své zájmy interpretací, která je nejvhodnější pro jejich vlastní interpretační prostředí.⁸⁹

Pro proces vyrovnání se s traumatem u oběti se v kriminologii relativně krátce používá pojem **transcendence**. Tento pojem lze vysvětlit jako dlouhodobý proces utváření perspektivy životní dráhy oběti vykazující žádoucí výsledky a přijetí traumatu jako součásti vlastní identity. Na tento proces mohou pozitivně působit osobnostní dispozice oběti a situace, které oběť prožívá, stejně tak jako vliv trestní justice a sociálních programů. Objektivně nejobtížnější je se vyrovnat se ztrátou

---

⁸⁷ Poradenská činnost. [online].bkb.cz [cit. 13. 3. 2015]. Dostupné z <http://www.bkb.cz/o-nas/poslani-a-cinnost/poradenska-cinnost/>

⁸⁸ MIŇHOVÁ, J. Psychopatologie pro právníky. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. Právnícké učebnice. s. 66.

⁸⁹ ROCK, P. On Becoming a Victim. In HOYLE, C. and YOUNG, R., ed. New Visions of Crime Victims. Oxford: Hart Publishing, 2002. s. 13 - 14.

blízké osoby, ovšem i každá jiná újma vyvolá soubor potřeb, jejichž definice je pro každou osobu a každý trestný čin unikátní. Oběť se musí vyrovnat s poškozením zdraví u sebe nebo blízkého člověka, s vlastními pocity, s reakcemi okolí od rodiny po přátele a kolegy, se změnami sociální situace často vedoucími až k rozpadu rodiny a odcizení jejích členů, s medializací případu a postupem příslušných orgánů, případně s reakcí pachatele a informacemi o průběhu výkonu jeho trestu. Směr zvaný transcendence je však v současné době spíše představou ideálního řešení, než popisem faktického stavu. V jeho realizaci tvoří překážky jednak současné pojetí postavení oběti a pachatele, tak i postupy v trestním řízení a nedokonalá činnost sociálních systémů.⁹⁰

V prožívání újmy, jakkoli je toto prožívání individuální a u každé oběti jinak dynamické, lze vysledovat tři fáze probíhající během adaptace u téměř každého jedince, který se stal obětí trestného činu, bez ohledu na to, o jaký trestný čin se jedná. Těmito fázemi jsou dle Čírtkové⁹¹:

- fáze šoku,
- fáze hojení,
- fáze konečné adaptace.

V první fázi, nazývané **fáze šoku**, nebo také fáze nárazu, se oběť ocitá ihned po útoku pachatele. V této fázi oběť není schopna racionálně vnímat situaci a zpočátku je v šoku, který je vystřídán dezorientací a zmateností. Může se objevit snaha o vytěsnění traumatu z paměti a popření situace, které může vést až k nemožnosti daný čin popsat, nebo naopak neadekvátní nekontrolované ventilování vlastních pocitů. Oběť se chová zmateně a budí dojem netečnosti a nekoncentrovanosti. Může se stát, že opakuje stereotypní pohyby, bloudí ulicemi či nechápe poskytované informace, vůči nimž někdy zaujímá pozezřívavý postoj.⁹² Tyto projevy jsou doprovázeny fyziologickými změnami, například zvýšením krevního tlaku, bušením srdce, nechutenstvím, poruchami vidění apod. Jak uvádí Kuchta⁹³, oběť může v této fázi být, co se týká oznamování trestného

---

⁹⁰ MATOUŠEK, O. Transcendence a desistence. In JELÍNEK, J. a kol. Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu. Praha: Leges, 2012. Teoretik. s. 193 - 197.

⁹¹ ČÍRTKOVÁ, L. Forenzní psychologie. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 107.

⁹² GILLERNOVÁ, I. a kol. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. s. 142 - 143.

⁹³ KUČHTA, J. a kol. Kriminologie. I. část. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1993. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně; č. 51. s. 110 - 111.

činu, buď nečinná (například z důvodu obav z trestního řízení nebo reakce veřejnosti), nebo může podat trestní oznámení, což se děje zejména v případech závažnějších trestných činů. U silných osobností nebo u osob nespokojených s reakcí státu přichází v úvahu jejich samostatné přičinění k dosažení vlastních zájmů, typické jsou veřejné výhrady vůči průběhu a výsledkům trestního řízení a snaha vlastní činností přispívat k prevenci kriminality.

Pro fázi hojení je typické postupné vyrovnávání se s traumatem a jeho začlenění do osobní historie. U obětí jsou pozorovány dvě polohy, jejichž délka je individuální záležitostí a mohou se několikrát opakovat. V první poloze se oběť snaží k prožitému traumatu myšlenkově vracet, o své situaci komunikovat s okolím a racionalizovat své myšlenky. V souvislosti s tím dochází k projevu emocí strachu, smutku, odporu či pocitu viny. V druhé poloze se oběť naopak uzavírá do sebe a o svých pocitech se nevyjadřuje, prožívá deprese a sebeobviňování. Střídání těchto poloh je přirozenou součástí adaptace, která po čase přeroste do třetí fáze vyrovnání se prožitou situací.⁹⁴

Ve fázi konečné adaptace dochází k závěrečnému zpracování prožitého traumatu a oběť je již schopna svoji situaci pochopit a vnímat nové prožitky. Začleňuje se zpět do běžného života, obnovuje přetrhané sociální vazby, a ačkoli je její psychika již navždy prožitým traumatem ovlivněna, je schopna nahlížet na své negativní zkušenosti racionálně.⁹⁵ U některých obětí se v dalších letech objevuje tzv. posttraumatický stres vyvolaný vzpomínkou na prožitou událost. *„Původní stresovou událostí vyvolaný psychofyzilogický stav pozvolna odeznívá, vzpomínka na stresující zážitek či zkušenosti však může být trvalá a může se projevit trvalými psychickými důsledky (např. znásilnění může u ženy vyvolat trvalou sexuální frigiditu...). Takový traumatický zážitek se vrací v podobě děsivých snů nebo zesiluje úzkostné stavy při setkání s místy, kde k němu došlo, navozuje fixaci mysli na utržené trauma a u jedince se vytváří trvalejší stav tísně...“⁹⁶*

---

⁹⁴ ČÍRTKOVÁ, L. Forenzní psychologie. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 107 - 108.

⁹⁵ GILLERNOVÁ, I. a kol. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze s. 143.

⁹⁶ NAKONEČNÝ, M. Úvod do psychologie. 1. vyd. Praha: Academia, 2003. s. 343.

3 Ochrana obětí trestných činů z trestněprávního hlediska

Rozvoj viktimologie znamenal pro společnost zvýšení zájmu o řešení negativního dopadu trestného činu na oběť a její okolí. Zatímco ve druhé polovině dvacátého století byla již běžnou součástí právních řádů úprava práv pachatele trestného činu, oběť v této době teprve přestávala být pouhým nositelem stop a informací a začaly se projevovat snahy státních orgánů a institucí o vytvoření systémů pomoci těmto obětem. Od osmdesátých let minulého století bylo přijato několik mezinárodních dokumentů zabývajících se touto problematikou a začaly vznikat organizace, jejichž náplní práce bylo poskytovat obětem trestných činů služby. Mezi tyto organizace se řadí například Bílý kruh zřízený v několika evropských státech včetně České republiky, kde zahájil svoji činnost v roce 1990 pod názvem Bílý kruh bezpečí. „*V tomtéž roce 1990 byla ve Velké Británii schválena Charta obětí zločinu, která deklaruje základní práva obětí a určuje povinnosti institucí a organizací ve vztahu k obětem. Den, kdy byla tato charta vyhlášena, se stal o tři roky později oficiálně uznaným Evropským dnem obětí (22. 2.).*“⁹⁷ Tento den má především zvýšit povědomí o pomoci a podpoře obětem. V posledních letech se problematice obětí trestných činů věnuje i Evropská unie a v České republice po několika letech roztržité a neúplné úpravy vyvrcholila snaha o právní zakotvení práv obětí přijetím zákona č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů).

3.1 Ochrana obětí trestných činů v mezinárodním právu

Ochranou obětí práv trestných činů se na mezinárodním poli zabývá zejména **Rada Evropy** a **Organizace spojených národů**. Jedním z prvních významných dokumentů přijatých Radou Evropy je *Evropská úmluva o odškodňování obětí násilných trestných činů* přijatá roku 1983. Cílem této dohody⁹⁸ je v rámci sociální solidarity stanovit minimální pomoc státu obětem, kterým bylo způsobeno zranění nebo poškození zdraví v důsledku násilného trestného činu, nebo vyživovaným osobám v případě úmrtí oběti, zejména pokud pachatel není znám nebo je bez prostředků. Pomoc státu by měla spočívat zejména v poskytnutí odškodnění za ušlý zisk, zdravotnické a nemocniční náklady

⁹⁷ HOLCR, K. a kol. Kriminologie. 1. vyd. Praha: Leges, 2009. Student. s. 107.

⁹⁸ European Convention on the Compensation of Victims of Violent Crimes. [online]. [cit. 3. 3. 2015]. Dostupné z <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/116.htm>

a náklady na pohřeb, a pokud jde o závislé osoby, tak za ztrátu péče. Z důvodu zabránění dvojího odškodnění může být oběti státem poskytnuta jen poměrná část odškodnění s ohledem na to, zda již obdržena kompenzací od pachatele, z pojištění nebo obdobného zdroje.

Následně bylo roku 1985 přijato Výborem ministrů Rady Evropy *Doporučení o postavení oběti v rámci trestního práva a trestního řízení*.⁹⁹ V tomto doporučení je vyjádřena zásada, že trestí soudnictví by nemělo být pouze o vztahu státu s pachatelem, ale musí také sloužit k uspokojování potřeb a oprávněných zájmů oběti současně s podporou mediace a smířčích řízení. Je úkolem policie, aby poskytla oběti všechny informace o trestním řízení a zároveň ji informovala o možnostech právního a sociálního poradenství a nároku na odškodné od pachatele či od státu. Pokud je oběť vyslychána, mají být brány ohledy na její důstojnost a osobní situaci. Během řízení u soudu má oběť získat potřebné informace k možnosti uplatnění svých práv a o konání jednotlivých řízení. V případě přiznání nároku oběti na odškodnění by mělo mít plnění této pohledávky přednost před jakýmkoli jiným finančním závazkem pachatele.

Téhož roku, tedy v roce 1985, přijalo Valné shromáždění OSN *Deklaraci o základních principech spravedlnosti pro oběti trestných činů a zneužití moci*¹⁰⁰ vyzývající k podpoře pomoci obětem trestných činů a prevenci kriminality. Součástí této podpory je i zveřejňování relevantních informací o kriminalitě a dodržování mezinárodních standardů a spolupráce, včetně opatření vhodných ke snížení dopadů viktimizace. Jak již bylo zmíněno v první kapitole této práce, Deklarace obsahuje vymezení pojmu oběť. Dále stanoví povinnost respektovat důstojnost oběti a umožnit jí během trestního řízení vyjádření vlastních názorů a obav. Důležité je také poskytnout oběti všechny důležité informace týkající se uplatňování jejích práv. Deklarace počítá s povinností pachatele kompenzovat dopady jeho chování, a to jak vůči oběti a jejím rodinným příslušníkům, tak i vůči společnosti, například v případě, že je trestným činem poškozeno životní prostředí. Pokud pachatel není schopen oběti kompenzací poskytnout, měl by tak učinit stát, který pro tyto účely v ideálním případě zřizuje a rozšiřuje národní fondy pro odškodnění obětí.

---

⁹⁹ Recommendation No. R (85) 11 of the Committee of Ministers to Member States on the Position of the Victim in the Framework of Criminal Law and Procedure. [online]. [cit. 5. 3. 2015]. Dostupné z http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/victims/recR_85_11e.pdf

¹⁰⁰ *Deklarace OSN ze dne 29. Listopadu 1985, o základních principech spravedlnosti pro oběti trestných činů a zneužití moci Valného shromáždění OSN* [online]. [cit. 26. 2. 2015]. Dostupné z <http://www.un.org/documents/ga/res/40/a40r034.htm>

Rada Evropy dále přijala roku 1987 *Doporučení o pomoci obětem a o prevenci viktimizace*¹⁰¹, ve kterém členským státům doporučuje, aby prostřednictvím výzkumů zjistily potřeby obětí trestných činů a informovaly veřejnost o možnosti využití veřejných služeb poskytujících obětem pomoc. Státy mají zajistit obětem přístup k lékařské, psychologické a materiální pomoci včetně poradenství o právech obětí. Jedním z dalších úkolů státu je vytváření preventivních opatření a změn sociální politiky s cílem zabránit viktimizaci, popřípadě snaha dosáhnout smířčích řešení probíhajících trestních řízení. Tento dokument byl roku 2006 nahrazen *Doporučením Výboru ministrů členským státům na pomoc obětem trestných činů*.¹⁰² Vedle již dříve deklarovaných práv obětí doporučuje státům poskytovat nebo podporovat specializované služby pro podporu obětí a podporovat práci nevládních organizací na pomoc obětem, jakož i zřídit bezplatnou vnitrostátní telefonní linku pomoci. Pro tyto služby jsou Doporučením stanoveny minimální standardy, jež by měly splňovat. Dále je samozřejmě upraveno právo oběti na poskytnutí informací a ochranu soukromí a pravidla poskytování odškodného.

3.2 Ochrana obětí trestných činů v právu EU

Rozvoj zájmu Evropské unie o ochranu obětí trestných činů po vzoru mezinárodních institucí vedl k přijetí několika významných dokumentů sjednocujících mnohdy odlišnou vnitrostátní úpravu členských států. Jedním ze základních dokumentů EU v této problematice je *Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 15. března 2001 o postavení oběti v trestním řízení (2001/220/SVV)*¹⁰³, inspirované závěry ze zasedání Evropské rady v Tampere ve dnech 15. a 16. října 1999, které poukazují na nutnost vypracování minimálních norem pro ochranu obětí trestné činnosti, zejména pro přístup obětí ke spravedlnosti a pro jejich právo na náhradu škody, včetně náhrady soudních nákladů. Kromě toho by měly být vytvořeny vnitrostátní programy pro financování opatření, veřejných i nevládních, na pomoc obětem a jejich ochranu. Rámcové rozhodnutí vedle

---

¹⁰¹ Recommendation No. R (87) 21 of the Committee of Ministers to Member States on Assistance to Victims and the Prevention of Victimisation. [online]. [cit. 15. 3. 2015]. Dostupné z http://www.copii.ro/files2/32_RecomandareaCE_21_1987.pdf

¹⁰² Recommendation Rec(2006)8 of the Committee of Ministers to member states on assistance to crime victims. [online]. [cit. 15. 3. 2015]. Dostupné z http://www.coe.int/t/dlapil/codexter/Source/CM_Recommendation_2006_8_EN.pdf

¹⁰³ Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 15. března 2001, o postavení oběti v trestním řízení.(2001/220/SVV). Dostupné z: advokátní systém Codexis® Academia

definice pojmu oběť stanovuje státům povinnost zajistit obětem informace o možnostech ochrany, pomoci a průběhu trestního stíhání, a to od prvního kontaktu s orgány činnými v trestním řízení až po vydání soudního rozhodnutí, a v případě pro oběť hrozícího nebezpečí též v okamžiku propuštění osoby stíhané nebo odsouzené za trestný čin. Dále je zakotveno právo na náhradu nákladů vzniklých v souvislosti s oprávněnou účastí na trestních řízeních, včetně práva na bezplatné zastoupení. Státy jsou povinny obětem zajistit přiměřenou ochranu a možnost nárokovat vydání rozhodnutí o odškodnění pachatelem v rámci trestního řízení, včetně podpory mediace v takových trestních věcech, u nichž to stát považuje za vhodné. Všechna ujednání učiněná během mediace mezi pachatelem a obětí by měla být brána v potaz. Poslední povinností státu je dle tohoto Rámcového rozhodnutí podpora zapojení služeb pro pomoc obětem pověřených organizací úvodního přijetí obětí a následné podpory a pomoci obětem.

Rok poté přijala Evropská unie *Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o boji proti terorismu (2002/475/SVV)*¹⁰⁴ reagující na neutěšenou situaci na poli terorismu. Terorismus představuje jedno z nejzávažnějších porušení lidskoprávních zásad, proto je potřeba jeho oběti považovat za zranitelné a přijmout ve vztahu k nim zvláštní opatření. Dle článku 10, nesoucího název Ochrana obětí a pomoc obětem, členské státy zajistí, aby vyšetřování nebo stíhání trestných činů, na které se vztahuje toto rámcové rozhodnutí, nezáviselo na oznámení nebo obvinění osobou, která se stala obětí trestného činu, alespoň tehdy, byly-li trestné činy spáchány na území členského státu.

Vzájemnou spolupráci členských států EU pro usnadnění odškodnění obětí v přeshraničních případech řeší *Směrnice Rady 2004/80/ES ze dne 29. dubna 2004 o odškodňování obětí trestných činů*.¹⁰⁵ Tato směrnice zavádí zásadu, že oběti úmyslných násilných trestných činů by měly mít právo na spravedlivé a přiměřené odškodnění za újmu, kterou utrpěly, bez ohledu na to, kde v Evropském společenství byl trestný čin spáchán. Za tímto účelem může oběť požádat o odškodnění v členském státě, v němž má bydliště, přestože byl trestný čin spáchán na území jiného členského státu. Odškodnění pak vyplácí příslušný orgán členského státu, na jehož území ke spáchání trestného činu došlo. Podobně jako terorismus je za hrubé porušení základních práv považováno obchodování s lidmi,

---

¹⁰⁴ Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o boji proti terorismu (2002/475/SVV).

Dostupné z: advokátní systém Codexis® Academia

¹⁰⁵ Směrnice Rady 2004/80/ES ze dne 29. dubna 2004 o odškodňování obětí trestných činů.

Dostupné z: advokátní systém Codexis® Academia

jehož prevence a boj proti němu je jednou z priorit Evropské Unie. Z tohoto důvodu byla přijata *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU ze dne 5. dubna 2011 o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí*.

Nejnovějším předpisem Evropské unie zabývajícím se oběťmi trestných činů je *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV*.¹⁰⁶ Členské státy jsou povinny přijmout opatření k provedení směrnice nejpozději do 16. listopadu 2015, přičemž směrnice obsahuje pouze minimální standard a je na uvážení členských států, zda práva obětí dále rozšíří v jejich prospěch. Vzhledem k tomu, že trestný čin představuje porušení individuálních práv oběti, mělo by být s oběťmi zacházeno s respektem, citlivě, profesionálně a bez jakékoli diskriminace. Oběti by měly být chráněny před sekundární a opakovanou viktimizací a měly by mít dostatečný přístup k informacím a ochraně, včetně možnosti náhrady nutných výdajů souvisejících s účastí v trestním řízení. Oběť má dle směrnice již při prvním kontaktu s příslušným orgánem v trestním řízení, jež je pro tyto případy náležitě proškolen, obdržet srozumitelné informace týkající se jejich práv a má mít možnost být doprovázena při kontaktu s těmito orgány osobou, kterou si sama zvolí. Pro podporu obětí členské státy zajistí, aby oběti měly podle svých potřeb bezplatně přístup k důvěrným službám podpory pro oběti před a během trestního řízení a přiměřenou dobu i po jeho skončení. Služby podpory pro oběti a služby odborné podpory mohou být zřízeny jako veřejné či nevládní organizace a mohou být organizovány na profesionálním nebo dobrovolném základě. Oběti se mohou na základě úplných a nezkreslených informací rozhodnout pro účast na procesech restorativní justice, pokud jsou tyto služby v jejich prospěch. Podmínkou je ale uznání základních skutkových okolností případu pachatelem. Směrnice dále zakotvuje právo oběti na právní pomoc a na navrácení majetku, pokud tento majetek již není nezbytný pro potřeby trestního řízení. Samozřejmostí nadále zůstává i přiznání nároku oběti na vydání rozhodnutí o odškodnění ze strany pachatele v přiměřené době, s výjimkou případů, kdy vnitrostátní právní předpisy stanoví, že takové rozhodnutí má být vydáno v jiném soudním řízení.

---

¹⁰⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. Října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV. Dostupné z: advokátní systém Codexis® Academia

3.3 Ochrana obětí trestných činů v České republice

V České republice byla donedávna úprava ochrany obětí trestných činů roztržena do několika zákonů. Zatímco procesní práva obětí s postavením poškozených v trestním řízení uspokojivě upravuje trestní řád, v němž lze najít i některá mimoprocesní práva poškozených, komplexní katalog mimoprocesních práv obětí v českém právním řádu chyběl. Některá neprocesní práva obětí jsou obsažena například v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, který upravuje služby zahrnující sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence, dále pak v zákoně č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, který umožňuje chránit oběti před domácím násilím prostřednictvím institutu vykázaní osoby ze společného obydlí, lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvlášť závažného útoku proti lidské důstojnosti.¹⁰⁷

Další práva obětí jakožto zvláštního subjektu péče ze strany státu upravuje zákon č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením, který upravuje ochranu oběti jakožto osoby ohrožené v souvislosti s tím, že podala nebo má podat vysvětlení, svědeckou výpověď anebo jinak pomáhala nebo má pomoci podle ustanovení trestního řádu k dosažení účelu trestního řízení.¹⁰⁸ Tato ochrana může spočívat v osobní ochraně, přestěhování chráněné osoby včetně příslušníků její domácnosti a pomoci chráněné osobě za účelem jejího sociálního začlenění v novém prostředí a zastírání skutečné totožnosti chráněné osoby.¹⁰⁹ Dílčí ochranu obětí poskytuje také občanský soudní řád, když umožňuje nařídit předběžná opatření. Právo oběti na peněžitou pomoc bylo upraveno zákonem č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně a doplnění některých zákonů.

V českém právním řádu však dlouhou dobu absentovala řada opatření chránících oběť jakožto příjemce zvláštní péče ze strany státu, úprava byla nekomplexní a nesrozumitelná. Úplně chybělo zakotvení ochrany před druhotnou újmou. To bylo také jedním z důvodů přijetí nové úpravy v podobě zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů.

¹⁰⁷ Srov. § 44 odst. 1 zákona č. 273/2006 Sb., o Policii České republiky

¹⁰⁸ Srov. § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením a o změně zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁹ Srov. § 3 odst. 1 písm. a) až c) tamtéž

3.3.1 Zákon o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti

Do konce roku 1997 byla oběť českým právním řádem vnímána spíše jako objekt sloužící k objasnění trestného činu a nebyla jí dána téměř žádná mimoprocesní práva, která by vedla ke zmírnění dopadu trestného činu. Od 1. 1. 1998 se stal účinným zákon č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně a doplnění některých zákonů, ze dne 31. července 1997, který zakládá právní vztah mezi státem a obětí, jehož podstatou je poskytnout oběti pomoc ve formě peněžního plnění. Zákon byl přijat zejména na základě Evropské úmluvy o odškodňování obětí násilných trestných činů přijaté Radou Evropy a během své účinnosti byl několikrát novelizován. Nejvýznamnější novelizace proběhla roku 2006 a jejím přínosem byla zejména úprava přístupu obětí trestných činů k odškodnění v přeshraničních případech. Ta je založena na zásadě, že pokud se osoba trvale žijící nebo obvykle se zdržující na území určitého členského státu EU stane obětí úmyslného násilného trestného činu na území jiného členského státu EU, je povinen poskytnout odškodnění ten stát, na jehož území byl trestný čin spáchán.

Zákon umožňoval obětem dokonáných trestných činů nebo pokusů o jejich spáchání získat peněžitou částku k překlenutí zhoršené sociální situace, jestliže škoda na zdraví nebo v důsledku smrti způsobená trestným činem nebyla plně uhrazena. O tuto pomoc musela oběť zažádat prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti. Výše náhrady byla stanovena zákonem **paušálně** ve výši 25 000 Kč, nebo ve výši, která představuje obětí prokázanou ztrátu na výděлку a prokázané náklady spojené s léčením, oběti, které v důsledku trestného činu vznikla škoda na zdraví. Celková pomoc však nesměla přesáhnout částku 150 000 Kč. Pro osoby pozůstalé po oběti, která v důsledku trestného činu zemřela, byla-li rodičem, manželem nebo dítětem zemřelého a současně v době jeho smrti s ním žila v domácnosti, nebo osoby, které zemřelý poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu, činila paušální částka 150 000 Kč. Pomoc pak nesměla ve svém součtu přesáhnout částku 450 000 Kč, a byl-li počet obětí více než tři osoby, poskytovaná částka se u každé oběti přiměřeně krátila.¹¹⁰

Žádost o poskytnutí peněžité pomoci bylo možné podat do jednoho roku ode dne, kdy se oběť dozvěděla o škodě způsobené trestným činem, a mezi

---

¹¹⁰ Srov. § 7 odst. 1 zákona č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně a doplnění některých zákonů (ve znění před novelou zákonem č. 45/2013 Sb.)

důvody jejího zamítnutí patřilo, že oběť byla stíhána jako spoluobviněná v trestním řízení vedeném pro trestný čin, v důsledku kterého byla poškozena na zdraví nebo byla účastníkem takového trestného činu, nedala souhlas k trestnímu stíhání pachatele trestného činu v případě, kdy tento souhlas je podmínkou zahájení trestního stíhání nebo pokračování v něm, anebo vzala-li takový souhlas zpět, nebo neposkytla orgánům činným v trestním řízení potřebnou součinnost zejména tím, že bez zbytečného odkladu nepodala oznámení o trestném činu, v souvislosti s nímž požaduje náhradu škody, nebo jako svědek v trestním řízení využila s odvoláním na svůj poměr k pachateli práva odepřít výpověď. Stát neposkytl pomoc též tehdy, jestliže celková výše bodového hodnocení za bolest nedosahovala hodnoty alespoň 100 bodů podle vyhlášky o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění.¹¹¹ Pokud s finanční pomocí od státu oběť zároveň obdržela náhradu škody od pachatele, byla povinna do pěti let ode dne, kdy jí pomoc byla poskytnuta, odvést na účet Ministerstva spravedlnosti částku, kterou jako náhradu škody obdržela, a to až do výše poskytnuté pomoci.¹¹²

3.4 Zákon o obětech trestných činů

Navrhovaných variant rozšíření práv obětí a pomoci, která je jim poskytována, a odstranění nedostatků implementace rámcového rozhodnutí Rady 2001/220/SVV dne 15. března 2001 o postavení obětí v trestním řízení bylo samozřejmě více. Naprosto neakceptovatelnou se jevila varianta nulová, tedy zachování současného stavu, čímž by Česká republika zaostávala za trendem v okolních zemích a nesplnila by závazky plynoucí z jejího členství v Evropské unii. Další variantu představovala novelizace stávajících právních předpisů, zejména pak trestního řádu, zákona o sociálních službách, zákona o Policii České republiky a zákona o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti. Tato varianta se též jevila problematickou, zejména s ohledem na případnou nutnost nové definice poškozeného, protože obětí může být pouze osoba fyzická, zatímco poškozeným i osoba právnická. Tato možnost by zároveň vedla k nežádoucímu kumulování neprocesních ustanovení v procesním předpisu, kterým trestní řád je. Poslední a zároveň realizovanou možností byla úprava této problematiky samostatným zákonem. Samostatnost zákona vede k lepší srozumitelnosti pro

---

¹¹¹ Srov. § 6 zákona č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně a doplnění některých zákonů (ve znění před novelou zákonem č. 45/2013 Sb.)

¹¹² Srov. § 12 odst. 1 tamtéž

širokou veřejnost a tím také ke snižování latentní kriminality díky posílení důvěry obětí v činnost orgánů činných v trestním řízení. Zároveň je tímto způsobem zdůrazněn přístup státu k dané problematice.¹¹³

Na přípravě zákona se podílela odborná pracovní skupina složená ze zástupců Nejvyššího soudu, Nejvyššího státního zastupitelství, příslušných odborů Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva vnitra, advokátů, akademických pracovníků, Institutu pro kriminologii a sociální prevenci a nevládních organizací zabývajících se pomocí obětem trestných činů. Jako výsledek práce této pracovní skupiny předložila vláda České republiky dne 27. 2. 2012 Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky návrh zákona o obětech trestných činů. Došlo tím mimo jiné k realizaci závazku vlády posílit práva obětí trestných činů obsaženého v programovém prohlášení ze dne 4. srpna 2010 a naplnění jedné z priorit Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období let 2011 – 2015. Zároveň se přihlíželo ke standardům vyplývajícím z mezinárodních dokumentů.¹¹⁴ „V Průběhu dlouhého projednávání zákona v Poslanecké sněmovně však byla přijata směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012//29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje uvedené rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV ze dne 15. března 2001 o postavení obětí v trestním řízení. Na tuto směrnici bohužel již zákonodárce nereagoval a zákon o obětech trestných činů bude muset být v blízké době novelizován, a to i přes to, že důvodová zpráva k zákonu o obětech trestných činů uvádí, že nová právní úprava návrh směrnice zohledňuje. Termín pro implementaci směrnice je stanoven do 16. listopadu 2015.“¹¹⁵ Zajímavostí je, že zákon nabyl účinnosti postupně ve čtyřech etapách. Dnem jeho vyhlášení, tedy 25. 2. 2013, nabyly účinnosti některé změny občanského soudního řádu a exekučního řádu, 1. dubna 2013 nabyly účinnosti ustanovení týkající se akreditačního řízení a zápisu subjektů do Registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů včetně ustanovení vymezujícího standardy kvality poskytovaných služeb, 1. května 2013 nabyly účinnosti změna občanského soudního řádu prodlužující lhůtu k dobrovolnému plnění směnečného

¹¹³ Vládní návrh na vydání zákona o obětech trestných činů a o změně některých zákonů. Důvodová zpráva. psp.cz [online]. 2012. [cit. 20. 2. 2015], s. 50. Dostupné z <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=617&CT1=0>

¹¹⁴ Zákon o obětech trestných činů – základní informace pro jednání Republikového výboru pro prevenci kriminality dne 29. 3. 2012. [online]. [cit. 27. 11. 2014]. Dostupné z <http://www.mvcr.cz/soubor/zakon-o-obetech-trestnych-cinu-rvppk-doc.aspx>

¹¹⁵ JELÍNEK, J. a kol. Zákon o obětech trestných činů: komentář s judikaturou. 2., dopl. a rozš. vyd. Praha: Leges, 2014. s. 14 - 15.

a šekového platebního rozkazu nebo podání námitek z osmi na patnáct dní včetně na tuto úpravu navazujících přechodných ustanovení, zbytek ustanovení zákona o obětech trestných činů nabyl účinnosti dnem 1. srpna 2013.¹¹⁶

Účelem zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), je zejména zlepšení postavení obětí trestných činů, zabránění sekundární viktimizaci, zajištění citlivého přístupu orgánů činných v trestním řízení respektujících důstojnost oběti a v neposlední řadě úprava práva na peněžitou pomoc od státu, jejímž cílem je zejména překlenutí zhoršené sociální situace způsobené obětí trestným činem. Zákon se však vymezení účelu zákona vyhýbá a absence tohoto vymezení je vnímána za jeho podstatný nedostatek.¹¹⁷ Zákon upravuje práva obětí trestných činů, podporu subjektů poskytujících pomoc obětem trestných činů a vztahy mezi státem a subjekty, které poskytují služby obětem trestných činů. Mezi práva obětí patří právo na poskytnutí odborné pomoci, právo na informace, právo na ochranu před hrozícím nebezpečím, právo na ochranu soukromí, právo na ochranu před druhotnou újmou a právo na peněžitou pomoc.

Za zmínku stojí aktivita některých nevládních organizací, které před zahájením a v průběhu projednávání zákona zpracovaly připomínky a rozeslaly je poslancům jako své Stanovisko k návrhu zákona o obětech trestných činů. Navrhovanému zákonu vytýkaly zejména absenci úpravy zlepšující vymahatelnost náhrady škody vzniklé trestnou činností, neboť pachatel by se měl v rámci svých možností sám v co největším rozsahu snažit napravit způsobený následek. Další nedostatek je spatřován v chybějící poučovací povinnosti ohledně opravných prostředků. Organizace také navrhuje, aby soud při rozhodování o podmíněném propuštění bral v úvahu také skutečnost, zda odsouzený nahradil, či jinak odčinil škodu nebo jinou újmu způsobenou trestným činem, nebo vydal bezdůvodné obohacení. Ostré kritice čelilo zákonem zvýhodněné postavení Probační a mediační služby, která je do Registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů zapsána přímo ze zákona a nemusí projít akreditačním procesem, přestože pro to dle nevládních organizací nemá nezbytné personální a odborné předpoklady.¹¹⁸ Těmto stížnostem nebylo vyhověno.

---

¹¹⁶ Srov. §62 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů

¹¹⁷ JELÍNEK, J. a kol. Zákon o obětech trestných činů: komentář s judikaturou. 2., dopl. a rozš. vyd. Praha: Leges, 2014. s. 22.

¹¹⁸ VÁLKOVÁ, H. Pomoc obětem trestných činů, náhrada škody a její vymahatelnost ve světle nové legislativy. Právník, 2013, roč. 152, č. 1. s. 33 - 34

3.4.1 Vymezení pojmů a základní zásady

Jak již bylo uvedeno výše, zákon o obětech trestných činů se vyhýbá vymezení účelu zákona. Zákonodárce je toho názoru, že účel zákona vyplývá z jednotlivých jeho ustanovení. „*Velmi důležité je vymezení klíčových pojmů (§2) a formulace základních zásad (§3), které mají interpretační význam pro správné uplatňování zákona v praxi a jejichž společným cílem je zlepšení postavení obětí, jak pokud jde o respektování její osobnosti a důstojnosti, tak pokud jde o její právo na péči a zdvořilé, šetrné zacházení ze strany státních i nestátních institucí a subjektů.*“¹¹⁹

Definice pojmu oběti a zvláštní kategorie zvláště zranitelné oběti je obsažena již v první kapitole této diplomové práce. Dále zákon v §2 odst. 1 stanoví, že za trestný čin se považuje i čin jinak trestný. Jedním z klíčových přínosů tohoto zákona má být ochrana obětí před druhotnou újmou. Tu zákon vymezuje jako újmu, která nebyla oběti způsobena trestným činem, ale vznikla v důsledku přístupu Policie České republiky, orgánů činných v trestním řízení a dalších orgánů veřejné moci, poskytovatelů zdravotních služeb, subjektů zapsaných v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů, znalců, tlumočnicků, obhájců a sdělovacích prostředků k ní.¹²⁰

V ustanovení §3 jsou uvedeny základní zásady sloužící k pochopení smyslu a účelu zákona. Zároveň mají význam pro formování právního vědomí. Mezi tyto zásady patří jednak zásada presumpce postavení oběti, zásada zákazu zneužití postavení oběti a zásada nezávislosti postavení oběti na trestním řízení¹²¹, tak i zásady, které se týkají přístupu orgánů veřejné moci a dalších osob vůči obětem trestných činů. Policie České republiky, orgány činné v trestním řízení a další orgány veřejné moci, subjekty zapsané v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů, poskytovatelé zdravotnických služeb, znalci, tlumočníci, obhájci a sdělovací prostředky jsou povinny respektovat osobnost a důstojnost oběti bez ohledu na její rasu, etnický původ, národnost, pohlaví, sexuální orientaci, věk, zdravotní postižení, náboženské vyznání a víru. Zároveň jsou povinny přihlídnout k jejímu věku, zdravotnímu stavu, psychickému stavu a

---

¹¹⁹ VÁLKOVÁ, H., GRIVNA, T. Nový zákon o obětech trestných činů a jeho význam pro aplikační praxi. *Trestněprávní revue*, 2013, roč. 12, č. 4, s. 84.

¹²⁰ §2 odst. 5 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů

¹²¹ JELÍNEK, J. a kol. *Zákon o obětech trestných činů: komentář s judikaturou*. 2., dopl. rozš. vyd. Praha: Leges, 2014. s. 41.

rozumové vyspělosti.¹²² Jak však podotýká vedoucí 1. oddělení obecné kriminality, územního odboru služby kriminální policie a vyšetřování Městského ředitelství policie Plzeň, nadporučík Mgr. et Mgr. Pavel Študent (dále jen nadporučík Študent), Policie České republiky k obětem trestných činů v duchu těchto zásad přistupovala již před účinností zákona o obětech trestných činů, a to, zda některý z policistů tato pravidla nectí, není otázkou existence právní úpravy, nýbrž osobnostních vlastností konkrétního jedince.¹²³

3.4.2 Právo na poskytnutí odborné pomoci

Oběti trestných činů mají právo na poskytnutí odborné a právní pomoci. Odbornou pomocí se rozumí psychologické poradenství, sociální poradenství, právní pomoc, poskytování právních informací a restorativní programy. Tato odborná pomoc má být poskytována do doby, dokud to vyžaduje její účel, a pokud o ni zažádá zvláště zranitelná oběť, má se jí dostat této pomoci bez zbytečného odkladu a bezplatně v případě, že tuto pomoc skutečně potřebuje.¹²⁴

Psychologické a sociální poradenství je poskytováno na základě zákona o sociálních službách a rozumí se jím zejména pomoc zorientovat se v problému a najít informace směřující k řešení nepříznivé sociální situace.¹²⁵ Zatímco právní informace, tedy informace o právní úpravě, jsou dle §6 oprávněny poskytovat všechny subjekty akreditované pro poskytování právních informací včetně Probační a mediační služby, právní pomoc, upravenou zejména zákonem o advokacii, mohou za úplatu poskytovat pouze advokáti. Toto ustanovení bylo proto velmi kritizováno v již výše zmíněném Stanovisku k návrhu zákona o obětech trestných činů, které rozeslaly poslancům nevládní organizace a v němž mimo jiné vyjádřily svůj nesouhlas s tím, že by právní pomoc mohli napříště poskytovat jen advokáti, zatímco ostatním subjektům by byla ponechána pouze možnost poskytovat právní informace, navíc podmíněná odbornou způsobilostí spočívající v dispozici alespoň jednou osobou s úplným vysokoškolským

---

¹²² Srov. §3 odst. 2 - 3 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů

¹²³ Rozhovor s vedoucím 1. oddělení obecné kriminality, územního odboru služby kriminální policie a vyšetřování Městského ředitelství policie Plzeň, nadporučíkem Mgr. et Mgr. Pavlem Študentem, konaný dne 13. listopadu 2014.

¹²⁴ Srov. §4 a §5 odst. 2 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů

¹²⁵ JELÍNEK, J. a kol. Zákon o obětech trestných činů: komentář s judikaturou. 2., dopl. a rozš. vyd. Praha: Leges, 2014. s. 177

vzděláním v oboru právo magisterského studijního programu.¹²⁶ Nic však zřejmě nebrání tomu, aby zástupci akreditovaných subjektů nadále zastupovali oběti jako jejich zmocněnci. „Restorativními programy se rozumí jakékoli programy využívající restorativní (obnovující) procesy a usilující o dosažení restorativních (obnovujících) výsledků. „Restorativní proces“ je definován jako „jakýkoli proces, v němž oběť a pachatel a případně kterýkoli další jednotlivec nebo člen společenství, jenž byl trestným činem nějakým způsobem dotčený, se společně aktivně účastní na řešení věci vzniklých v důsledku trestného činu, zpravidla za pomoci zprostředkovatele“. „Restorativním výsledkem“ je dohoda dosažená v důsledku restorativního procesu.“¹²⁷

Činnost subjektů poskytujících pomoc obětem trestných činů na základě tohoto zákona je podporována státem prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti. Subjekty musí pro tuto formu pomoci získat **akreditaci** v oblasti poskytování právních informací restorativních programů, díky níž mohou také čerpat dotace ze státního rozpočtu. Během výkonu pomoci obětem jsou subjekty povinny dodržovat standardy kvality poskytovaných služeb stanovené prováděcím právním předpisem. Pro udělení akreditace musí splňovat zákonem stanovené podmínky a o akreditaci samy zažádat. Dalšími poskytovateli pomoci obětem trestných činů jsou subjekty **registrované** podle zákona o sociálních službách, které poskytují služby psychologického a sociálního poradenství, a také střediska **Probační a mediační služby**. Právní pomoc podle zákona o obětech trestných činů mohou též poskytovat **advokáti** zapsaní na základě vlastní žádosti do registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů pro služby spočívající v právní pomoci, podmínkou je ovšem souhlas s poskytováním právní pomoci alespoň v omezeném rozsahu bezplatně.¹²⁸

Všichni poskytovatelé pomoci obětem trestných činů, tedy registrované subjekty podle zákona o sociálních službách, akreditované subjekty podle zákona o obětech trestných činů, advokáti poskytující pomoc obětem trestných činů podle zákona o obětech trestných činů a střediska Probační a mediační služby, jsou evidováni v registru vedeném Ministerstvem spravedlnosti. Ke dni 25. 11. 2014 je v tomto registru celkem evidováno 216 subjektů, z čehož je 87 advokátů, 31

---

¹²⁶ VÁLKOVÁ, H. Pomoc oběte trestných činů, náhrada škody a její vymahatelnost ve světle nové legislativy. Právník, 2013, roč. 152, č. 1. s. 33 - 34

¹²⁷ Vládní návrh na vydání zákona o obětech trestných činů a o změně některých zákonů. Důvodová zpráva. psp.cz [online]. 2012. [cit. 20. 2. 2015], s. 53 - 54. Dostupné z <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=617&CT1=0>

¹²⁸ Srov. Hlava III zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů

subjektů poskytujících sociální služby, 20 akreditovaných subjektů a 78 středisek Probační a mediační služby.¹²⁹

3.4.3 Právo na informace

Zákon o obětech trestných činů v §7 přiznává oběti právo na přístup k informacím ohledně věci, v níž se stala obětí trestného činu. „*Právo na informace je právem specifické povahy. Jeho zvláštnost tkví v tom, že je právem jako takovým (tedy samo o sobě) a zároveň je třeba ho chápat jako most k uskutečnění práv dalších.*“¹³⁰ Zákon rozlišuje informace, které jsou oběti poskytnuty bez žádosti, a ty, které poskytne oběti orgán činný v trestním řízení na žádost. Dále stanoví, které informace jsou oběti podány písemně, které ústně a které v obou formách.

V nejširší míře informuje oběti trestných činů Policie České republiky. „*Jestliže dojde ke kontaktu s policií bezprostředně po spáchání trestného činu, bylo by kontraproduktivní, kdyby byla zahlcena všemi informacemi. Bezprostředně po činu potřebuje oběť spíše okamžitou pomoc a informaci, kde se může zeptat, jak pokračuje prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin*“¹³¹ Policie České republiky má dle § 8 zákona o obětech trestných činů povinnost bez žádosti informovat oběť o tom, u kterého orgánu může podat oznámení o skutečnostech nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, na které subjekty se může obrátit se žádostí o odbornou pomoc, za jakých podmínek má právo na opatření k zajištění bezpečí, u kterého orgánu může získat další informace o věci, ve které se stala obětí trestného činu, jaké následují etapy řízení po podání trestního oznámení, u kterého orgánu může žádat další informace podávané na žádost oběti, za jakých podmínek a v jakém rozsahu má právo na peněžitou pomoc, jak se může domáhat nápravy v případě porušování jejích práv, jak se postupuje v případě jejího bydliště v jiném členském státě EU a jaká další práva má podle zákona o obětech trestných činů.¹³² Oběť, pokud je zároveň poškozeným, je také poučena o možnosti seznámit se s trestním spisem,

¹²⁹ Registr poskytovatelů pomoci obětem trestných činů. [online]. [cit. 25. 11. 2014]. Dostupné z <https://otc.justice.cz/verejne/rychleVyhledavani.jsf>

¹³⁰ KOLMAN, P. Právo na informace. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010. Edice učebnic PrF MU; č. 441. s. 19

¹³¹ Vládní návrh na vydání zákona o obětech trestných činů a o změně některých zákonů. Důvodová zpráva. psp.cz [online]. 2012. [cit. 20. 2. 2015], s. 56. Dostupné z <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=617&CT1=0>

¹³² Srov. §8 odst. 1 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů

což vyplývá ze změn trestního řádu, podle nichž jsou orgány činé v trestním řízení povinny v každém období řízení umožnit poškozenému plné uplatnění jeho práv, o kterých je třeba ho podle zákona vhodným způsobem a srozumitelně poučit.¹³³ V omezené míře je oběť informována též státním zástupcem nebo jiným orgánem veřejné moci či zdravotnickým zařízením, jsou-li prvním kontaktním místem. Informace předložené subjektem zapsaným v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů obsahují zejména druh a způsob poskytovaných služeb včetně práv oběti a oběti v postavení poškozeného v trestním řízení. Informace orgánů činných v trestním řízení podávané na žádost oběti se dle § 11 odst. 1 týkají zejména průběhu a způsobu skončení trestního stíhání včetně vydání konečného rozhodnutí, „*podle odstavce 3 jsou poskytnuty informace o propuštění, resp. uprchnutí obviněného z vazby, resp. odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody, ústavního ochranného léčení, zabezpečovací detence, popřípadě i o jiných v zákoně uvedených skutečnostech.*“¹³⁴ Je-li však důvodná obava, že oběti hrozí nebezpečí, jsou tyto informace předány Policii České republiky a ta může následně oběť kontaktovat i bez žádosti.

Způsob, jakým Policie České republiky informuje oběti podle zákona o obětech trestných činů a poučuje poškozené, kteří jsou zároveň oběťmi podle zákona o obětech trestných činů, o jejich právech, je považován za jeden z největších aplikačních problémů spojených se zákonem o obětech trestných činů. Tehdejší ministryně spravedlnosti Válková se proto snažila ve spolupráci s ministrem vnitra Chovancem zajistit důkladná školení policistů právě v souvislosti s informační a poučovací povinností.¹³⁵ Kozák uvádí, že: „*Z tohoto důvodu lze Policii ČR a policejním orgánům doporučit, aby vytvořily pro svou každodenní činnost např. letáky, které by obětem předávaly s tím, že by měl být vždy dosažitelný policista, který by mohl písemně poskytnuté informace rovněž ústně osvětlit. Z tohoto důvodu by zajisté i jednotliví policisté měli projít určitým školením, aby byli schopni takové vysvětlení poskytnout. Navíc s odkazem na §12 (informování oběti, která neovládá český jazyk) by daný informativní leták měl být*

¹³³ Srov. §46 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

¹³⁴ Vládní návrh na vydání zákona o obětech trestných činů a o změně některých zákonů. Důvodová zpráva. psp.cz [online]. 2012. [cit. 20. 2. 2015], s. 57. Dostupné z <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=617&CT1=0>

¹³⁵ Tisková zpráva - Ministerstvo spravedlnosti. Ministryně spravedlnosti pochválila Probační a mediační službu a neziskový sektor za práci s oběťmi trestných činů. Publikováno dne 6. 8. 2014. [online]. [cit. 23. 3. 2015]. Dostupné z <http://www.pravniprostor.cz/aktuality/aktuality/ministryne-spravedlnosti-pochvalila-probacni-a-mediacni-sluzbu-a-neziskovy-sektor-za-praci-s-obetmi-trestnych-cinu>

vyhotoven v různých jazykových mutacích.¹³⁶ Nutno podotknout, že s ohledem na uvedení tohoto doporučení ve článku publikovaném v únoru roku 2015, se domnívám, že je výsledkem autorovy neinformovanosti ohledně informování obětí Policií České republiky, protože patří mezi její povinnosti od počátku účinnosti zákona o obětech trestných činů oběť informovat písemně a ohledně některých ustanovení též ústně, oběti zůstává dokument se základními informacemi podle zákona o obětech trestných činů a do spisu je založeno pouze potvrzení o převzetí těchto informací. Zároveň jsou dodržována další zákonná ustanovení, včetně informování oběti v jazyce, o němž prohlásí, že mu rozumí, nebo v úředním jazyce státu, jehož je občanem, pokud oběť prohlásí, že neovládá český jazyk. Pro tyto případy má dle informace poskytnuté během rozhovoru s nadporučíkem Študentem¹³⁷ Policie České republiky k dispozici nejen písemné vyhotovení základních informací pro oběti v jazyce českém, jehož znění ze dne 17. června 2014 je uvedeno v přílohách této diplomové práce, ale i v mnoha dalších jazycích (například v bulharštině a vietnamštině, viz přílohy), přičemž si všechna nově vyhotovená cizojazyčná znění ponechává mezi interními dokumenty pro další použití.

3.4.4 Právo na ochranu před hrozícím nebezpečím

Z důvodu komplexnosti tohoto zákona je uvedeno i právo obětí na ochranu před hrozícím nebezpečím, přestože konkrétní podoba této ochrany je obsažena v jiných právních předpisech. Z ustanovení § 14 vyplývá, že v případě ohrožení bezpečí oběti je povinností policistů, celníků, příslušníků Vězeňské služby, vojenských policistů a strážníků obecních policií zajistit oběti její bezpečí. Zmíněny jsou možnosti ochrany prostřednictvím vykazání osoby ze společného obydlí, vydání předběžného opatření v občanském soudním řízení, zvláštní ochrana svědka a utajení totožnosti i podoby oběti v postavení svědka, které je významné i z hlediska předcházení opakované viktimizaci. Velmi pozitivně hodnocenou je z tohoto hlediska změna trestního řádu provedená zákonem o

---

¹³⁶ KOZÁK, V. K zákonu o obětech trestných činů. *Trestněprávní revue*, 2015, roč. 14, č. 2, s. 44

¹³⁷ Rozhovor s vedoucím 1. oddělení obecné kriminality, územního odboru služby kriminální policie a vyšetřování Městského ředitelství policie Plzeň, nadporučíkem Mgr. et Mgr. Pavlem Študentem, konaný dne 13. listopadu 2014

obětech trestných činů a spočívající v možnosti uložit obviněnému předběžné opatření.¹³⁸

3.4.5 Právo na ochranu soukromí

Podobně jako právo na ochranu před hrozícím nebezpečím je i právo na ochranu soukromí v zákoně o obětech trestných činů pouze deklarováno a jeho úpravu obsahuje jiný právní předpis. Zákaz zveřejnění informací umožňujících zjištění totožnosti oběti upravuje trestní řád. Dále zákon o obětech trestných činů dle důvodové zprávy stanoví, že: „*Chránit osobní údaje oběti je třeba i vůči osobám, které mají právo nahlížet do spisu a tímto způsobem se s nimi seznamovat. U některých osobních údajů oběti (a některých dalších osob), pokud o to požádají, je možné, aby byl zvolen vhodný režim, který zabrání zpřístupnění těchto údajů dalším osobám, jež mají právo nahlížet do spisu. Znalost uvedených údajů nemá zpravidla pro osobu, proti níž se trestní řízení vede, význam z hlediska práva na obhajobu. Seznamovat se s osobními údaji mohou jen policisté, orgány činné v trestním řízení a úředníci Probační a mediační služby činní v dané věci. Pokud jsou osobní údaje důležité z hlediska obhajoby, budou osobě, proti níž se trestní řízení vede, na žádost zpřístupněny.*“¹³⁹

3.4.6 Právo na ochranu před druhotnou újmou

Jedním ze základních účelů zákona o obětech trestných činů je zabránit druhotné újmě. Pro naplnění tohoto účelu zákon zavádí dvě zcela nová procesní práva dosud v českém právním řádu neznámá. Prvním z nich je právo oběti, aby ji k úkonům trestního řízení a k podání vysvětlení doprovázel **důvěrník**. Toto právo je zakotveno v § 21 zákona o obětech trestných činů a umožňuje oběti zvolit si fyzickou, plně svéprávnou osobu, která poskytne oběti potřebnou, zejména psychickou, pomoc. Důvěrník může být zároveň zmocněncem oběti. „*Základem je tedy to, aby mohl důvěrník být nablízku oběti, po jejím boku, neboli obrazně či fakticky ji držet za ruku. Může a má napomáhat zklidnění při potřebných procesních úkonech, které mohou být a často jsou pro oběť*

¹³⁸ Srov. § 51 zákona č. 45/2013 o obětech trestných činů a o změně některých zákonů

¹³⁹ Vládní návrh na vydání zákona o obětech trestných činů a o změně některých zákonů. Důvodová zpráva. psp.cz [online]. 2012. [cit. 20. 2. 2015], s. 58 - 59. Dostupné z <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=617&CT1=0>

náročné.¹⁴⁰ Narozdíl od zmocněnce oběti není důvěrníkovi (pokud není zároveň zmocněncem) umožněno jakkoli zasahovat do provádění úkonů.

Druhým nově zavedeným procesním právem je **prohlášení oběti o dopadu trestného činu na její život**, v zahraničí označováno jako *victim impact statement*. Vzhledem k tomu, že se jedná o právo procesní, je včleněno také do §43 odst. 4 trestního řádu. Tento institut umožňuje oběti v kterékoli fázi trestního řízení učinit prohlášení o tom, jaký dopad měl spáchaný trestný čin na její dosavadní život.¹⁴¹ Toto prohlášení může být učiněno i písemně a jeho smyslem je u možnit oběti snažší vyrovnání se s událostí. „*Mimo to se realizuje jeden z pilířů restorativní justice, participace, neboli zapojení oběti do řešení trestní věci. Celý proces prohlášení, které může být realizováno po celé trestní řízení a také i několikrát za něj, napomáhá k přijetí odpovědnosti za spáchaný trestný čin u pachatele. Ten je povinen také naslouchat tomu, co svým jednáním způsobil, a tím může být jeho odpovědnost a snaha po změně chování posílena.*“¹⁴² Zákon o obětech trestných činů nijak nedefinuje, co by mělo být obsahem tohoto prohlášení. Bylo by vhodné, aby se Ministerstvo spravedlnosti v tomto ohledu inspirovalo zahraniční praxí a vydalo vzorový formulář pomáhající obětem nalézt vhodnou formulaci vlastního prohlášení.¹⁴³

Oběť má dále právo žádat o učinění potřebných opatření k zabránění kontaktu oběti během úkonů, kterých se účastní, s osobou, kterou označila za pachatele, která je podezřelá, nebo proti níž se vede trestní řízení.¹⁴⁴ Je-li oběť vyslýchána, může žádat, aby byl v přípravném řízení výslech veden osobou stejného nebo opačného pohlaví.¹⁴⁵ To je velmi důležité zejména pro oběti sexuálně motivovaných trestných činů, kde je kladen důraz na obzvlášť šetrný přístup orgánů činných v trestním řízení. V případě zvlášť zranitelné oběti provádí výslech zpravidla osoba k tomu vyškolená. Výslech by měl být prováděn citlivě, s ohledem na situaci oběti, její aktuální stav a věk, zejména pak takovým způsobem, aby výslech již nemusel být opakován.

---

¹⁴⁰ HERICH, L. K některým ustanovením zákona o obětech trestných činů. *Trestní právo: odborný časopis pro trestní právo a obory související*, 2014, roč. 18, č. 2. s. 15

¹⁴¹ Srov. §22 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů

¹⁴² HERICH, L. K některým ustanovením zákona o obětech trestných činů. *Trestní právo: odborný časopis pro trestní právo a obory související*, 2014, roč. 18, č. 2. s. 14

¹⁴³ JELÍNEK, J. a kol. *Zákon o obětech trestných činů: komentář s judikaturou*. 2., dopl. a rozš. vyd. Praha: Leges, 2014. s. 119

¹⁴⁴ Srov. § 17 odst. 1 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů

¹⁴⁵ Srov. §19 odst. 1 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů

Nadporučík Študent uvádí¹⁴⁶, že ode dne účinnosti zákona o obětech trestných činů ke dni 13. listopadu 2014 žádná z obětí na 1. oddělení obecné kriminality, územního odboru služby kriminální policie a vyšetřování Městského ředitelství policie Plzeň nežádala, aby byl výslech prováděn osobou stejného nebo opačného pohlaví, ani nevyužila práva na doprovod důvěrníkem. Tutéž zkušenost má ke dni 24. března 2015 i vedoucí obvodního oddělení Policie České republiky Plzeň - Vinice, územního odboru vnější služby Městského ředitelství policie Plzeň, nadporučík Ing. Bc. Jiří Krobot.¹⁴⁷ Oba však shodně podotýkají, že Policie České republiky se snaží sama citlivě vybírat vyslýchající policisty s ohledem na konkrétní oběť trestného činu a vycházet tak obětem vstřícně v souladu se zkušenostmi z praxe, přestože oběť o tento individuální přístup výslovně nepožádala.

3.4.7 Právo na peněžitou pomoc

Právo na peněžitou pomoc je významným právem obětí a je známo již z právní úpravy obsažené v zákoně č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně některých zákonů, jehož část upravující tuto materii se zrušuje zákonem o obětech trestných činů. V současnosti je oproti dřívější právní úpravě rozšířen okruh obětí, které mohou finanční pomoc získat, jsou změněny maximální limity vyplácených částek a prodlouženy lhůty k podání žádosti. Zásadní změnou je to, že dříve, pokud oběť následně získala nějakou náhradu škody nebo nemajetkové újmy od pachatele, musela sama státu vracet odpovídající část finanční pomoci. Nyní poskytnutím peněžité pomoci oběti přechází nárok oběti na náhradu škody nebo nemajetkové újmy vůči pachateli na stát, a to v rozsahu poskytnuté peněžité pomoci.¹⁴⁸

Peněžitá pomoc má sloužit k překlenutí zhoršené sociální situace způsobené obětí trestným činem, k úhradě terapií, léčby, k nápravě nemajetkové újmy apod. v případě, že nemajetková újma, škoda na zdraví nebo škoda vzniklá v důsledku smrti způsobené trestným činem nebyla plně nahrazena.¹⁴⁹ „*Za splnění*

---

¹⁴⁶ Rozhovor s vedoucím 1. oddělení obecné kriminality, územního odboru služby kriminální policie a vyšetřování Městského ředitelství policie Plzeň, nadporučíkem Mgr. et Mgr. Pavlem Študentem, konaný dne 13. Listopadu 2014

¹⁴⁷ Rozhovor s vedoucím Obvodního oddělení Policie České republiky Plzeň - Vinice, územního odboru vnější služby Městského ředitelství policie Plzeň, nadporučíkem Ing. Bc. Jiřím Krobotem, konaný dne 24. 3. 2015.

¹⁴⁸ Srov. § 33 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů

¹⁴⁹ Srov. § 25 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů

*zákonem stanovených podmínek vzniká oběti právní nárok na poskytnutí peněžité pomoci. Tomuto právu odpovídá povinnost státu peněžitou pomoc poskytnout. Ve věcech peněžité pomoci obětem trestných činů rozhoduje za stát Ministerstvo spravedlnosti.*¹⁵⁰ Takto vzniklé právní vztahy mezi obětí trestného činu a státem se řídí ustanoveními občanského zákoníku, pokud zákon o obětech trestných činů nestanoví jinak.

Oběť může o poskytnutí peněžité pomoci zažádat u Ministerstva spravedlnosti a svoji žádost může formulovat jak volně, tak prostřednictvím formuláře dostupného na stránkách Ministerstva spravedlnosti, jehož vzor je součástí příloh této diplomové práce. Žádost o peněžitou pomoc je nutné podat do dvou let ode dne, kdy se oběť dozvěděla o újmě způsobené trestným činem, nejpozději však do pěti let ode dne spáchání trestného činu. Ministerstvo spravedlnosti žádost projedná ve správním řízení zpravidla do tří měsíců ode dne jeho zahájení.¹⁵¹ Zákon neopomíjí problematiku poskytování peněžité pomoci v přeshraničních případech.

Oproti dřívější úpravě je změněna výše odškodnění poskytovaná obětem trestných činů. Primárním obětem se poskytne paušální částka 10 000 Kč v případě ublížení na zdraví v důsledku trestného činu nebo v případě těžké újmy na zdraví 50 000 Kč. Celková částka vyplacená těmto obětem za prokázanou ztrátu na výdělků a prokázaných nákladech spojených s léčením však nesmí ve svém součtu přesahovat částku 200 000 Kč. Pro zákonem stanovené pozůstalé je výše peněžité pomoci vyjádřena částkou 200 000 Kč a v případě pozůstalých sourozenců částkou 175 000 Kč, ve svém součtu nesmí takto poskytnutá pomoc přesáhnout částku 600 000 Kč.¹⁵²

3.5 Srovnání se slovenskou právní úpravou

V současné době chybí na Slovensku právní úprava poskytující ucelený přehled práv obětí a chránící oběti před druhotnou újmou. Uspokojivě je řešeno pouze postavení oběti jako poškozeného v trestním řízení. Na základě kritiky ze strany Evropské unie by měl být proto v tomto roce přijat samostatný zákon podobný českému zákonu o obětech trestných činů, který by řešil postavení a práva obětí a zároveň zakotvil podporu subjektů poskytujících pomoc obětem

---

¹⁵⁰ JELÍNEK, J. a kol. Zákon o obětech trestných činů: komentář s judikaturou. 2., dopl. a rozš. vyd. Praha: Leges, 2014. s. 123.

¹⁵¹ Srov. § 30 zákona č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů a o změně některých zákonů

¹⁵² Srov. § 28 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů

trestných činů. Do budoucna se počítá s financováním činnosti těchto subjektů prostředky získanými od obviněných, příspěvky od státu a granty z EU.¹⁵³

Doposud je v oblasti poskytování pomoci obětem trestných činů na Slovensku účinný pouze zákon č. 215/2006 Z.z., o odškodňování osob poškozených násilnými trestnými činy¹⁵⁴ upravující právo obětí některých trestných činů na peněžitou pomoc. Dle tohoto zákona náleží finanční odškodnění pouze za újmu na zdraví, není oproti české právní úpravě začleněna nemajetková újma či bezdůvodné obohacení. Zákon zohledňuje pouze morální škodu u taxativně určených trestných činů.¹⁵⁵ Dalším rozdílem mezi českou a slovenskou právní úpravou je skutečnost, že slovenská právní úprava se vztahuje pouze na trestné činy dokonané, nikoli na trestné činy ve stádiu pokusu či přípravy, čímž se okruh adresátů tohoto zákona ještě více zužuje. Je zřejmé, že slovenský zákon nepředstavuje ucelený katalog mimoprocesních práv obětí tak, jak je tomu v České republice, a nechrání oběti trestných činů dostatečně. Upravuje pouze problematiku finančního odškodnění a to v porovnání s českou právní úpravou vůči velmi omezenému okruhu poškozených.

---

¹⁵³ TA3. Obete trestných činov ochráni samostatný zákon, nariadila to Únia. Zpravodajská reportáž ze dne 23. 3. 2015. [online]. [cit. 23. 3. 2015]. Dostupné z <http://www.ta3.com/clanok/1058439/obete-trestnych-cinov-ochrani-samostatny-zakon-nariadila-to-unia.html>

¹⁵⁴ Zákon č. 215/2006 Z.z., o odškodňování osob poškozených násilnými trestnými činy

¹⁵⁵ Srov. § 2 zákona č. 215/2006 Z.z., o odškodňování osob poškozených násilnými trestnými činy

4 Subjekty poskytující pomoc obětem trestných činů

V České republice vyvíjí činnost několik subjektů akreditovaných k poskytování právních informací a restorativních programů podle zákona o obětech trestných činů. Ke dni 24. 3. 2015 činí jejich počet 22.¹⁵⁶ Činnost těchto subjektů je podporována státem a za tímto účelem mohou žádat o poskytování dotací ze státního rozpočtu. Mezi subjekty poskytující pomoc obětem trestných činů podle zákona o obětech trestných činů patří například Člověk v tísni, La Strada Česká republika, In IUSTITIA nebo Diecézní Charita Plzeň. Smyslem činnosti těchto subjektů je poskytování rad obětem, které v důsledku trestného činu neví, na koho se mohou obrátit, neví jak v nastalé situaci postupovat a jakou pomoc mohou žádat.

Nejnámějším poskytovatelem sociálních služeb podle zákona o sociálních službách je Bílý kruh bezpečí, se kterým byla Policií České republiky dne 29. května 2013 podepsána Dohoda mezi Policií České republiky a Bílým kruhem bezpečí, o. s. o poskytování pomoci obětem trestných činů a osobám zvláště traumatizovaným trestnými činy. Tato dohoda doplňuje dohodu ze dne 13. srpna 2010 a rozšiřuje zprostředkování pomoci na všechny osoby definované jako oběti zákonem o obětech trestných činů, přičemž navíc se vztahuje i na osoby trestným činem zvláště traumatizované. „*Obě dohody navazují na interní předpis policejního prezidenta o systému psychologické pomoci obětem trestných činů a obětem mimořádných událostí, který předpokládá uzavírání dohod s externími organizacemi o spolupráci při poskytování pomoci obětem, a to jak na celostátní, tak krajské úrovni.*“¹⁵⁷ Bílý kruh bezpečí také od ledna tohoto roku provozuje nově zavedenou Linku pomoci obětem kriminality a domácího násilí, jejíž telefonní číslo je 116 006, funguje bezplatně a obětem je zde poskytnuta zejména psychologická pomoc.

V souvislosti s oběťmi trestných činů nelze opomenout činnost středisek Probační a mediační služby úzce spolupracujících s orgány činnými v trestním řízení. „*...probační a mediační služba při své činnosti vychází z principů restorative justice /obnovující justice/, kdy se trestný čin chápe jako sociální událost, která zasáhla do života lidí příslušné komunity a při řešení jeho následků*

¹⁵⁶ Registr poskytovatelů pomoci obětem trestných činů. [online]. [cit. 24. 3. 2015]. Dostupné z <https://otc.justice.cz/verejne/akreditovanySubjekt/seznam.jsf>

¹⁵⁷ VOSKA, V. Nová Dohoda s Bílým kruhem bezpečí. Publikováno dne 10. Června 2013. [online]. [cit. 20. 3. 2015]. Dostupné z <http://www.policie.cz/clanek/nova-dohoda-s-bilym-kruhem-bezpeci.aspx>

*je třeba vzít v úvahu zájmy a potřeby pachatele, oběti i společnosti. Restorativní justice vyváženým způsobem hledá přijatelné řešení pro všechny strany sporu v souvislosti s trestním řízením. V rámci restorativní justice má pachatel i oběť prostor ke vzájemné komunikaci, pachatel má příležitost převzít zodpovědnost za svůj skutek i jeho následky. Zúčastněné strany se dohodnou na způsobu, jak situaci napravit a předejít recidivě.*¹⁵⁸ Pro podporu obětí trestných činů při vyrovnávání se závažnou sociální událostí trestného činu a usnadnění návratu k běžnému životu realizuje Probační a mediační služba projekt *Proč zrovna já?*, v jehož rámci oběti zdarma dostanou informace o jednotlivých fázích trestního řízení, pracovníci Probační a mediační služby jim pomohou podat trestní oznámení anebo jim například na požádání zprostředkují doprovod k jednání s orgány činnými v trestním řízení.¹⁵⁹

---

¹⁵⁸ ROZUM, J. Činnost probační a mediační služby z pohledu restorativní justice. In KARABEC, Z. ed. Restorativní justice: sborník příspěvků a dokumentů. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003. Studie s. 40.

¹⁵⁹ O projektu Proč zrovna Já? [online]. [cit. 23. 3. 2015]. Dostupné z <http://www.restorativnijustice.cz/cz/o-projektu/o-nas>

Závěr

Problematika obětí trestných činů je bezesporu velice zajímavým tématem, což je podmíněno také současným zájmem společnosti o zajištění pomoci obětem ohledně vyrovnání se s dopady trestných činů na život, přičemž negativní důsledky, které sebou viktimizace přináší, mohou mít na oběť následně vliv mnoho let, v některých případech po celý její život. Přesto lze konstatovat, že literatura týkající se tohoto tématu není příliš rozšířená a i v kriminologických publikacích je viktimologii obvykle věnován nepatrný prostor. Rozšiřováním a posilováním práv obětí prostřednictvím nových právních předpisů a podpory subjektů poskytujících pomoc obětem trestných činů dávají státy najevo, že jim osud obětí není lhostejný. V České republice se tak stalo zejména zákonem č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů.

Účelem nového zákona o obětech trestných činů, mnohdy označového jako katalog mimoprocesních práv obětí, má být zejména posílení práv obětí trestných činů, zabránění vzniku druhotné újmy, úprava poskytování peněžité pomoci a úprava pravidel pro podporu subjektů poskytujících pomoc obětem trestných činů. V souvislosti s účinností tohoto zákona se projevila celá řada problémů s jeho realizací v praxi a odborníky bývá tento zákon mnohdy kritizován. Zákon má sice pomáhat obětem v uplatňování jejich práv, ovšem povědomí široké veřejnosti o jeho existenci je minimální, a přestože jsou oběti o svých právech informovány, ve výsledku zdaleka nevyužijí všechny možnosti, které jim zákon o obětech trestných činů poskytuje. Řešením by v tomto případě mohla být větší snaha Ministerstva spravedlnosti o propagaci zákona, nicméně právo svědčí bdělým, a protože každý, kdo je obětí podle zákona o obětech trestných činů, dostává základní informace o svých právech, v nichž je o existenci zákona o obětech trestných činů srozuměn, může si tento předpis dohledat.

V souvislosti s informační povinností vůči obětem trestných činů a poučovací povinností vůči poškozeným, kteří jsou zároveň oběťmi trestných činů podle zákona o obětech trestných činů, je zákonu vytýkána přílišná formalizace a Policii České republiky neschopnost tuto povinnost plnit. Oběť, která přijde nahlásit trestný čin na Policii České republiky, má ve většině případů zcela jiné potřeby, než číst předložené dokumenty, a mnohdy ani nevnímá jejich obsah. Pokud jde o druhotnou újmu a snahu o její zabránění, dá se říci, že výše zmíněný postup má spíše opačný efekt. V souvislosti s druhotnou újmou odborná veřejnost

vidí možnost změny především v novelizaci trestního řádu, kterou by se zamezilo opakovaným výslechům a druhotné újmě celkově. Se vznikem druhotné újmy je spojena nedůvěra občanů v orgány veřejné moci, z níž vyplývá nechuť oznamovat trestné činy a spolupracovat s těmito orgány v průběhu trestního řízení. *„Jedině reálné zlepšení postavení obětí a péče o ně může v konečném důsledku posílit důvěru v orgány veřejné moci aplikující právo, což by snad mohlo vést i k větší ochotě občanů oznamovat trestné činy, a tedy ke snížení latence alespoň u některých druhů trestných činů. Nový zákon o obětech trestných činů můžeme proto v tomto smyslu mimo jiné hodnotit jako úspěšnou snahu o prosazování moderních evropských trendů a principů do českého trestního práva.“*¹⁶⁰

---

¹⁶⁰ VÁLKOVÁ, H., GRIVNA, T. Nový zákon o obětech trestných činů a jeho význam pro aplikační praxi. Trestněprávní revue, 2013, roč. 12, č. 4. s. 87

Použité prameny

Literatura, komentáře

ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 439 s. ISBN 978-80-7380-213-4

DIANIŠKA, G. a kol. *Kriminológia*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 326 s. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7380-198-4

GILLERNOVÁ, I. a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006. 280 s. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-246-1293-3

HOLCR, K. a kol. *Kriminologie*. 1. vyd. Praha: Leges, 2009. 190 s. Student. ISBN 978-80-87212-27-1

JELÍNEK, J. a kol. *Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu*. Praha: Leges, 2012. 251 s. Teoretik. ISBN 978-80-87576-39-7

JELÍNEK, J. a kol. *Zákon o obětech trestných činů: komentář s judikaturou*. 2., dopl. a rozš. vyd. Praha: Leges, 2014. 319 s. Komentátor. ISBN 978-80-7502-016-1

KAISER, G. *Kriminologie: úvod do základů*; z něm. přel. Helena Válková. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1994. 264 s. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-002-8.

KOLMAN, P. *Právo na informace*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010. 216 s. Edice učebnic PrF MU; č. 441. ISBN 978-80-210-5135-5

KUCHTA, J. a kol. *Kriminologie. I. část*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1993. 132 s. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně; č. 51. ISBN 80-210-0616-1

KUCHTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. 544 s. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-813-4

MIŇHOVÁ, J. *Psychopatologie pro právníky*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 134 s. Právnícké učebnice. ISBN 80-86898-70-9

NAKONEČNÝ, M. *Úvod do psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 2003. 507 s. ISBN 80-200-0993-0

NOVOTNÝ, O. a kol. *Kriminologie*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. 419 s. ISBN 80-86432-08-4

NOVOTNÝ, O. a kol. *Kriminologie*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008. 527 s. ISBN 978-80-7357-377-5

SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 290 s. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-80-7380-389-6

ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád: komentář. I. díl (§1 - §179f)*. 4., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2002. 1205s. + 1 text zákona (178 s.) Beckova edice komentované zákony. ISBN 80-7179-634-4

TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie: jak studovat zločin*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. 214 s. ISBN 978-80-247-2982-4

ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie Díl I.: Obecná část*. 3. upr. vyd.-dotisk. Praha: Policejní akademie ČR, 2000. 128 s. ISBN 80-85981-87-4

ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. 251 s. ISBN 978-80-7380-312-4

Odborné články, sborníky, studie apod.

12. kongres OSN o prevenci kriminality a trestní justici: Salvador, Brazílie, 12. - 9. dubna 2010. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. 185 s. Prameny. ISBN 978-80-7338-102-8

HOYLE, C. and YOUNG, R., ed. *New Visions of Crime Victims*. Oxford: Hart Publishing, 2002. 243 s. ISBN 1-84113-280-2

HERICH, L. *K některým ustanovením zákona o obětech trestných činů*. Trestní právo: odborný časopis pro trestní právo a obory související, 2014, roč. 18, č. 2. s. 13 - 17. ISSN 1211-2860

KARABEC, Z. ed. *Restorativní justice: sborník příspěvků a dokumentů*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003. 143 s. Studie. ISBN 80-7338-021-8

KOZÁK, V. *K zákonu o obětech trestných činů*. Trestněprávní revue, 2015, roč. 14, č. 2. s. 43 - 46. ISSN 1213-5313

MAREŠOVÁ, A. a kol. *Analýza trendů kriminality v roce 2013*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie. ISBN 978-80-7338-142-4

VÁLKOVÁ, H. *Pomoc obětem trestných činů, náhrada škody a její vymahatelnost ve světle nové legislativy*. Právník, 2013, roč. 152, č. 1. s. 29 - 36. ISSN 0231-6625

VÁLKOVÁ, H., GRIVNA, T. *Nový zákon o obětech trestných činů a jeho význam pro aplikační praxi*. Trestněprávní revue, 2013, roč. 12, č. 4, s. 83 - 87. ISSN 1213-5313

Internetové zdroje

CARMEN, A. *Crime Victims: An Introduction to Victimology*. US: Cengage Learning, 2012. ISBN 1133049729 [online]. Dostupné z http://books.google.cz/books?id=9kAJXULxBrkC&pg=PA19&lpg=PA17&ots=_IX-ZM6TVP&focus=viewport&dq=history+victimology&hl=cs&output=html_text

BÍLÝ KRUIH BEZPEČÍ. *Poradenská činnost*. www.bkb.cz [online]. Dostupné z <http://www.bkb.cz/o-nas/poslani-a-cinnost/poradenska-cinnost/>

Pojem Kriminologie. www.ok.cz [online]. Dostupné z <http://www.ok.cz/iksp/kriminologie.html>

DIGNAN, J. *Understanding Victims and Restorative Justice*. UK: Open University Worldwide, 2004. ISBN 0335209793. [online]. Dostupné z http://www.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=t9OpffV0Hb8C&oi=fnd&pg=PP1&dq=J.+Dignan+Understanding++victims+and+restorative+justice&ots=cwKeizk0o7&sig=Fak4ueKR0Mj_GFAh0RpaHuHl6Jg&redir_esc=y#v=onepage&q=J.%20Dignan%20Understanding%20%20victims%20and%20restorative%20justice&f=false

MAREŠOVÁ, A., MARTINKOVÁ, M. *O významu poznávání obětí trestné činnosti*. www.mvcr.cz [online]. Dostupné z <http://www.mvcr.cz/clanek/o-vyznamu-poznavani-obeti-trestne-cinnosti.aspx>

O projektu Proč zrovna Já? www.restorativnijustice.cz [online]. Dostupné z <http://www.restorativnijustice.cz/cz/o-projektu/o-nas>

Registr poskytovatelů pomoci obětem trestných činů. www.justice.cz [online]. Dostupné z <https://otc.justice.cz/verejne/rychleVyhledavani.jsf>

Tisková zpráva - Ministerstvo spravedlnosti. *Ministryně spravedlnosti pochválila Probační a mediační službu a neziskový sektor za práci s oběti trestných činů*. Publikováno dne 6. 8. 2014. www.pravniprostor.cz [online]. Dostupné z <http://www.pravniprostor.cz/aktuality/aktuality/ministryne-spravedlnosti-pochvalila-probacni-a-mediacni-sluzbu-a-neziskovy-sektor-za-praci-s-obetmi-trestnych-cinu>

8. *Viktimologie*. www.muni.cz [online]. Dostupné z <http://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning/kriminologie/viktimologie>

Vládní návrh na vydání zákona o obětech trestných činů a o změně některých zákonů. Důvodová zpráva. www.psp.cz [online]. Dostupné z <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=617&CT1=0>

VOSKA, V. *Nová Dohoda s Bílým kruhem bezpečí*. Publikováno dne 10. června 2013. www.policie.cz [online]. Dostupné z <http://www.policie.cz/clanek/nova-dohoda-s-bilym-kruhem-bezpeci.aspx>

Zákon o obětech trestných činů – základní informace pro jednání Republikového výboru pro prevenci kriminality dne 29. 3. 2012. www.mvcr.cz [online]. Dostupné z <http://www.mvcr.cz/soubor/zakon-o-obetech-trestnych-cinu-rvppk-doc.aspx>

Zvlášť zranitelné oběti. www.policie.cz [online]. Dostupné z <http://www.policie.cz/clanek/zvlast-zranitelne-obeti.aspx>

Právní předpisy a soudní rozhodnutí

zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

zákon č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně a doplnění některých zákonů (ve znění před novelou zákonem č. 45/2013 Sb.)

zákon č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením

zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů)

zákon č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok.

záko č. 215/2006 Z.z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 6. 2004, spisová značka 25 Cdo 2286/2003

Mezinárodní dokumenty a právní předpisy EU

Evropská úmluva o odškodňování obětí násilných trestných činů. European Convention on the Compensation of Victims of Violent Crimes. [online]. Dostupné z <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/116.htm>

Doporučení o postavení oběti v rámci trestního práva a trestního řízení. Recommendation No. R (85) 11 of the Committee of Ministers to Member States on the Position of the Victim in the Framework of Criminal Law and Procedure. [online]. Dostupné z http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/victims/recR_85_11e.pdf

Deklarace OSN ze dne 29. Listopadu 1985, o základních principech spravedlnosti pro oběti trestných činů a zneužití moci Valného shromáždění OSN [online]. Dostupné z <http://www.un.org/documents/ga/res/40/a40r034.htm>

Doporučení o pomoci obětem a o prevenci viktimizace. Recommendation No. R (87) 21 of the Committee of Ministers to Member States on Assistance to Victims and the Prevention of Victimisation. [online]. Dostupné z http://www.copii.ro/files2/32_RecomandareaCE_21_1987.pdf

Doporučením Výboru ministrů členským státům na pomoc obětem trestných činů. Recommendation Rec(2006)8 of the Committee of Ministers to member states on assistance to crime victims. [online]. Dostupné z http://www.coe.int/t/dlapil/codexter/Source/CM_Recommendation_2006_8_EN.pdf

Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 15. března 2001, o postavení oběti v trestním řízení.(2001/220/SVV). Dostupné z: advokátní systém Codexis® Academia

Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o boji proti terorismu (2002/475/SVV). Dostupné z: advokátní systém Codexis® Academia

Směrnice Rady 2004/80/ES ze dne 29. dubna 2004 o odškodňování obětí trestných činů. Dostupné z: advokátní systém Codexis® Academia

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU ze dne 5. dubna 2011 o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí. Dostupné z: advokátní systém Codexis® Academia

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV. Dostupné z: advokátní systém Codexis® Academia

Ostatní

rozhovor s vedoucím 1. oddělení obecné kriminality, územního odboru služby kriminální policie a vyšetřování Městského ředitelství policie Plzeň, nadporučíkem Mgr. et Mgr. Pavlem Študentem, konaný dne 13. listopadu 2014

Rozhovor s vedoucím Obvodního oddělení Policie České republiky Plzeň - Vinice, územního odboru vnější služby Městského ředitelství policie Plzeň, nadporučíkem Ing. Bc. Jiřím Krobotem, konaný dne 24. března 2015

TA3. Obete trestných činov ochráni samostatný zákon, nariadila to Únia. Zpravodajská reportáž ze dne 23. 3. 2015. [online]. Dostupné z <http://www.ta3.com/clanok/1058439/obete-trestnych-cinov-ochrani-samostatny-zakon-nariadila-to-unia.html>

Resumé

Tématem této diplomové práce je oběť trestného činu z pohledu viktimologického a trestněprávního. Jedná se o téma, které je od druhé poloviny 20. století velmi diskutované. Nejprve se na oběť pohlíželo jako na objekt sloužící k objasnění trestného činu. V současnosti je ale právům obětí věnována rozsáhlá pozornost jak v mezinárodních dokumentech, tak i vnitrostátních právních úpravách moderních států a oběti je poskytována zvláštní péče. Pro pochopení podstaty této oblasti je nutné nejprve pojem oběti definovat. To je účelem první kapitoly. Postupně jsou zde popsány faktory, které přispěly ke zvýšení zájmu o problematiku obětí trestných činů. Poté následuje definování pojmu oběť z viktimologického hlediska, z pohledu mezinárodního práva a práva Evropské unie. V závěru této kapitoly je věnován prostor české právní úpravě a jejímu srovnání s úpravou slovenskou. Druhá kapitola pojednává o viktimologii ve všech možných aspektech. Od podstaty samotné viktimologie jako teoretické vědy jsou postupně popsány všechny fáze a charakteristiky, které oběť z tohoto hlediska definují. Není opomenuta ani problematika vyrovnání se oběti s dopady trestného činu, protože trestný čin představuje pro oběť silnou psychickou zátěž mnohdy s následky až do konce života. Ve třetí kapitole je věnován prostor otázkám pomoci a ochrany obětí z trestněprávního hlediska. První část seznamuje s obsahem základních mezinárodních dokumentů týkajících se této oblasti. Zmíněny jsou i právní předpisy Evropské unie. Stěžejní část této kapitoly se zaměřuje na ochranu obětí z pohledu české právní úpravy s důrazem na nový zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů. Uvedeno je také srovnání se slovenskou právní úpravou. V závěrečné kapitole jsou stručně shrnuty informace o organizacích poskytujících pomoc obětem trestných činů.

Resume

The theme of this thesis is the victim of crime from point of view the victimology and criminal law. It is about the theme which is much discussed since the second half of the 20th century. At first was the victim of crime in focus like an object which used to clarify the crime, in present, laws of the victim of crime have the wide attention in international documents as well as in internal law of modern countries and a special care is provided for victims. Is necessary make a definition of term of victim to understanding of the base this area. This is a purpose of first chapter. There are gradually described some factors which contributed to increased interest in the issues of victims of crime. Then is defined a theme of victim from point of victimology from the perspective of international law and European Union law. In the end of this chapter is a space for the Czech legislation in comparison with Slovak legislation. The second chapter talk about the victimology in different aspects. From the base of victimology like the theoretical science there are gradually described all phases and characteristics which define the victim from this position. In this thesis is not omitted the issue to deal with the effects of crime because the crime is for the victim the intense psychical stress in many case with impacts to the end of the life. In third chapter is the space for questions of help and protection of victims in view of criminal law. First part acquaints with the contents of basic international documents which are concerned for this area. There are mentioned the European Union law too. The most important part of this chapter is concentrated to the protection of victim of crime in view of Czech law with emphasis on the new law nr. 45/2013 Sb. about victims of crimes. There is mentioned the comparison with the Slovak legislation too. In final chapter there are shortly summarized information about organizations which provide the help for victims of crime.

Přílohy

- Základní informace pro oběť trestného činu podle zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů, včetně potvrzení o převzetí v českém jazyce (zdroj: interní dokumenty Policie České republiky)
- Základní informace pro oběť trestného činu podle zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů, včetně potvrzení o převzetí v bulharském jazyce (interní dokumenty Policie České republiky)
- Základní informace pro oběť trestného činu podle zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů, včetně potvrzení o převzetí ve vietnamském jazyce (interní dokumenty Policie České republiky)
- Formulář pro vyplnění žádosti o poskytnutí peněžité pomoci (dostupné dne 26. 3. 2015 na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti, <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=5869&d=330845>)

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY
Krajské ředitelství policie Plzeňského kraje
MĚSTSKÉ ŘEDITELSTVÍ POLICIE PLZEŇ
územní odbor služby kriminální policie a vyšetřování

Klatovská tř.45, 306 11 Plzeň

Č. j. KRPP-82430-16/TC-2014-030571

Plzeň 17. června 2014
Počet listů: 3

Základní informace pro oběť trestného činu PODLE ZÁKONA Č. 45/2013 SB., O OBĚTECH TRESTNÝCH ČINŮ A ZMĚNĚ NĚKTERÝCH ZÁKONŮ (ZOTČ)

jméno, příjmení:

datum narození:

zákonný zástupce - opatrovník *):

věc:

- Stali jste se **obětí** trestného činu, jestliže:
  - bylo Vám ublíženo na zdraví, způsobena majetková i nemajetková újma anebo se na Váš úkor pachatel obohatil,
  - jste pozůstalým po oběti trestného činu, tedy příbuzným v pokolení přímém, sourozencem, osvojenecem, osvojitelem, manželem, registrovaným partnerem nebo druhem.
- Stali jste se **zvláště zranitelnou obětí** trestného činu, jestliže:
  - jste osoba mladší 18 let (dítě)
  - jste osoba, která je postižena fyzickým, mentálním nebo psychickým hendikepem nebo smyslovým poškozením, které brání plnému uplatnění ve společnosti,
  - jste obětí trestného činu obchodování s lidmi,
  - jste obětí trestného činu v sexuální oblasti, nebo trestného činu zahrnujícímu násilí nebo pohrůžku násilí, jestliže je zde riziko vzniku druhotné újmy.
- **Informace pro oběť:**

1. U kteréhokoli policejního orgánu nebo státního zastupitelství můžete podat oznámení o skutečnostech nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin.

2. Můžete se obrátit s **žadostí o pomoc psychologického a sociálního poradenství, právní pomoc, právní informace nebo restorativní programy** na subjekty zapsané v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů. Kontakt na tyto subjekty je přístupný na internetu (www.justice.cz) nebo Vám bude předán.

Pokud jste **zvláště zranitelnou obětí**, můžete tyto subjekty požádat o **bezplatnou** odbornou pomoc (kromě trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 196 trestního zákoníku, nevzniklo-li tímto činem nebezpečí nouze nebo trvale nepříznivý následek).

3. Při hrozícím nebezpečí v souvislosti s pobytem pachatele na svobodě mohou být přijata opatření k **zajištění Vašeho bezpečí**, tj. utajena Vaše totožnost, poskytnuta krátkodobá ochrana, zvláštní ochrana, vykázána osoba ze společného obydlí, nebo vydáno předběžné opatření ve vztahu k pachateli.

2. strana

pokračování základních informací pro oběť trestného činu -

4. Policejní orgán, u kterého byla věc oznámena, Vám podá **informace o stavu řízení** nebo Vás neprodleně informuje o postoupení věci na jinou policejní součást.

5. Po podání trestního oznámení následují obecně tyto **etapy trestního řízení**

- přípravné řízení, jehož úkolem je připravit řízení před soudem, má neveřejný charakter; můžete **navrhnout**, aby soud uložil povinnost obžalovanému nahradit v penězích škodu nebo nemajetkovou újmu, nebo vydat bezdůvodné obohacení; může Vás doprovázet **důvěrník**, můžete se nechat zastupovat **zmocněncem**, můžete prostudovat spis a učinit návrhy na doplnění vyšetřování,
- hlavní líčení probíhá před soudem, je těžištěm pro rozhodování o vině a trestu; jako poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, můžete odvoláním **napadnout rozsudek** pro nesprávnost výroku o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení,
- vykonávací řízení - vykonání pravomocného rozsudku.

6. Policejní orgán a státní zástupce Vám na Vaši žádost poskytnou:

- pravomocné rozhodnutí, kterým se řízení končí, popř. informaci, že trestní řízení nebylo zahájeno; informace o stavu trestního řízení je předána pouze tehdy, pokud tím není ohroženo dosažení účelu trestního řízení,
- informaci o stavu trestního řízení,
- informaci, na který orgán se můžete obrátit s žádostí o vyrozumění v souvislosti s pobytem obviněného (odsouzeného) na svobodě a kontakt na příslušný orgán.

7. Pokud Vám byla nesprávným **úředním postupem** nebo rozhodnutím **způsobena škoda** nebo nemajetková újma, máte možnost uplatnit vůči státu nárok na náhradu škody podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

8. Jako **oběť** máte další práva

- na informace v jazyce, o kterém prohlásíte, že mu rozumíte, nebo v úředním jazyce státu, jehož jste občanem,
- na oddělení Vašich osobních údajů odděleně od spisu tak, aby se s nimi mohly seznamovat pouze oprávněné orgány,
- na přijetí opatření k zabránění kontaktu s pachatelem,
- na možnost podat námitku proti zaměření otázky a poznamenání této otázky do protokolu,
- na výsledcích v přípravném řízení osobou takového pohlaví, jaké si zvolíte,
- na doprovod důvěrníkem,
- na prohlášení o dopadu trestného činu na Váš život v kterémkoliv stadiu trestního řízení,

Jako **zvlášť zranitelné oběti** Vám náleží také právo

- na přibrání tlumočnicka stejného nebo opačného pohlaví,
- na výsledcích stejnou osobou v případě opakovaného výsledku
- na zamezení bezprostředního vizuálního kontaktu s osobou podezřelou ze spáchání trestného činu nebo s osobou, proti níž se trestní řízení vede.

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY
Krajské ředitelství policie Plzeňského kraje
MĚSTSKÉ ŘEDITELSTVÍ POLICIE PLZEŇ
územní odbor služby kriminální policie a vyšetřování

Klatovská tř.45, 306 11 Plzeň

Č. j. KRPP-82430-16/TČ-2014-030571

Plzeň 17. června 2014
Počet listů: 1

Potvrzení o převzetí poučení oběti trestného činu – základní informace

Byla mi předána základní informace pro oběť trestného činu a ústně sděleny informace podle bodu 1) až 4).

Další informace podle bodu 5) až 8) jsem **nežádal** sdělit ústně a **nebyly** mi ústně vysvětleny.

Základní informace mi byla předána a srozumitelně vysvětlena a beru ji na vědomí

.....
(jméno a příjmení oběti trestného činu)

.....
zákonný zástupce - opatrovník *)

ПОЛИЦИЯ НА ЧЕШКАТА РЕПУБЛИКА
областна дирекция на полицията на Пазенска област
ГРАДСКА ДИРЕКЦИЯ НА ПОЛИЦИЯТА ПАЗЕН
териториален отдел на службите на криминална полиция

**Основни информации за жертвите от наказателни
действия СПОРЕД ЗАКОН № 45/2013 ДВ., ЗА ЖЕРТВИТЕ
НА НАКАЗАТЕЛНА ДЕЙНОСТ И ПРОМЕНИТЕ В НЯКОИ
ЗАКОНИ (ZOTČ)**

име, фамилия:

дата на раждане:

настойник – попечител

предмет:

Жертва на наказателна дейност (§ 2 абзац 2 от ZOTČ)

Забележка на преводача: ZOTČ – това е закон за жертвите на наказателна дейност - по нататък в текста за по- кратко ще използваме само ZOTČ

Жертва е единствено **физическо лице**, на което **е било** или **ще бъде** чрез наказателна дейност

- нанесено телесно нараняване
- причинена материална и не материална щета
- или **за негова сметка извършителят се е обогатил.**

В случай, че в следствие на престъпна дейност е предизвикана **смърт на жертвата**, за жертви се смятат също нейните **наследници** – роднини по права линия, братя, сестри, осиновено дете, осиновител, съпруг или регистриран партньор. Ако тези лица са повече, всяко едно от тях се смята за жертва.

Някои жертви са особено уязвими жертви. (§ 2 абзац 4 от ZOTČ) Такива са:

а) **дете** (лице на възраст **под 18** години)

б) лице с физически **увреждания**, умствено или психическо увреждане или увредени сетива, които да пречат на неговото цялостно реализиране в обществото,

с) жертва на наказателната дейност "търговия с хора" (§ 168 от Наказателния кодекс).

d) жертва на престъпна дейност срещу човешкото достойнство

в **сексуалната област** (на пример изнасилване, сексуален натиск, полов акт между роднини, сутеньорство, разпространяване на порнография),

жертва на престъпна дейност, която включва **насилие или заплахата за насилие** (например телесно нараняване, кражба, вземане на заложник, изнудване, злоупотреба с лица, живеещи под една стряха, опасни заплахи, опасно преследване),

винаги, след като се вземе предвид възрастта, пола, расата, народността, сексуалната ориентация, вероизповеданието, здравното състояние, интелектуална зрялост, способността да се изразява, житейската ситуация или като се вземе предвид отношението към заподозряното лице.

Всички жертви на наказателна дейност имат едни и същи права, при особено уязвимите жертви и чужденците са и специфични права.

Основни информации

1. Съобщение на факт сочещ, че е било извършено наказателно действие, можете да подадете на всеки полицейски орган или прокуратура. Като се вземе предвид интереса на жертвата, ще ви бъде препоръчан орган, който е най-подходящ за нея. (§ 8 абзац 1 буква а) от ZOTC)
2. С молба за помощ можете да се обърнете към **субект, записан в регистъра на предлагащите помощ** на жертвите на престъпно действие. Тези субекти предлаган **психологична помощ и социални консултации, юридическа помощ или програми за жертвите на престъпна дейност**. Контакт на тези организации можете да намерите на интернет

(www.justice.cz) и в случай на нужда може да ви бъде даден и в писмен вид. (§ 4 от ZOTČ)

В случай, че сте особено уязвима жертва, можете да поискате от тези субекти бесплатна специализирана помощ. Това не се отнася за наказателното действие "неизплатени алименти" според § 196 от Наказателния кодекс, ако с това действие не е възникнала опасност от бедност или трайни негативни ефекти (§ 5 от ZOTČ)

3. Ако ви заплашва опасност от това, че извършителят е на свобода, полицейският орган, прокурорът и съда да вземат мерки за вашата охрана (на пример кратковременна охрана на лицето, изгонване на лицето от общо жилище, от съда издадено разпореждане в гражданско дело, специална охрана за свидетеля, скриване самоличността на свидетеля и предварителни мерки издадени от съда или прокурора отнасящи се към обвинения в наказателното дело (§ 14 от ZOTČ))
4. Ако сте жертва на престъпно действие, полицейският орган, на който целият случай е бил предаден, ще ви подаде информация за състоянието на делото. В случай на предаване на случая на друго полицейско звено, полицейският орган веднага е длъжен да информира жертвата (§ 8 абзац 1 буква **d**) от ZOTČ)

Останалите информации са предадени **устно по молба на жертвата.**

5. След подаване на наказателната жалба следват общо прието следните етапи (стадии) на наказателното производство (производство според Наказателния кодекс):
  - **Досъдебна процедура** (така нареченото *проверяване*, започва § 158 и *разследване*, започва § 160 от Наказателния кодекс и други). В отношение към съдебното дело има *предварително – подготвителен* характер. Нейната цел е да се подготвят материалите за през съда – тоест да се разбере, дали подозрението за престъпно действие срещу определено лице е до толкова обосновано, че да се подаде обвинителен акт и случаят

да бъде предаден на съда, или има основание за друго решение или друго действие; има не публичен характер, за спазване на законността следи прокурор.

- **Съдебен процес** – изпълнение на влязла в сила присъда.

6. Полицейският орган и прокуратурата, въз основа на **подадена от вас молба** може да ви предложи:

- окончателното решение, с което делото завършва, при необходимост информации, че наказателното дело не е започнало; информации за хода на наказателното дело се подават само тогава, когато с това не е заплашено достигането на целта на делото (§ 11 абзац 1 буква а) от ZOTČ)

- информации за възможността да получите информации за хода на наказателното дело (§ 11 абзац 1 буква б) от ZOTČ)

- информации, към кои органи можете да се обърнете с молба за информация за местонахождението на обвинения (отсъденият) намиращ се на свобода и ви бъде даден контакт на съответния орган (§ 11 абзац 3 от ZOTČ)

7. В случай, че с решение или не правилна процедура от страна на съответните органи ви бъде нанесена не материална или материална щета, имате възможност да предявите към държавата претенции за възстановяване на щетите или предоставяне на достатъчно обезщетение за не материалната щета причинена при изпълняване на упражняваната обществената власт според закон с № 82/1998 Дв., за отговорността за загубите причинени по време на упражняване на обществена власт с вземане на решение или с неправилна официална процедура.

8. Като **жертва** имате **право** на:

- право на уважение на личността и човешкото достойнство на жертвата (§ 3 абзац 2 от ZOTČ)

- право на информация за правата на жертвите и право на тяхното пълно прилагане; въз основа на подадена молба тези информации може да получи нееднократно (§ 3 абзац 2 от ZOTČ)

- право на специализирана помощ (§ 4 от ZOTČ)

- право на достъп до информации по случая, в която сте жертва на престъпно действие (§ 7 от ZOTČ)

Като **особено уязвима жертва** имате още право:

- право на безплатна специализирана помощ (§ 5 абзац 12 от ZOTČ)
- право за предотвратяване на контакта с лицето , което ви е било посочено за извършител, с лицето заподозряно за това, срещу което се води наказателното производство (§ 17 абзац 2 от ZOTČ)
- в досъдебното производство право на разпит от лице от същия пол или обратното (§ 19 абзац 1 от ZOTČ)
- право на преводач, лице от същия пол или от противоположният пол (§ 19 абзац 2 от ZOTČ)
- право на разпит проведен особено внимателно и като се вземат предвид конкретните околности, които ви правят **особено уязвима жертва** (§ 20 абзац 1 от ZOTČ)
- в досъдебното производство право на разпит от обучено лице (§ 20 абзац 2 от ZOTČ)
- право на пълен разпит, за да не бъде по-късно повтарян (§ 20 абзац 3 от ZOTČ)
- в случай на повторен разпит права на разпит от същото лице (§ 20 абзац 3 от ZOTČ)
- право на ограничен непосредствен визуален контакт с лицето, заподозряно, че е извършило наказателното действие или с лице, срещу, което се води наказателното производство (§ 20 абзац 4 от ZOTČ)
- права според § 19 абзац 1 и 2 от ZOTČ и § 20 абзац от 1 до 4 от ZOTČ ги имате и при подаване на показания

9. Ако като чужденец сте станал жертва на престъпно действие, не владеете чешки език и живеете в друга страна член на Европейския съюз ,

- информацията ви се подават на език за който декларирате, че разбирате. Ако това е проблематично при устен превод, ще бъде достатъчно, ако информацията бъдат предложени на езика на държавата, чийто гражданин сте.
- ако имате регистрирано пребиваване на територията на Чешката република или на територията на друга страна член на Европейския съюз, Министерството на вътрешните работи осигурява финансова помощ за изпълнение на условията дадени от закона.

10. Вие като жертва от престъпно действие имате право на финансова помощ (от § до § 37 от ZOTČ)

- Ако сте гражданин на Чешката република и имате на територията на ЧР постоянен адрес, ако на територията на ЧР имате обичайно местоживеене или на територията на ЧР сте станал жертва на наказателно действие
- имате постоянно живеене или легално пребивавате на територията на друга държава член на Европейския съюз и на територията на ЧР сте станал жертва на наказателно действие,
- Ако сте чужденец и пребивавате на територията на Чешката република в съответствие с нейното законодателство без прекъсване за повече от 90 дни и сте станал на територията на ЧР жертва на наказателно действие,
- станал сте на територията на ЧР жертва на наказателно действие и сте кандидат за международна защита, било ви дадено убежище или по някакъв начин сте защитени допълнително от закона на територията на ЧР

Финансова помощ е осигурена, ако

- извършителят на престъпното действие, който е причинил щета на здравето или неимуществена вреда, е бил признат за виновен или освободен от вина поради доказано психично нарушение, или такова решение до сега не било декларирано или не е влязло в сила
- ако няма обосновани съмнения за това, че е било извършено престъпно действие, в следствие на което, е била причинена смърт на жертвата, вреда на здравето или нематериална вреда и случаят е бил отложен от полицейският орган или от прокуратурата по причини според § 159a абзац от 2 до 4 от Наказателния кодекс или извършителят не е открит, или не може да бъде наказателно отговорен поради психично заболяване, или наказателното преследване е било спряно от прокурора по причини според § 172 абзац 1 буква **d)** или **e)** или според § 172 абзац 2 от Наказателния кодекс.

- право на информации от субектите записани в регистъра , които предоставят помощ на жертвите от престъпно действие (§ 9 от ZOTĎ)
- право на информации от органите на обществената власт и здравните заведения, ако са първото контактено място (§ 10 от ZOTĎ)
- право на охрана пред надвиснала опасност във връзка с пускането или бягството на обвиненият на свобода (§ 11 от ZOTĎ)
- Право на информация на езика, за който ще декларирате, че разбирате, или на официалният език на държавата, чийто гражданин сте (§ 12 от ZOTĎ)
- Право на информация предавана съобразено възрастта, умственото развитие и моралната зрялост, здравословното състояние а в това число и психическото (§ 13 от ZOTĎ)
- право на охрана пред надвиснала опасност (§ 14 от ZOTĎ)
- право на охрана на информацията за самоличността пред публикуване (§ 15 от ZOTĎ)
- право на това, личните данни да бъдат водени отделно от документацията така, че с тях да могат да се запознаят само оторизирани органи (§ 16 от ZOTĎ)
- право да бъдат взети мерки да се предотврати контакт с извършителя (§ 17 от ZOTĎ)
- право, въпросите, които се отнасят до интимни области да бъдат задавани само в най-необходимият размер, особено внимателно, с чувство и само веднъж (§ 18 абзац 1 от ZOTĎ)
- право да се подаде възражение срещу насочването на въпроса и право да поискате въпросите да бъдат записани в протокола (§ 18 абзац 2 от ZOTĎ)
- право, разпитът по време на досъдебното производство да бъде проведен от лице от пол според вашият избор (§ 19 от ZOTĎ)
- право да имате със себе си доверено лице (§ 21 от ZOTĎ)
- право да имате възможност по всяко време на наказателното производство да декларирате въздействието на наказателното действие върху вашият живот (§ 22 от ZOTĎ)

Финансова помощ не се отпуска в случаите

- когато потърпевшата е разследвана като съучастник в наказателното производство водено за наказателно действие, в следствие на което и е била нанесена вреда на здравето или и била причинена неимуществена вреда, или е била участник в такова наказателно действие,
- не е дала съгласие с наказателното преследване на извършителя на наказателното действие в случай, когато това съгласие е условие за започване на наказателно преследване или неговото продължаване, или съгласието си взела обратно, или
- не предложила на органите действащи в наказателното производство необходимото сътрудничество особено с това, че без ненужно забавяне, без сериозен повод не е направила съобщение за наказателното действие, във връзка с което иска възстановяване на щетите или неимуществени вреди, или като свидетел в наказателно производство е използвала своето право да не свидетелства, като се основала на своето отношение към извършителя.

Молбата за отпускане на финансова помощ може да се подаде в министерството **най-късно до 2 години** от деня, когато жертвата е разбрала за щетата предизвикана от престъпното действие, **най-късно обаче до 5 години** от извършването на наказателното действие, иначе правото се губи.

ПОЛИЦИЯ НА ЧЕШКАТА РЕПУБЛИКА
областна дирекция на полицията на Пазенска област
ГРАДСКА ДИРЕКЦИЯ НА ПОЛИЦИЯТА ПАЗЕН
териториален отдел на службите на криминална полиция

Klatovská tř. č.45, 306 11 Plzeň

Č.j. ....

Пазен,.....
Брой на страниците:

Потвърждение
за получаване на поучението за жертвите от
наказателна дейност – основни информации

Беше ми предадена основна информация за жертвите от
наказателна дейност и подадени устни информации според
точка от 1) до 4).

Още информации според точките от 5) до 10) поисках да ми
бъдат обяснени устно.

Основните информации ми
бяха предадени и
разбираемо обяснени и ги
вземам предвид

.....

(име и фамилия на жертвата от
наказателно действие)

.....

законен представител -
попечител

CẢNH SÁT CỘNG HÒA SÉC
Cục cảnh sát tỉnh Trung Séc

Số thụ lí KRP

tại (město a datum)
Tổng số trang: (počet listů)

Những thông tin cơ bản cho nạn nhân của tội phạm hình sự THEO LUẬT SỐ 45/2013 SB., BỘ SƯU TẬP LUẬT VỀ CÁC NẠN NHÂN CỦA TỘI PHẠM HÌNH SỰ VÀ VỀ SỰ THAY ĐỔI CỦA MỘT SỐ ĐIỀU LUẬT (ZOTČ)

Tên, họ: (jméno a příjmení)

Ngày tháng năm sinh: (datum narození)

Người đại diện hợp pháp – người giám hộ *):

Vụ án: (věc.....)

Nạn nhân của tội phạm hình sự (Điều § 2 khoản 2 ZOTČ)

Nạn nhân chỉ được là một cá thể, người đã bị hoặc đứng ra bởi hành vi phạm tội

- bị tổn thương tới sức khỏe,
- bị gây ra thiệt hại cho tài sản hoặc không mang giá trị tài sản
- **hoặc phạm nhân** đã làm giàu bằng chi phí của nạn nhân.

Nếu bằng hành vi phạm tội đã gây ra tới sự tử vong của nạn nhân, thì người trong gia quyền người quá cố cũng được coi như là nạn nhân – người ruột thịt trực hệ, anh chị em ruột, con nuôi, bố mẹ nuôi, chồng hoặc bạn đời đồng tính đã đăng ký kết hôn hoặc bạn đời, nếu là người thân thích của mình. Nếu là hơn một cá nhân, thì mỗi một cá nhân đó đều được coi như là nạn nhân.

Có một số nạn nhân là những nạn nhân đặc biệt dễ bị tổn thương. (Điều § 2 khoản 4 ZOTČ)

Họ là:

- trẻ em (cá nhân dưới 18 tuổi)
- cá nhân có khuyết tật về thể xác, thần kinh hoặc có khuyết tật về tâm thần hoặc bị suy giảm cảm giác, mà có thể bị cản trở khi tỏ ra có tác dụng với xã hội,
- nạn nhân từ hành vi phạm tội buôn bán người (Điều § 168 Bộ luật Hình sự).
- nạn nhân của tội phạm hình sự chống lại nhân phẩm của con người trong lĩnh vực tình dục (ví dụ: bị cưỡng hiếp, cưỡng bức tình dục, giao cấu với người ruột thịt, bị bán dâm, bị truyền bá nội dung khiêu dâm),

nạn nhân của tội phạm hình sự có bao gồm cả vũ lực hoặc hăm dọa sử dụng vũ lực (ví dụ: gây thiệt hại cho sức khỏe, cướp của, bắt cóc con tin, hăm dọa tống tiền, hành hạ cá nhân sống chung một nhà, hăm dọa nguy hiểm, đàn áp nguy hiểm),

luôn luôn liên quan đến độ tuổi, giới tính, dân tộc, khuynh hướng tình dục, tôn giáo, tình trạng sức khỏe, độ trưởng thành trí tuệ, khả năng diễn tả, tình trạng đời sống hoặc cả liên quan đến mối quan hệ với cá nhân bị tình nghi.

Tất cả các người nạn nhân của tội phạm hình sự đều có quyền như nhau, tại những nạn nhân đặc biệt dễ bị tổn thương và các người ngoại quốc thì còn có những quyền đặc biệt.

Trang thứ 2.

Tiếp tục trong những thông tin cơ bản cho nạn nhân của tội phạm hình sự - (*jméno a příjmení*)

Những thông tin cơ bản

1. Thông báo về những sự thật chứng minh cho việc, rằng đã xảy ra tội phạm hình sự, ông/bà có thể trình báo tại bất cứ cơ quan cảnh sát hoặc Viện công tố nào. Liên quan đến quan điểm của nạn nhân, thì ông/bà sẽ được khuyên tới cơ quan phù hợp đi lại nhất. (Điều § 8 khoản 1 điểm a) ZOTČ)
  2. Ông/Bà có quyền đề nghị xin được tương trợ tới **những cơ quan nằm trong danh sách của các nhà giúp đỡ** cho những nạn nhân của tội phạm hình sự. Những cơ quan này cung cấp sự giúp đỡ tư vấn về **mặt tinh thần hoặc xã hội, giúp đỡ về mặt pháp lí, cung cấp những thông tin pháp lí hoặc những chương trình hồi phục**. Liên lạc của những cơ quan này được tuyên truyền trên internet (www.iustice.cz) và trong trường hợp cần thiết, ông/bà cũng sẽ được nhận ở dạng được in ấn. (Điều § 4 ZOTČ)
- Nếu ông/bà là nạn nhân đặc biệt dễ bị tổn thương, ông/bà có quyền đề nghị xin những cơ quan này giúp đỡ chuyên môn cho mình miễn phí. Nó không có giá trị đối với hành vi phạm tội sao lãng nghĩa vụ nuôi con theo Điều § 196 Bộ luật Hình sự, nếu bởi hành vi này đã không hình thành ra nguy cơ sẽ bị nghèo khổ hoặc một hậu quả không tốt lâu dài (Điều § 5 ZOTČ).
3. Nếu ông/bà có nguy cơ bị nguy hiểm liên quan đến việc rằng phạm nhân được tại ngoại thì cơ quan cảnh sát hoặc Ủy viên công tố nhà nước và tòa án sẽ chấp nhận biện pháp để bảo vệ ông/bà (ví dụ bảo vệ cá nhân ngắn hạn, đuổi cá nhân ra khỏi nơi ở chung, biện pháp ngăn chặn được tòa án đưa ra trong tố tụng dân sự, bảo vệ đặc biệt cho người làm chứng, che dấu thân phận của người làm chứng và biện pháp ngăn chặn do tòa án hoặc Ủy viên công tố nhà nước đưa ra đối với bị can trong tố tụng hình sự) (Điều § 14 ZOTČ)
  4. Nếu ông/bà là nạn nhân của tội phạm hình sự, cơ quan cảnh sát tại nơi mà ông/bà đã tố giác vụ việc sẽ cung cấp những thông tin về tình trạng của tố tụng cho ông/bà. Trong trường hợp bản giao vụ việc này tới một bộ phận cảnh sát khác thì cơ quan cảnh sát sẽ thông báo cho nạn nhân về sự thật này tức thì. (Điều § 8 khoản 1 điểm d) ZOTČ)

Những thông tin khác được truyền đạt lại bằng miệng theo yêu cầu của nạn nhân.

Sau khi tố giác tội phạm, thường thường được tiếp theo bằng những công đoạn (giai đoạn) của tố tụng hình sự như sau (tố tụng theo Bộ luật Tố tụng Hình sự):

- **Cơ chế chuẩn bị** (tức quá trình kiểm nghiệm bắt đầu theo Điều § 158 Bộ luật Tố tụng Hình sự và quá trình điều tra được bắt đầu theo Điều § 160 Bộ luật Tố tụng Hình sự và những điều luật khác). Liên quan đến quá trình xét xử trước tòa, thì nó mang tính chất *chuẩn bị trước*; vai trò của nó là chuẩn bị cho quá trình xét xử trước tòa – tức xác định việc, liệu sự tình nghi từ hành vi phạm tội đối với một cá nhân được lí giải đến mức độ, để có thể đệ trình đơn cáo trạng và vụ việc sau đó sẽ được bàn giao lại cho tòa án, hoặc liệu tại đây có lí do để quyết định cách khác hoặc làm theo trình tự khác; nó có tính chất không công khai và do Ủy viên công tố nhà nước cai quản sự hợp pháp của nó.
  - **Phiên tòa xét xử sơ thẩm** – được tiến hành trước tòa, nó là trọng tâm của việc chứng tỏ và quyết định về việc bị tội và hình phạt; Ủy viên công tố nhà nước thường thẩm tra chứng cứ hỗ trợ cho cáo trạng, quyền bào chữa thường được đảm bảo thông qua người bào chữa, không phải là trong mọi trường hợp; cơ quan quyết định là Tòa án.
  - **Tố tụng thi hành** – thi hành theo bản án có hiệu lực pháp luật.
5. Cơ quan cảnh sát và Ủy viên công tố nhà nước sẽ cung cấp theo **lời đề nghị** từ phía ông/bà:
    - Quyết định có hiệu lực pháp luật kết thúc tố tụng, hoặc thông tin, rằng đã không khởi tố vụ án hình sự; thông tin về tình trạng của tố tụng hình sự được đưa ra chỉ trong trường hợp nếu nó không tiết lộ mục đích của tố tụng hình sự (Điều § 11 khoản 1 điểm a) ZOTČ)
    - Thông tin về khả năng được có thông tin về tình trạng của tố tụng hình sự (Điều § 11 khoản 1 điểm b) ZOTČ)
    - Thông tin là phải tới cơ quan nào mới có thể đề nghị xin được có thông tin về nơi cư trú của

Trang thứ 3.

Tiếp tục trong những thông tin cơ bản cho nạn nhân của tội phạm hình sự - (jméno a příjmení)

bị can (người đã bị kết án) đang được tại ngoại và sẽ cung cấp cho ông/bà thông tin liên lạc tới cơ quan có thẩm quyền (Điều § 11 khoản 3 ZOTČ)

6. Nếu bởi quyết định hoặc trình tự sai sót hành chính của cơ quan công quyền đã gây ra sự thiệt hại hoặc thiệt hại không mang giá trị tài sản cho ông/bà, ông bà có quyền áp dụng quyền lợi yêu cầu đền bù thiệt hại từ phía nhà nước hoặc cung cấp cho một sự thỏa đáng thích hợp đối với thiệt hại không mang giá trị tài sản được gây ra khi thi hành công vụ của cơ quan công quyền theo Điều 82/1998 Sb., Bộ sưu tập luật về trách nhiệm đối với sự thiệt hại khi thi hành công vụ của cơ quan công quyền bằng quyết định hoặc bằng một trình tự hành chính không đúng.
7. Với tư cách của nạn nhân, ông/bà có những quyền sau:
  - quyền được tôn trọng cá nhân và nhân phẩm của nạn nhân (Điều § 3 khoản 2 ZOTČ)
  - quyền được có thông tin về quyền của nạn nhân và quyền được áp dụng nó đầy đủ; trên cơ sở của lời đề nghị có quyền có được những thông tin này nhiều lần (Điều § 3 khoản 4 ZOTČ)
  - quyền được có sự giúp đỡ chuyên môn (Điều § 4 ZOTČ)
  - quyền được xem những thông tin của sự việc mà trong đó ông/bà là nạn nhân của hành vi phạm tội (Điều § 7 ZOTČ)
  - quyền được có thông tin từ những cơ quan được ghi danh trong danh mục của các nhà cung cấp sự giúp đỡ cho nạn nhân của tội phạm hình sự (Điều § 9 ZOTČ)
  - quyền được có thông tin từ phía những cơ quan công quyền và những cơ sở y tế, nếu chúng là những nơi liên lạc đầu tiên (Điều § 10 ZOTČ)
  - quyền được bảo vệ trước nguy cơ nguy hiểm liên quan đến việc trả lại tự do hoặc sự chạy trốn của bị can (Điều § 11 khoản 6 ZOTČ)
  - quyền được có thông tin trong ngôn ngữ mà ông/bà tuyên bố, rằng hiểu nó, hoặc trong ngôn ngữ hành chính mà ông/bà là công dân của nước đó (Điều § 12 ZOTČ)
  - quyền được có thông tin được truyền đạt liên quan đến độ tuổi, độ trưởng thành của trí tuệ và đạo đức và tình trạng sức khỏe kèm theo cả tình trạng tâm lí (Điều § 13 ZOTČ)
  - quyền được bảo vệ trước nguy cơ nguy hiểm (Điều § 14 ZOTČ)
  - quyền được bảo vệ thông tin về thân phận trước việc bị công bố (Điều § 15 ZOTČ)
  - quyền để những thông tin cá nhân được quản lí riêng biệt khỏi bộ hồ sơ, để chỉ những cơ quan có thẩm quyền được biết đến chúng (Điều § 16 ZOTČ)
  - quyền được chấp nhận biện pháp ngăn cản liên lạc với phạm nhân (Điều § 17 ZOTČ)
  - quyền để những câu hỏi nhằm đến vùng kín chỉ được đưa ra ở giới hạn cần thiết, đặc biệt có ý tứ, tế nhị và chỉ một lần (Điều § 18 khoản 1 ZOTČ)
  - quyền được đưa lời phản đối vào trong biên bản chống lại mục đích của câu hỏi (Điều § 18 khoản 2 ZOTČ)
  - quyền được đưa lời khai ở trong quá trình điều tra bởi một cá nhân mang giới tính theo ông/bà tự lựa chọn (Điều § 19 ZOTČ)
  - quyền cho người tin cần được đi kèm (Điều § 21 ZOTČ)
  - quyền được thực hiện sự tuyên bố về hậu quả của hành vi phạm tội tới cuộc sống của ông/bà ở bất cứ giai đoạn nào của tố tụng hình sự (Điều § 22 ZOTČ)
8. Nếu ông/bà là người ngoại quốc đã trở thành nạn nhân của tội phạm hình sự và không thông thạo ngôn ngữ và có nơi ở ngoài các nước trong Khối EU,
  - ông/bà sẽ nhận được những thông tin trong ngôn ngữ mà ông bà tuyên bố rằng hiểu nó. Nếu dẫn đến những vấn đề, ví dụ như trong việc dịch thuật, thì phải chấp nhận những thông tin được cung cấp bằng tiếng của quốc gia mà ông bà đang mang quốc tịch,
  - Nếu ông bà có cư trú tên lãnh thổ nước Cộng hòa Séc hoặc trên nước khác trong số thành viên của các nước trong Khối EU, thì ông bà sẽ được cung cấp tiền trợ giúp của Bộ nội vụ theo những điều kiện của luật pháp.
9. Như là nạn nhân của tội phạm hình sự, ông/bà có **quyền được trợ cấp bằng tiền bạc** (Điều § 23 tới Điều § 37 ZOTČ):
  - Nếu ông/bà là công dân nước Cộng hòa Séc và có địa chỉ thường trú trên lãnh thổ nước Cộng

Trang thứ 4.

Tiếp tục trong những thông tin cơ bản cho nạn nhân của tội phạm hình sự - (jméno a příjmeni)

hòa Séc, nếu ông/bà thường sinh sống ở trên lãnh thổ nước Cộng hòa Séc hoặc nếu ông/bà đã trở thành nạn nhân của tội phạm hình sự trên lãnh thổ của nước Cộng hòa Séc,

- Nếu ông/bà có địa chỉ thường trú hoặc đang sinh sống hợp pháp trên lãnh thổ của nước khác cũng trong Khối EU, nếu ông/bà đã trở thành nạn nhân của hành vi phạm tội trên lãnh thổ của nước Cộng hòa Séc,
- Nếu ông/bà là người ngoại quốc trên lãnh thổ nước Cộng hòa Séc liên tục trong thời gian dài hơn 90 ngày tuân thủ theo những quy luật khác và ông/bà đã trở thành nạn nhân của hành vi phạm tội trên lãnh thổ của nước Cộng hòa Séc,
- Ông bà đã trở thành nạn nhân của hành vi phạm tội trên lãnh thổ của Cộng hòa Séc và ông bà đã xin được sự bảo vệ quốc tế, ông/bà đã được cấp tị nạn hoặc sự bảo vệ bổ sung trên lãnh thổ nước Cộng hòa Séc.

Sự giúp đỡ bằng tiền bạc **được** cung cấp, nếu

- Phạm nhân của tội phạm hình sự mà đã gây ra thiệt hại cho sức khỏe hoặc thiệt hại không mang giá trị tài sản đã bị công nhận là bị tội hoặc đã được tha bổng do bị điên khùng, hoặc nếu đã không đưa ra quyết định như vậy hoặc nó chưa có hiệu lực pháp luật
- Nếu không có sự nghi vấn có căn cứ về việc rằng đã xảy ra hành vi phạm tội mà hậu quả của nó là mang lại sự tử vong của nạn nhân, thiệt hại sức khỏe hoặc thiệt hại không mang giá trị tài sản và vụ việc đã được cơ quan cảnh sát hoặc Ủy viên công tố nhà nước đình chỉ lại vì những lí do theo Điều § 159a khoản 2 đến 4 Bộ luật Tố tụng Hình sự hoặc đã không thành công trong việc xác định ai là phạm nhân hoặc người đó không có năng lực trách nhiệm hình sự vì bị điên khùng hoặc hành vi phạm tội đã được Ủy viên công tố nhà nước đình chỉ vì những lí do của Điều § 172 khoản 1 điểm d) hoặc e) hoặc theo Điều § 172 khoản 2 Bộ luật Tố tụng Hình sự.

Sự giúp đỡ bằng tiền bạc **không được** cung cấp, nếu

- nạn nhân đang bị truy tố như là đồng bị can trong tố tụng hình sự thụ lí vì hành vi phạm tội mà vì hậu quả của nó đã bị thiệt hại cho sức khỏe hoặc thiệt hại không mang giá trị tài sản hoặc đã là người tham gia một hành vi phạm tội như vậy,
- bà ta đã không đồng ý cho truy tố hình sự phạm nhân của tội phạm hình sự trong trường hợp, khi sự đồng ý này là điều kiện để được phép truy tố hình sự hoặc tiếp tục trong việc truy tố, hoặc nếu như bà ta đã rút lại một sự đồng ý như vậy, hoặc
- bà ta đã không cung cấp sự hợp tác cần thiết cho cơ quan tiến hành tố tụng bằng cách là đã không tố giác hành vi phạm tội tức thì trong khi không có lí do nghiêm trọng, liên quan đến việc này có yêu cầu được đền bù thiệt hại hoặc thiệt hại không mang giá trị tài sản, hoặc với tư cách của người làm chứng trong tố tụng hình sự áp dụng tình thế có quan hệ với phạm nhân đã khước từ khai báo.

Đơn xin được cấp sự giúp đỡ bằng tiền mặt có thể đệ trình ở cơ quan thuộc Bộ **muộn nhất trong vòng 2 năm**, kể từ ngày mà nạn nhân đã biết đến sự thiệt hại được gây ra bởi hành vi phạm tội, **muộn nhất là đến 5 năm**, kể từ khi hành vi phạm tội đã xảy ra, nếu không sẽ bị mất quyền đó.

CẢNH SÁT CỘNG HÒA SÉC
Cục cảnh sát tỉnh Trung Séc

Số thụ lí : KRP

tại (*město a datum*)

Tổng số trang:

Chứng nhận
về việc đã tiếp nhận được văn bản hướng dẫn cho nạn nhân
của tội phạm hình sự - những thông tin cơ bản

Tôi đã nhận được những thông tin cơ quan cho nạn nhân của tội phạm hình sự và đã được thông báo về những thông tin theo điểm số 1) đến 4) bằng lời nói.

Tôi đã không đề nghị được thông báo những thông tin khác theo điểm số 5) tới 10) và chúng cũng không được giải thích cho tôi qua miệng.

Tôi đã nhận được những thông tin cơ bản và đã được giải thích một cách dễ hiểu và tôi xác nhận nội dung của nó.

(*jméno a příjmení*)

(*tên và họ của nạn nhân của tội phạm hình sự*)

người đại diện hợp pháp – người giám hộ *)

ŽÁDOST O POSKYTNUTÍ PENĚŽITÉ POMOCI

Pro účely poskytnutí peněžité pomoci obětem trestných činů vyplňte prosím následující formulář. Při vyplňování postupujte podle pokynů a vysvětlivek uvedených na konci této žádosti.

I.	Vyplňte čitelně osobní údaje o žadateli – oběti trestného činu:
1.	Příjmení:
2.	Jméno, příp. jména:
3.	Datum narození:
4.	Adresa bydliště:
5.	Korespondenční adresa (v případě, že se liší od adresy bydliště):
6.	Telefon: (* nepovinný údaj)
7.	E-mail: (* nepovinný údaj)
8.	Státní občanství:

II.	Jestliže je žadatel zastoupen jinou osobou, vyplňte údaje o zástupci. Zároveň přiložte listinu prokazující vznik zastoupení.
1.	Příjmení:
2.	Jméno, příp. jména:

3.	Adresa bydliště nebo sídla:
4.	Korespondenční adresa (v případě, že se liší od adresy bydliště nebo sídla):
5.	Právní důvod zastoupení:

III.	V případě, že je žadatel osobou pozůstalou po oběti, která v důsledku trestného činu zemřela, vyplňte též údaje o osobě zemřelé. Přiložte doklad potvrzující úmrtí oběti.
1.	Příjmení:
2.	Jméno, příp. jména:
3.	Datum narození:
4.	Datum úmrtí:
5.	Poslední adresa bydliště:
6.	Státní občanství:

IV.	Uveďte údaje o vztahu mezi žadatelem (osobou pozůstalou po oběti, která v důsledku trestného činu zemřela) a obětí, která v důsledku trestného činu zemřela. Přiložte listiny tento vztah prokazující.
-----	---

1.	Uveďte, zda byl žadatel rodičem, manželem, registrovaným partnerem, dítětem nebo sourozencem oběti, která zemřela v důsledku trestného činu, a současně s obětí žil v době její smrti v domácnosti:
2.	Uveďte, zda oběť, která v důsledku trestného činu zemřela, poskytovala nebo byla povinna poskytovat žadateli výživu:
3.	Uveďte, zda je žadatel jedinou osobou splňující shora uvedené podmínky, nebo zda existují i další osoby, které tyto podmínky splňují. Uveďte jejich počet, pokud je Vám znám:

V.	Uveďte údaje o posledním rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení a toto rozhodnutí přiložte. Nemůžete-li takové rozhodnutí přiložit, označte orgán činný v trestním řízení, který o trestném činu naposledy konal řízení (včetně spisové značky). Zároveň uveďte údaje o osobě podezřelé ze spáchání trestného činu, pokud je Vám známa.

--	--

VI.	Uveďte datum, kdy byl trestný čin spáchán a kdy jste se dozvěděl o vzniku a rozsahu škody nebo nemajetkové újmy tímto činem způsobené.

VII.	<p>Uveďte, zda a jakým způsobem jste uplatnil nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy na pachateli nebo jiné osobě, která za škodu nebo nemajetkovou újmu odpovídá. Současně uveďte, zda a v jakém rozsahu Vám byla škoda nebo nemajetková újma nahrazena.</p> <p>K žádosti přiložte doklady prokazující uvedené skutečnosti.</p> <p>Tento bod není třeba vyplňovat, pokud nebyl pachatel trestného činu zjištěn.</p>

--	--

VIII.	<p>Popište své majetkové a výtěžkové poměry a uveďte, jak se změnilo v důsledku spáchání trestného činu.</p> <p>K žádosti přiložte též doklady prokazující uvedené skutečnosti.</p> <p>Doklady o majetkových poměrech je možné nahradit čestným prohlášením.</p>
-------	--

--	--

* Body IX. až XII. vyplňte, jestliže jste se stal obětí trestného činu, kterým Vám bylo ublíženo na zdraví, nebo Vám byla způsobena těžká újma na zdraví.

IX.	<p>Uveďte, kdy začala a kdy skončila Vaše pracovní neschopnost způsobená trestným činem.</p> <p>K žádosti přiložte lékařskou zprávu prokazující škodu vzniklou na zdraví a délku pracovní neschopnosti.</p>
-----	---

--	--

--	--

X.	Uveďte, zda žádáte o poskytnutí peněžité pomoci ve výši paušální částky, nebo zda doložíte výši ušlého výdělku a nákladů léčeni.

* Pokud se rozhodnete žádat o poskytnutí peněžité pomoci ve výši paušální částky, nemusíte již vyplňovat body XI. a XII. žádosti.	
XI.	Uveďte výši nákladů spojených s léčením. Přiložte doklady tuto částku prokazující.

--	--

XII.	<p>Uveďte výši dávek nemocenského pojištění nebo invalidního důchodu a dobu po vzniku újmy na zdraví způsobené trestným činem, po kterou je žadatel pobírá či pobíral.</p> <p>Přiložte doklady prokazující ušlý výdělek, výši dávek nemocenského pojištění nebo invalidního důchodu.</p>
------	--

--	--

* Bod XIII. vyplňte, pokud je žadatel, který utrpěl nemajetkovou újmu, obětí trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo dítětem, které je obětí trestného činu týrání svěřené osoby.

XIII.	<p>Uveďte výši nákladů vynaložených na odbornou psychoterapii, fyzioterapii či jiné odborné služby zaměřené na nápravu vzniklé nemajetkové újmy.</p> <p>Přiložte doklady prokazující uvedenou výši těchto nákladů.</p>
-------	--

--	--

--	--

XIV.	Uved'te, zda žádáte poukázat peněžitou pomoc prostřednictvím provozovatele poštovních služeb či převodem na účet; v takovém případě uveďte číslo svého účtu.

Čestné prohlášení žadatele o peněžitou pomoc
podle zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých
zákonů:

Tímto prohlašuji, že údaje uvedené v této žádosti odpovídají skutečnosti.

Prohlašuji, že mé majetkové poměry jsou takové, že trestným činem, jehož jsem byl/a obětí, se zhoršila má sociální situace. Majetková či nemajetková újma takto mi způsobená nebyla dosud plně uhrazena.

Prohlašuji, že jsem nárok na peněžitou pomoc nebo obdobný nárok na odškodnění újmy způsobené mi trestným činem, neuplatnil/a v žádném jiném státě než v České republice.

Beru na vědomí, že můj nárok na náhradu škody nebo zadostiučinění za nemajetkovou újmu, který mám proti pachateli, přechází podle ustanovení § 33 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů, na Českou republiku, a to v rozsahu poskytnuté peněžité pomoci.

Beru rovněž na vědomí, že úmyslným uvedením nesprávného nebo neúplného údaje nebo jeho zatajením za účelem získání neoprávněné výhody se mohou dopustit přestupku podle ustanovení § 21 odst. 1 písm. c) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. Rovněž беру na vědomí, že neoprávněné získání peněžité pomoci může být kvalifikováno jako naplnění skutkové podstaty trestného činu podvodu podle ustanovení § 209 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.

.....

Jméno a podpis žadatele/ky